

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2023

Hattulan kunta

hattula

Päivämäärä	Versio	Tekijä	Kuvaus
20.5.2024	Kunnanhallituksen hyväksymä, korjaukset tehty.	Pekka Karvonen	Tilintarkastajan huomioiden perusteella päivitetty versio.

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	TOIMINTAKERTOMUS	2
2.1	OLENNAISET TAPAHTUMAT KUNNAN TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	2
2.1.1	Kunnanjohtajan katsaus.....	2
2.1.2	Kunnan hallinto.....	4
2.1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	6
2.1.4	Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	11
2.1.5	Henkilöstö	14
2.1.6	Ympäristöasiat.....	17
2.1.7	Korruption ja lahjonnan torjunta	18
2.1.8	Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2024 talousarvioon sekä arvio todennäköisestä kehityksestä	18
2.1.9	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	21
2.2	KUNNANHALLITUKSEN SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	22
2.2.1	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisperiaate	22
2.2.2	Käytännön toteuttaminen 2023.....	23
2.3	TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	27
2.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	27
2.3.2	Toiminnan rahoitus.....	32
2.4	RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	34
2.5	KOKONAISTULOT JA -MENOT	37
2.6	KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	38
2.6.1	Konsernirakenne	38
2.7	OLENNAISET TAPAHTUMAT	38
2.7.1	Hattulan Kehitys Oy.....	38
2.7.2	Hattula-Kiinteistöt Oy.....	41
2.7.3	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	46
2.7.4	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	47
2.8	TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY.....	51
2.8.1	Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	51
3	KÄYTTÖTALOUSOSAN TOTEUTUMINEN	52
3.1	KÄYTTÖTALOUSOSAN VALTUUSTOTASON SITOVAT TALOUDELLISET TAVOITTEET, KOKO KUNTA.....	52
3.2	HALLINTOTOIMIALA.....	53
3.2.1	Olennaiset tapahtumat	54
3.2.2	Talouden ja toiminnan raportointi.....	55
3.2.3	Sitovat toiminnalliset tavoitteet.....	56
3.3	ELINVOIMATOIMIALA	59
3.3.1	Talouden ja toiminnan raportointi.....	59
3.3.2	Elinvoimatoimialan johtaminen.....	63
3.3.3	Rakennetun ympäristön palvelut	64
3.3.4	Kiinteistö- ja tukipalvelut.....	68
3.3.5	ICT-palvelut	71
3.3.6	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut.....	72

3.3.7	Työllisyyspalvelut	73
3.4	SIVISTYS- JA HYVINVOINTITOIMIALA	77
3.4.1	Talouden ja toiminnan raportointi	77
3.4.2	Varhaiskasvatus	85
3.4.3	Esi- ja perusopetus	85
3.4.4	Liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kuntalaisyhteistyö	86
4	INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMISVERTAILU	87
5	TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU	90
6	RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU	91
7	YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA	92
7.1.1	Yhteenveto käyttötalous, investoinnit ja rahoitus	92
7.1.2	Talousarvion toteuma toimialoittain	93
8	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	95
8.1	TULOSLASKELMA, ULKOISET ERÄT	95
8.2	RAHOITUSLASKELMA	96
8.3	TASE	97
8.4	KONSERNITULOSLASKELMA	98
8.5	KONSERNIRAHOTUSLASKELMA	99
8.6	KONSERNITASE	100
9	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	101
9.1	TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	101
9.2	KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	102
9.3	TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	103
9.4	TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	106
9.4.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	106
9.4.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	109
9.5	VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	112
9.6	MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT	113
9.7	HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	113
	LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA	116
10	ALLEKIRJOITUKSET	117
11	TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	117
12	LIITE: TOIMIELINTEN JÄSENET VUONNA 2023	118

1 JOHDANTO

Kuntalain VI osassa, 13 (110 – 120 §) ja 14 (121 – 125 §) luvuissa säädetään kunnan taloudesta sekä hallinnon ja talouden tarkastuksesta. Kunnan kirjanpitovelvollisuuteen, kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain 113–116 §:n soveltamisesta.

Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja tai pormestari (Kuntalaki 113 §).

Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (Kuntalaki 115 §).

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi. Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä (Kuntalaki 115 §).

Tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (*tilivelvollinen*) myöntää vastuuvapaus. Jos tilintarkastaja havaitsee, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Muistutusta ei voida kohdistaa valtuustoon (Kuntalaki 125 §).

Tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto. Valtuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehty muistutus antavat aihetta. Hyväksyessään tilinpäätöksen valtuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille (Kuntalaki 125 §).

2 TOIMINTAKERTOMUS

2.1 Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa ja taloudessa

2.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2023 oli Hattulalle odotuksia parempi, mutta se ei kuitenkaan saa ummistaa silmiämme tulevien vuosien haasteilta. Päättynyt vuosi toi kuitenkin mukanaan onnistumisia, jotka auttavat pärjäämään myös tulevaisuudessa. Tässä katsauksessa luon kuvan vuoteen 2023 kunnanvaltuuston hyväksymän talousarvion keskeisten tavoitteiden (painopisteiden) pohjalta.

Vuodelle 2023 asetettiin tavoitteeksi päättää kunnan palveluverkko 2030:n suuntalinjat. Kunnanvaltuusto hyväksyikin toukokuussa yhteisymmärrysasiakirjan, joka ei ole lopullisesti sitova, mutta se osoittaa kunnan tahtotilan eli miten palveluverkkoa halutaan kehittää. Kunnanvaltuuston tahtotilan voi tiivistää seuraavasti; Hattulassa halutaan kyläkouluille antaa mahdollisuus. Hattulassa ymmärretään kylien elinvoiman olevan keskeinen koko kunnan tulevaisuuden kannalta. Kunnassa pyritäänkin monin eri tavoin ylläpitämään kylien aktiivisuutta.

Palveluverkkotyön ohessa aloitettiin myös kiinteistöohjelman laadinta. Hattulalla on paljon kiinteistöjen korjausvelkaa, mutta myös tarve rakentaa erityisesti uusia koulukiinteistöjä. Lisäksi kuntaan vaikuttavat hyvinvointialueen palveluverkkoratkaisut odottavat edelleen lopullisia päätöksiä, joten kiinteistöhaasteet ovat suuret ja kasvamaan päin.

Kunnan strategian mukaisesti asetettiin tavoitteeksi edistää vuonna 2022 esille tulleita uusiutuvan energian hankkeita. Tässä asiassa edettiin ripeästi. Aurinkovoimalalla on jo rakennuslupa ja tuulivoimalahankkeen kaavoitussopeutus on hyväksytty.

Kunnan asuntopoliittisen ohjelman mukaisesti tavoite oli edistää hankkeita, jotka lisäävät ja monipuolistavat Hattulan asumismahdollisuuksia. Hattula Kiinteistöt Oy aloittikin kerrostalohankkeen suunnittelun, josta lopullisesti päätettäneen vuoden 2024 aikana. Valitettavasti Hattulassa ei käynnistynyt kovasti kaivattuja rivitalohankkeita, mutta onneksi Hattula Villas-hanke kuitenkin eteni ja Vihtolan kaava on tulossa nähtäville keväällä 2024. Hattulassa on kova kysyntä erityisesti rivitaloasunnoista.

Kunnan maapoliittisen ohjelman mukaisesti pyrittiin maankäyttösopimuksilla kehittämään kunnan tonttitarjontaa. Tässä onnistuttiin jopa odotuksia paremmin ja maankäyttösopimuksilla onkin kuntaan syntyessä jopa 150 "uutta kodin paikkaa".

Hattula päätti myös jatkaa niin kunnan strategian kuin asuntopoliittisen ohjelman mukaisesti myönteistä suhtautumista suunnittelutarveratkaisuihin ja poikkeamishakemuksiin eli käytännössä rakentamiseen kylien ympäristöissä. Hattulassa on asemakaavoitettuja asuinalueita rajoitetusti, joten esimerkiksi suunnittelutarveratkaisulla eteneminen on tärkeä osa kunnan kehittämistä. Hakemuksia käsiteltiin edellisen vuoden tapaan huomattava määrä, joka alkaa näkyä myös kunnan positiivisessa väestökehityksessä.

Yksi vuoden 2023 keskeinen tavoite oli kunnan elinvoiman edelleen kehittäminen Hattulan Kehitys Oy:n toiminnan kautta. Kehitysyhtiön toiminta kuitenkin loppui ja kehittämisessä on etsittävä uusia toimintamalleja.

Valitut linjaukset ja toiminnan tulokset näkyivät tunnusluvuissa ja tutkimuksissa. Vuosi 2023 toi mukanaan muun muassa seuraavia hyviä tuloksia:

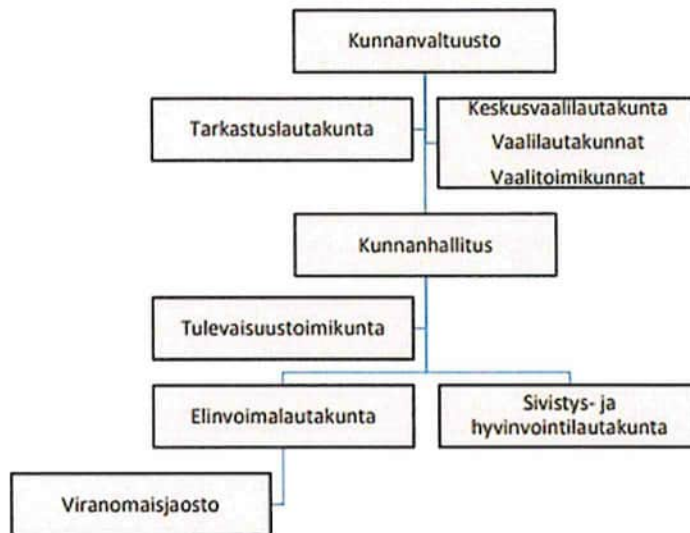
- Kunnan ylijäämä oli 3,1 miljoonaa ja kumulatiivinen ylijäämä on noussut jo selvästi yli 10 miljoonan euron.
- Kunnan lainamäärä väheni, joka kasvaneen kumulatiivisen ylijäämän ohella antaa hieman pelivaraa tuleville vuosille.
- Kunnan väkiluku kasvoi hieman, vaikka syntyvyys Hattulassakin on alhainen. Kuntien välisessä nettomuutossa Hattula oli koko maakunnan ykkönen (+46). Tässä konkretisoituu se tosiasia, että tontteja on myyty hyvin ja rakentaminen Hattulassa on sujuvaa.
- Unohtaa ei myöskään sovi valtakunnallisia tutkimuksia, joissa Hattula esimerkiksi nousi maakunnan elinvoimaisimmaksi kunnaksi/kaupungiksi.
- Sokerina pohjalla voidaan vielä mainita joulukuussa uutisoitu tutkimus, jonka mukaan Hattula on koko Suomen 13. onnellisin kunta.

Hyvät tulokset eivät synny itsestään, vaan tarvitaan hyviä päätöksiä ja laadukasta toimeenpanoa. Vanha sanonta, että rapatessa roiskuu, pitää paikkansa myös Hattulassa. Kaikkien ei tarvitse aina olla samaa mieltä, mutta kaikkien sitoutuminen päätöksiin toimeenpanoon on menestyksen edellytys. Hattulan kunnassa on noin 350 henkilöä töissä, jotka päivästä toiseen jaksavat tuottaa hyviä palveluja kuntalaisille. Hyvät tulokset ovat juuri Heidän työnsä seurausta – Kiitos kaikille!

2.1.2 Kunnan hallinto

Luottamushenkilöorganisaatio

Kunnanvaltuusto hyväksyi Hattulan uuden hallintosäännön ja uuden organisaatiomallin tammikuussa 2023. Vuonna 2023 kunnan luottamushenkilöorganisaation muodostivat valtuusto, kunnanhallitus ja seuraavat päävastuualueilla toimivat lauta- ja toimikunnat:

Kunnan vaikuttamistoimielimet ja pysyvät toimikunnat ovat:

- hyvinvointineuvosto
- nuorisovaltuusto
- vanhusneuvosto
- vammaisneuvosto sekä
- työllisyystoimikunta

Valtuusto

Kunnassa on valtuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa.

Valtuuston puheenjohtajisto 31.5.2023 asti: puheenjohtaja Kari Ventola (PS), 1. varapuheenjohtajana Ville Viitanen (SDP) ja 2. varapuheenjohtajana Markus Rantsi (KOK) ja 3. varapuheenjohtajana Mikko Sabel (HH).

Valtuuston puheenjohtajisto 1.6.2023 alkaen: puheenjohtaja Kari Ventola (PS), 1. varapuheenjohtaja Jiri Kattelus (KOK), 2. varapuheenjohtaja Päivi Luopajarvi (SDP) ja 3. varapuheenjohtaja Tuomas Nieminen (VAS).

Valtuuston poliittiset voimasuhteet 31.12.2023:

SDP: 6 paikkaa
VAS: 2 paikkaa
VIHR: 1 paikka
PS: 8 paikkaa
KOK: 9 paikkaa
KD: 1 paikkaa
KESK: 4 paikkaa
HH: 2 paikkaa
Yhteensä: 33 valtuutettua

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtävänä on luoda kunnan kehittämisstrategia sekä yhdessä sidosryhmien kanssa vaikuttaa kunnan alueen taloudellisiin ja sosiaalisiin elinoloihin, henkiseen kehitykseen, maankäyttöön ja ympäristöön niin, että valtuuston asettamat ja hyväksymät päämäärät sekä tavoitteet toteutuvat.

Kunnanhallitus johtaa hallintoa, kaavoitusta ja muuta suunnittelua sekä tulosten arviointia, yhteensovittaa palveluiden tuottamisen sekä johtaa taloudenhoitoa, henkilöstöpolitiikkaa ja hankintatointa. Lisäksi kunnanhallitus parantaa kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, vastaa kestävästä kehityksestä edistämistä sekä tehostaa päävastuualueiden välistä yhteistyötä.

Kunnanhallituksen toimialueena on valmistella valtuuston käsiteltävät asiat, huolehtia valtuuston päätösten täytäntöönpanosta ja johtaa kunnan hallintoa. Lisäksi kunnanhallituksen toimialueena on toimintojen ja talouden koordinointi, maapolitiikka ja kaavoitus, elinkeino- ja elinvoimapolitiikka, asuntopolitiikka, kuntien välinen ja muu alueellinen yhteistyö sekä suhdetoiminta ja yleinen kuntakuva. Esittelijänä toimii kunnanjohtaja.

Kunnanhallituksen puheenjohtajana toimii Ellen Rydbeck (KOK), 1. varapuheenjohtajana Tuula Mäenpää (SDP) ja 2. varapuheenjohtajana Pasi Niemi (PS).

Kunnanhallituksen poliittiset voimasuhteet:

Kokoomus 3 paikkaa
SDP 2 paikkaa
PS 2 paikkaa
Keskusta 1 paikka
VAS 1 paikka

2.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

2.1.3.1 Maailmantalouden kehitys¹

Vuosi 2023 oli maailmantaloudessa edelleen epävarmuuden aikaa. Geopoliittiset jännitteet, maailmankaupan vaatimaton kehitys sekä korkojen nousu ovat tehneet maailmantalouden näkymistä sumeat. Toisaalta valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan inflaation nopea hidastuminen ja työllisyyden pysyttelemine korkealla monessa taloudessa tukevat kasvunäkymiä. Toisaalta inflaation hidastumisesta on saatu viitteitä. Maailmantalous kasvaa 2,7 prosenttia vuonna 2024. Kasvu kiihtyy kolmeen prosenttiin vuonna 2025.

Erityisesti Euroopan tilanne on epävarma. VM toteaa taloudellisessa katsauksessaan seuraavaa:

Euroalueen talouskasvu on pysähtynyt loppuvuonna 2023. Kokonaistuotanto supistui vuoden kolmannella neljänneksellä. Erityisesti Saksan teollisuuden näkymät ovat vaikeat. Euroalueen teollisuuden ja palveluiden ennakoivat indikaattorit ovat tasaantuneet heikolle tasolle. Inflaatio on hidastunut nopeasti, johtaen rahapolitiikan keventymiseen liittyvien odotusten aikaistumiseen. Rakentaminen on useassa maassa syvässä kriisissä. Finanssipolitiikan odotetaan olevan lähivuosina lievästi kiristävää. Talouskasvu elpyy vuoden 2023 0,5 prosentista 0,9 prosenttiin vuonna 2024 reaalityulojen kasvaessa. Kasvu kiihtyy edelleen 1,8 prosenttiin vuonna 2025 maailmantalouden elpyessä. Ruotsin talous on loppuvuonna 2023 taantumassa, ja tilanne on vaikea mm. rakennusteollisuuden kriisin takia. Kokonaistuotanto supistuu 0,5 prosenttia vuonna 2023, mutta kasvu elpyy 0,8 prosenttiin vuonna 2024 ja edelleen 1,8 prosenttiin vuonna 2025.

Yhdysvaltojen osalta talousnäkymät ovat puolestaan paremmat ja ennakoivat indikaattorit ovat pysytelleet verrattain vahvoina. Finanssipolitiikan odotetaan olevan lähivuosina lievästi kiristävää. Talouden kasvu hidastuu vuoden 2023 2,3 prosentista 1,6 prosenttiin vuonna 2024, ja elpyy jälleen 2,2 prosenttiin vuonna 2025.

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden osalta VM toteaa seuraavaa:

Tunnelma kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla on viime aikoina ollut melko optimistinen. Markkinakorot ovat kääntyneet laskuun, kun odotukset rahapolitiikan keventämisestä ovat aikaistuneet. Pitkienkin korkojen suunta on kääntynyt nopeaan laskuun, joskin niihin vaikuttavat muutkin tekijät. Eurooppalaiset osakeindeksit ovat loppuvuonna olleet hienoisessa kasvussa. Erityisesti pankkien näkymät ovat myönteiset, kun vielä keväällä 2023 pelättiin pankkien ongelmien kärjistymistä Yhdysvalloissa ja osin Euroopassakin. Melko vakaina pysyneet valtionlainojen korkoerot osoittavat tilanteen olevan rauhallinen. Riskeinä voi mainita inflaation kiihtyminen uudelleen keskuspankkien tavoitetasojen yläpuolelle sekä odottamattomat markkinahäiriöt, jotka voivat johtaa ketjureaktioihin ja laajempiin vaikutuksiin. Erityisesti geopolitiikan käänteet voivat aiheuttaa tällaisia reaktioita

Valtiovarainministeriö näkee riskejä esimerkiksi Lähi-idän konfliktin sekä Venäjän hyökkäyssodan pitkittymisen osalta. Lisäksi esimerkiksi inflaation kiihtyminen uudelleen ja Kiinan talousongelmien kärjistyminen nähdään uhkakuvina.

2.1.3.2 Suomen kansantalouden kehitys

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Valtiovarainministeriö ennakoii, että Suomen talous supistuu 0,5 prosenttia vuonna 2023. Vuonna 2024 inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien

¹ Valtiovarainministeriö; Taloudellinen katsaus, talvi 2023

käytettävissä olevia tuloja. BKT kasvaa 0,7 prosenttia vuonna 2024. Kulutuksen ja investointien kasvu voimistuu vuonna 2025 ja talous kasvaa 2,0 prosenttia. Vuonna 2026 kasvu on 1,6 prosenttia. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien. Vuonna 2026 15–64-vuotiaiden työllisyysaste on lähes 75 prosenttia ja työttömyysaste 6,6 prosenttia.

Valtiovarainministeriön Taloudellisen katsauksen mukaan *Suomen julkinen talous on sitkeästi alijäämäinen ennustevuosina. Talouskasvu kääntyi hienoiseen laskuun ja on vaimeaa myös vuonna 2024. Inflaation aiheuttama menojen kasvu heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa. Verotulojen kasvu on vaisua, ja alijäämä heikkenee vuonna 2024 reilusti yli 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Seuraavina vuosina alijäämä kohenee hiljalleen hallituksen toimien ja talouskasvun ansiosta. Julkisia menoja rasittavat kuitenkin useat aiemmin päätetyt toimet, korkomenojen kasvu ja mittavat puolustushankinnat.*

2.1.3.3 Kuntatalouden kehitys

Kuntataloudessa vuosi 2023 oli erittäin poikkeuksellinen. Tilinpäätösarvioiden² mukaan kuntatalouden tulos vuonna 2023 oli peräti 1,8 miljardia euroa ylijäämäinen. Kuntaliiton mukaan kuntatalous saavutti viiden vuoden tauon jälkeen tasapainon, kun investoinnit huomioiva rahoitusjäämä nousi 200 miljoonan euron ylijäämään. Sitä aikaisemmin kuntatalous oli tasapainossa vuonna 2006.

On kuitenkin tärkeää muistaa, että kuntatalouden vahvat tunnusluvut saavutettiin sote-uudistukseen liittyneiden kertaluonteisten poikkeuserien avulla. Ilman niitä kuntien ja kuntayhtymien talous olisi ollut viime vuonna 1,9 miljardia euroa heikompi. Poikkeuserien taustalla vaikuttivat muun muassa vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet 1,4 miljardin euron suuruiseksi arvioidut verotilitykset eli niin sanottu sote-uudistuksen verohäntä. Verohännät ovat vuonna 2022 kertyneitä kunnallis- ja yhteisöverotuloja, jotka maksuunpantiin sote-uudistusta edeltävillä korkeimmilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla. Näiden vanhojen verovuosien vaikutus kuntien verokertymiin kalenterivuonna 2023 oli merkittävä.

Lähitulevaisuudessa kuntien tilanne heikkenee entisestään, sillä kuntien valtionosuuksiin kohdistuu lähivuosina muutoksia. Valtiovarainministeriön taloudellisessa katsauksessa kuvataan kuntien kannalta varsin ongelmallista ja rajua muutosta valtionosuuksiin seuraavasti:

Kuntien tulonsiirrot valtiolta laskevat vuonna 2024, sillä kuntien valtionosuuksia pienennetään tuntuvasti nk. sote-siirtolaskelman tarkentumisen seurauksena. Lisäksi hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kasvua vuosina 2024–2027. Vuoden 2022 verotuksen valmistuttua vuoden 2023 lopulla ilmeni, ettei syksyn talousarvion yhteydessä arvioitu sote-siirtolaskelmaan liittyvä valtionosuusleikkaus ollut riittävä. Jotta uudistuksen periaatteena oleva kustannusneutraalisuus kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion välillä saadaan varmistettua, tehdään kuntien valtionosuuksista vielä lisäsiirto valtiolle. Hallitus päätti kuitenkin jaksottaa uuden lisäleikkauksen vuosille 2025–2027, jottei ennakoimattoman suuri leikkausvaikutus kohdistu valtionosuuksiin vielä vuonna 2024 tilanteessa, jossa suuri osa kunnista oli jo päättänyt vuoden 2024 talousarviostaan. Näin kunnat saivat lisäaikaa sopeutua ennakoitua niukempiin valtionosuuksiin.

² Kuntaliitto, Kuntatalous asettui tasapainoon vuonna 2023 – taloutta avittivat huomattavat poikkeuserät
<https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2024/kuntatalous-asettui-tasapainoon-vuonna-2023-taloutta-avittivat-huomattavat>
 Hattulan kunta
 Pappilanniementie 9
 13880 Hattula
 www.hattula.fi
 etunimi.sukunimi@hattula.fi
 hattulan.kunta@hattula.fi

	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa					
Verotulot ja sosiaaliturvamaksut	25,8	26,6	11,2	13,9	14,3	14,9
siiä kunnallisvero	20,8	21,8	9,1	9,7	10,0	10,5
yhteisövero	3,0	2,8	1,9	1,8	1,9	1,9
kiinteistövero	2,0	2,0	2,2	2,3	2,4	2,4
Myynti- ja maksutulot	11,4	12,3	9,6	9,8	9,9	10,0
Tulonsiirrot valtionhallinnolta	17,6	18,3	8,1	7,8	8,4	8,5
Muut tulot	1,7	1,7	1,9	1,9	2,0	2,0
Kokonais tulot	56,5	58,9	32,8	33,4	34,5	35,4
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	43,5	45,3	24,8	25,1	25,9	26,6
Sosiaalilavastukset ja luonteismuutokset etuudet	5,6	5,9	0,7	0,8	1,1	1,1
Muut tulonsiirrot	1,9	1,8	1,7	1,7	2,1	2,1
Omaisuuksien menot	0,1	0,2	0,5	0,6	0,6	0,7
Pääoman bruttomuutos	6,4	6,5	5,4	5,5	5,8	6,0
Muut menot	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Kokonaismenot	57,4	59,5	33,0	33,7	35,4	36,5
Kulutusmenot	41,6	43,2	20,8	21,3	22,5	23,4
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-0,9	-0,5	-0,2	-0,3	-1,0	-1,1
Perusjäämä ³	-0,7	-0,4	0,3	0,3	-0,4	-0,4

³ Kansantalouden tilinpidon mukaan pil. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi

⁴ Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

BKT ja työllisyys	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BKT:n arvo, mrd. euroa	268,7	281,6	291,1	303,0	315,5	327,8
BKT, määrän muutos, %	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7	1,6
Työllisten määrä, muutos-%	2,5	0,3	0,1	0,6	0,6	0,5
Työttömyysaste, %	6,8	7,1	7,2	7,0	6,6	6,4
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	73,8	73,8	73,8	74,3	74,8	75,2
Palkkasumma, muutos-%	6,4	5,1	3,7	4,0	3,6	3,5
Eläketulot, muutos-%	3,2	8,4	6,7	3,1	3,1	3,3
Hinnat ja kustannukset, %-prosentti	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Yleinen ansiotaso	2,4	4,3	3,5	3,3	3,0	3,0
Kuntien ansiotaso	2,0	5,2	3,3	3,5	3,8	4,0
Kuluttajahinnat	7,1	6,2	2,2	1,7	2,0	2,0
Rakennuskustannusindeksi	8,2	3,0	-0,4	1,0	2,4	2,4
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	20,3	-3,5	-2,9	1,9	2,5	2,5
Peruspalvelujen hintaindeksi	3,7	5,1	2,2	3,2	3,6	3,5
TAE:ssä käytetty vos-indeksi ¹	2,5	3,8	2,2			

3

Kuntasektorilla on edessä erittäin haastavat vuodet ja kuntien eriytymiskehitys näyttää jatkuvan kiihtyvällä tahdilla. Hallitus on käynnistänyt valtionosuusjärjestelmän uudistushankkeen, jonka tulokset selviävät viimeistään hallituskauden loppupuolella.

2.1.3.4 Hattulan kunnan toimintaympäristön kehitys

2.1.3.5 Väestö⁴

Hattulan kunnan väestökehityksestä vuonna 2023 on löydettävissä selkeitä positiivisia merkkejä. Kunta oli Kanta-Hämeen kuntien paras, kun mitataan vetovoimaisuutta kuntien välisellä muuttovoitolla! Vuoden aikana Hattula keräsi muuttovoittoa muista kunnista 46 asukkaan verran. Hattulan lisäksi Kanta-Hämeen kunnista ainoastaan Ypäjä pääsi kuntien välisessä muuttoliikkeessä muuttovoiton puolelle.

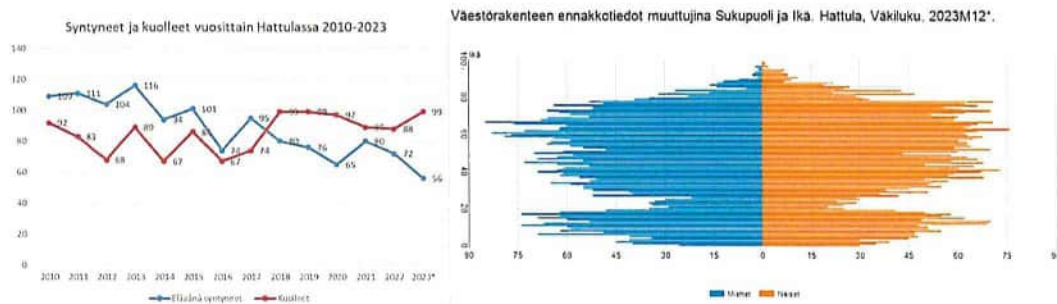
Kuntien välisen muuttovoiton myötä Hattulan väestömäärä kasvoi vuoden aikana 15 asukkaan verran. Hattulan lisäksi ainoastaan maakunnan kaupungit Hämeenlinna, Riihimäki ja Forssa kasvattivat väestöään, pääosin maahanmuuton vuoksi. Keskuskaupunkien väestönkasvussa vuonna 2023 iso merkitys oli ukrainalaisilla maahanmuuttajilla.

³ Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma, syksy 2023

⁴ Tilastokeskus, Väestötilastopalvelu 2023

Väestömuutokset, tammijoulukuu 2023	Elävänä syntyneet	Kuolleet	Luonnollinen väestönlisäys	Kuntien välinen nettomuutto	Nettomaahan- muutto	Väkiluvun korjaus	Kokonaismuuto s	Väkiluku
Kanta-Häme	1078	2201	-1123	-345	1536	-30	38	169 575
Forssa	81	268	-187	-93	332	-9	43	16 502
Hattula	56	99	-43	46	13	-1	15	9 374
Hausjärvi	55	97	-42	-4	17	-2	-31	8 000
Humppila	17	28	-11	-24	1	-2	-36	2 125
Hämeenlinna	451	877	-426	-15	710	-9	260	68 303
Janakkala	119	237	-118	-77	44	-2	-153	16 127
Jokioinen	31	71	-40	-49	13	2	-74	4 916
Loppi	47	110	-63	-7	15	0	-55	7 694
Riihimäki	183	291	-108	-105	352	-6	133	28 482
Tammela	33	81	-48	-20	35	-1	-34	5 845
Ypäjä	5	42	-37	3	4	0	-30	2 207

Hattulan väestönkasvua on jo useamman vuoden ajan hidastanut syntyvyyden väheneminen. Vuosi 2023 oli kunnassa syntyvyyden osalta historiallisen heikko, sillä kuntaan syntyi vain 56 lasta. Vuosina 2021–2023 kuntaan syntyi keskimäärin 69 lasta per vuosi, kun vielä kymmenen vuotta aiemmin 2011–2013 syntyneitä oli keskimäärin 110 lasta vuotta kohden. Muutos on siis erittäin suuri ja tulee väistämättä näkymään esimerkiksi palvelutarpeessa sekä valtionosuuksissa.

2.1.3.6 Työllisyys⁵

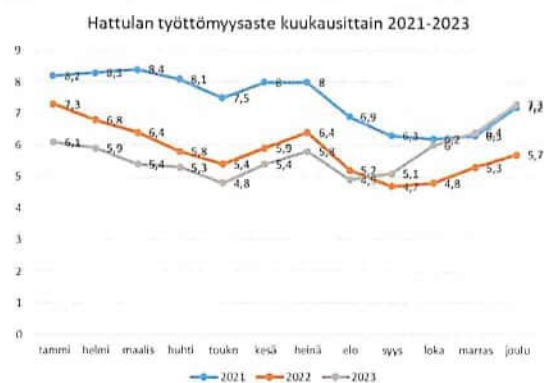
Hyvä työllisyystilanne on jo pitkään ollut Hattulan vahvuus. Kunnan työttömyysaste on koko maakunnan parhaimmistoa ja esimerkiksi vuoden 2023 aikana Kanta-Hämeessä vain Loppi pääsi Hattulaa parempiin työllisyyslukuihin. Vuoden 2023 lopussa Hattulan kunnan työvoimasta oli työttöminä työnhakijoina 7,3 %. Pitkäaikaistyöttömiä kunnassa oli vuoden lopussa 73.

⁵ Hämeen ELY-keskus; Työllisyyskatsaus, joulukuu 2023

TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT JA AVOIMET TYÖPAIKAT KUNNITTAIN 2023 JOULUKUUN LOPUSSA
ELY-KESKUS: HÄME

Kunta	Työvoima Työttömät työnhakijat			Miehet	Naiset	Alle 20- vuotiaat	Alle 25- vuotiaat	Yli 50- vuotiaat	Pitkäaik. työttömät	Vamm. ja pitkäaik. sairaat	Avoimet työ- paikat
	Osuus-% työvoimasta	Yhteensä									
Asikkala	3 256	11,8	384	252	132	9	30	187	70	52	11
Forssa	6 973	14,9	1 037	669	368	24	130	357	200	107	137
Hartola	1 009	13,5	136	77	59	...	...	77	38	33	8
Hattula	4 448	7,3	324	223	101	...	15	149	73	47	31
Hausjärvi	3 865	7,7	299	168	131	...	20	126	69	41	12
Heinola	7 448	15,0	1 115	690	425	36	100	538	374	261	96
Hollola	10 482	8,3	872	533	339	20	71	415	237	149	39
Humppila	941	11,6	109	72	37	...	7	54	25	18	10
Hämeenlinna	31 383	12,0	3 756	2 304	1 452	100	443	1 422	1 214	641	607
Iitti	2 782	10,9	303	196	107	8	26	147	77	77	11
Janakkala	7 647	9,1	699	468	231	17	76	305	189	88	163
Jokioinen	2 309	8,8	203	137	66	6	18	93	50	24	7
Kärkölä	1 958	10,7	209	134	75	...	13	110	56	41	7
Lahli	56 108	14,9	8 381	5 021	3 360	217	952	3 097	2 897	1 274	917
Loppi	3 547	6,5	229	141	88	10	31	104	36	29	20
Orimattila	7 203	12,4	892	545	347	36	92	372	293	129	27
Padasjoki	1 061	12,8	136	88	48	...	...	75	45	31	...
Riihimäki	13 483	10,5	1 417	860	557	33	200	477	380	204	179
Sysmä	1 272	11,1	141	93	48	...	6	92	38	35	19
Tammela	2 725	7,5	205	132	73	...	20	95	56	31	10
Ypäjä	1 059	8,7	92	63	29	...	11	41	20	9	...
Yhteensä	170 959	12,2	20 939	12 866	8 073	536	2 271	8 333	6 437	3 321	2 318

Kun tarkastellaan työllisyyskehitystä vuoden 2023 aikana tarkemmin, huomataan työllisyystilanteen selvästi heikentyneen loppuvuotta kohden. Vielä kesään asti kunnan työttömyysaste pysytteli pienempänä kuin edeltävä vuonna samaan aikaan, mutta syksyn aikana työttömyysaste nousi jopa samalle tasolle kuin kaksi vuotta aiemmin. Selittävänä tekijänä on luonnollisesti yleinen talouskehitys, sillä työttömyysaste on noussut myös muissa kunnissa.

2.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Verorahoitus

Vuosi 2023 oli historiallisen muutoksen vuosi kuntasektorin osalta, sillä 1.1.2023 alkaen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Tämä tarkoitti Hattulan osalta sitä, että kunnan henkilöstöstä noin kolmannes siirtyi Kanta-Hämeen hyvinvointialueen (OmaHäme) palvelukseen ja kunnan nettomenoista yli 30 milj. euroa siirtyi hyvinvointialueen vastuulle. Vastaavasti myös kunnan tulorahoitusta siirrettiin valtion toimesta hyvinvointialueelle leikkaamalla veroprosenttia ja valtionosuuksia.

Hattulan kunnan tuloveroprosentti muuttui vuonna 2023 soteuudistuksen myötä. Kunnan tuloveroprosentti oli vuonna 2022 vielä 20,75 %, mutta vuodelle 2023 kuntien tuloveroprosentteja leikattiin 12,64 prosenttiyksikköä, joten Hattulan tuloveroprosentiksi määräytyi 8,11 %.

Vaikka kunnan tuloveroprosentti pienentyi yli 60 %, ei kunnallisveron tuotto pienentynyt yhtä paljon vuonna 2023. Tämä selittyy ennen kaikkea vuoden 2022 verohännillä eli sillä, että osa vuonna 2022 korkeammalla veroprosentilla perityistä veroista tilitettiin kunnille vuoden 2023 puolella. Tämän vaikutus Hattulan verotuloihin vuonna 2023 oli arviolta noin 2,3 milj. euroa. Kyseessä on kertaluonteinen ilmiö, joka ei enää tulevien vuosien verotuloja kasvata. Kunnallisverotuottoja kasvatti vuonna 2023 myös esimerkiksi palkkojen ja eläkkeiden nousu.

Kiinteistöveroprosentit pidettiin vuonna 2023 ennallaan, mutta voimalaitoksille päätettiin määrätä 3,1 %:n suuruinen kiinteistövero. Tämä ei vielä vuonna 2023 tuonut verotuloja kunnalle, mutta esimerkiksi käynnissä olevat aurinko- ja tuulivoimalahankkeet tuovat kunnalle kiinteistöverotuottoja, mikäli hankkeet toteutuvat.

Kiinteistöveroprosentit	2022	2023
yleinen	1,10	1,10
vakituiset asuinrakennukset	0,50	0,50
muut asuinrakennukset	1,10	1,10
maapohja	1,10	1,10
yleishyödylliset yhteisöt	0,00	0,00
rakentamattomat rakennuspaikat	3,00	3,00
voimalaitokset	-	3,10

Vuodelle 2023 Hattulan kunnan jako-osuus kuntien yhteisöveropotista yli kaksinkertaistui. Tämä kasvatti kunnan yhteisöverotuottoa merkittävästi ja vaikuttaa myös vuoden 2024 yhteisöveron jako-osuuteen. Tämän jälkeen on ennakoitavissa, että jako-osuus palautuu ”normaalimmalle” tasolle, mikä laskee pienentää kunnan yhteisöveron tuottoja vuodesta 2025 lähtien.

Kunnan verotulot (1000 €)	2021	2022	2023
Verolaji			
Kunnallisvero	36 113	38 246	18 771

<i>Muutos %</i>	1,1	5,9	-50,9
Yhteisövero	1 918	2 129	2 650
<i>Muutos %</i>	51,6	11,0	24,5
Kiinteistövero	2 581	2 749	2 845
<i>Muutos %</i>	11,8	6,5	3,5
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	40 612	43 123	24 267
<i>Muutos %</i>	3,4	6,2	-43,7

Verotulojen ohella myös kuntien valtionosuudet kokivat suuren mullistuksen soteuudistuksen myötä. Valtionosuusjärjestelmän perusteet säilyivät pitkälti ennallaan, mutta uudistuksen myötä kuntien saamat peruspalvelujen valtionosuudet kertyvät pääosin lapsimäärän sekä erilaisten lisäosien kautta. Lisäksi soteuudistuksen siirtymätasaukset sekä erilaiset verotulomenetysten kompensoinnit sekä tulopohjan tasaukset tekevät järjestelmästä varsin monimutkaisen. Hattulan osalta valtionosuudet putosivat vuonna 2023 edellisvuoden 13,9 milj. eurosta 5,5 milj. euroon. Tulevina vuosina valtionosuudet tulevat pienentymään entisestään soteuudistuksen rahoituksen tarkennuttua. Kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset olivat lopullisten vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella suuremmat kuin aiemmin arvioitiin, minkä vuoksi kuntien vuoden 2023 valtionosuudet olivat ”liian suuret”. Myös Hattulan osalta tämä aiheuttaa sen, että valtionosuuksien määrä tulee pienentymään voimakkaasti. Lisäksi vuoden 2023 ylisuuret valtionosuudet vähennetään tulevien vuosien valtionosuuksista.

Sote-kustannukset

Hyvinvointialueiden aloittamisen myötä kunnalle kertyi vielä jonkin verran erilaisia sotesidonnaisia kustannuksia, joita ei ehditty vuodelle 2022 kirjata. Näiden vaikutus kunnan tilinpäätökseen ei kuitenkaan ollut erityisen merkittävä, sillä Hämeenlinnan kaupungilta saatu lähes 0,2 milj. euron palautus pelastuslaitoksen kaluston myyntiin liittyen kattoi nuo sotesta periytyneet kustannukset.

Kunta on lisäksi vuokrannut soteuudistuksen voimaannapolain mukaisesti sote-palveluihin käytettävät omistamansa tilat hyvinvointialueelle. Tämä kasvatti kunnan ulkoisia vuokratuloja n. miljoonalla eurolla. Toisaalta kiinteistöihin liittyvät velat ja vastuut jäivät kunnille.

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä lakkautettiin Kanta-Hämeen hyvinvointialueen synnyn myötä. Muutos vaikutti voimakkaasti erityisesti kuntakonsernin tunnuslukuihin. Myös Eteva-kuntayhtymä poistui samassa yhteydessä Hattulan kuntakonsernista.

Uudistuksessa hyvinvointialueille siirtyi mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyvä irtain omaisuus. Hyvinvointialueelle siirtyvät kuntayhtymien jäsenosuudet ja irtain omaisuus vähennettiin kunnan taseen omaisuuseristä. Siirrot kirjattiin kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan.

Inflaatio

Vuosina 2022 ja 2023 talouden ennustamista on hankaloittanut inflaatiokehitys ja siihen liittyvä korkotason nousu. Erityisesti maakaasun hinnan nousu näkyi kunnan kustannuksissa voimakkaasti vuonna 2022, sillä kunnan kiinteistöissä käytetään osittain lämmityksessä maakaasua. Vuonna 2023 energian hintataso oli kuitenkin huomattavasti maltillisempi, joten lämmityskustannukset kehittyivät pelättyä

suotuisammin. Lisäksi sähkökustannukset on pystytty pitämään ennakoitavissa asiantuntijaorganisaation tekemien markkinakiinnitysten avulla.

Muutokset palveluiden järjestämisessä

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen lisäksi kunnassa toteutettiin vuonna 2023 alakoulujen kouluhojaajia ja aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstöä koskeva liikkeenluovutus, jossa henkilöstö siirtyi Koulutuskuntayhtymä Tavastian palvelukseen. Kunta on 1.8.2023 alkaen hankkinut kyseiset palvelut ostopalveluna Koulutuskuntayhtymä Tavastialta. Muutos pienensi kunnan henkilöstökuluja, mutta lisäsi palveluiden ostoihin käytettäviä määrärahoja.

Investoinnit

Vuonna 2023 investoinnit jäivät hyvin vähäisiksi, johtuen isoimpien hankkeiden siirtymisestä eteenpäin. Samalla vuosikate oli poikkeuksellisen korkea, mikä osaltaan mahdollisti myönteisen lainakehityksen. Sekä investointitason mataluus että vuosikatteen suuruus ovat erittäin poikkeuksellisia aiempiin vuosiin nähden.

Valtuusto teki vuoden 2023 aikana talousarvioon seuraavat muutokset ulkoisiin määrärahoihin:

Käyttötalous			
Toimiala	Palvelualue	Kohde	Vaikutus talousarvioon - Päättös
Hallintotoimiala	Kuntajohtaminen	Myyntivoittoarvion pienentäminen, uusi lukema 80 000	-170 000 KV 15.11.2023 \$55
Hallintotoimiala	Hallinto- ja talouspalvelut	Sosiaali- ja terveydenhuollon vuoden 2022 kustannukset	-30 000 KV 15.11.2023 \$55
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Materiaalihankinnat	-1 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Materiaalihankinnat	-1 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Materiaalihankinnat	-4 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Materiaalihankinnat	-1 800 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Materiaalihankinnat	-13 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Materiaalihankinnat	-4 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Poikkeusolosuhteista johtuneiden puutteiden korjaaminen, opetusmateriaalin uusiminen	-60 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Henkilöstökulut	-112 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Esi- ja perusopetus	Peruskoulujen koneiden ja laitteiden leasing-vuokrat	-50 000 KV 15.11.2023 \$56
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	Varhaiskasvatus	Henkilöstökulut	-200 000 KV 15.11.2023 \$56
Tulosvaikutus yhteensä			-646 800
Verorahoitus, poistot ja satunnaiset erät			
Verotulot	Rahoituserät	Tuloveroarvion tarkentaminen, uusi lukema 18 730 000	1 150 000 KV 15.11.2023 \$57
Verotulot	Rahoituserät	Kilteistöveroarvion tarkentaminen, uusi lukema 2 830 000	210 000 KV 15.11.2023 \$57
Verotulot	Rahoituserät	Yhteisöverotulon tarkentaminen, uusi lukema 2 450 000	990 000 KV 15.11.2023 \$57
Valtionosuudet	Rahoituserät	Valtionosuuden vähentäminen	-200 000 KV 15.11.2023 \$57
Rahoitustuotot ja -kulut	Korkokulut	Korkokulujen lisääminen	-200 000 KV 15.11.2023 \$57
Rahoitustuotot ja -kulut	Muut rahoituskulut	Muiden rahoituskulujen lisääminen	-80 000 KV 15.11.2023 \$57
Rahoitustuotot ja -kulut	Muut rahoitustuotot	Muiden rahoitustuottojen lisääminen	180 000 KV 15.11.2023 \$57
Tulosvaikutus yhteensä			2 050 000
Investoinnit			
Elinvoimalautakunta	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Kinnalantien-Hattulantien liikenneturvallisuusjärjestelyt, siirretään; 130904120_00027	680 000 KV 11.10.2023 \$50
Elinvoimalautakunta	Rakennukset	Jutelinkeksen maallämpöpumpin asennus; 130903720_00012	-139 500 KV 11.10.2023 \$50

Lisäksi valtuusto hyväksyi määrärahojen tarkistamisen vastaamaan kesken vuotta voimaantullutta organisaatorakennetta.

Hattulan kunta
Pappilanniementie 9
13880 Hattula

www.hattula.fi
etunimi.sukunimi@hattula.fi
hattulan.kunta@hattula.fi

Tilinpäätöksessä talouden toteumaa verrataan ensisijaisesti muutettuun talousarvioon ja tarkastelu-kohteena on vuoden lopun organisaatio.

2.1.5 Henkilöstö

Kunnan henkilöstö

Kunnassa laaditaan erillinen henkilöstökertomus.

Hattulan kunnan palveluksessa 31.12.2023 oli 259 vakinaista sekä 74 määräaikaista henkilöä, joista palkkatuella työllistettyjä oli 3. Lukuihin eivät sisälly omais- ja perhehoitajat eivätkä poliittiset luottamushenkilöt, koska he eivät ole palvelussuhteessa kuntaan.

Sukupuolijakaumaltaan Hattulan kunta on hyvin naisvaltainen työyhteisö. Vuonna 2023 kunnan henkilöstöstä naisia oli 78,4 % (vuonna 2022 84,6 %) ja miehiä 21,6 % (15,4 %). Koko kunta-alalla Suomessa naisten osuus on 81 % (Tilastokeskus, Kuntasektorin palkat 2022).

Henkilöstön määrä

	TP2022	TA2023	TP2023	Muutos TP2022 vs. TP2023
Vakinaiset	421	258,5	259	-38,50 %
Elinvoimatoimiala	86	81,5	78	
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	335	177	181	
Määräaikaiset	120	62	74	-38,30 %
Jakauma toimialoittain				
Elinvoimatoimiala	16	19	12	
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	104	43	62	
Jakauma palvelussuhteytyypeittäin				
Työllistetyt	13		3	-76,90 %
Sijaiset	64		42	-34,40 %
Oppisopimussuhteiset	6		3	-50,00 %
Muut määräaikaiset	37		26	-29,73 %
Yhteensä	541	320,5	333	-38,45 %

Poissaolot

Poissaolopäivien vertailtavuutta heikentää hyvinvointialueelle siirtyneen henkilöstön suuri määrä. Vuonna 2023 sairauspoissaolot pienentyivät kuitenkin selvästi, kun tarkastellaan esimerkiksi poissaolopäiviä henkilötyövuotta kohden. Etätyöt sisältyvät poissaolosyytaulukossa kohtaan Muut.

Kumulatiiviset poissaolot, päivien lkm.

Poissaolosyy	2023	2022	muutos	muutos %
Koulutus	809	552	257	46,6 %
Kuntoutus	92	17	75	441,2 %
Kuntoutustuki	356	371	-15	-4,0 %

Hattulan kunta
Pappilanniementie 9
13880 Hattula

www.hattula.fi
etunimi.sukunimi@hattula.fi
hattulan.kunta@hattula.fi

Lomat	9 477	16 091	-6 614	-41,1 %
Muut	8 486	11 304	-2 818	-24,9 %
Opintovapaa	1 238	2921	-1 683	-57,6 %
Perhevapaat	1 960	6212	-4 252	-68,4 %
Sairaus	4 937	11 555	-6 618	-57,3 %
Työtapaturma	141	534	-393	-73,6 %
Vuorotteluvapaa	323	278	45	16,2 %
Yhteensä	27 819	49 835	-22 016	-44,2 %

Poissaolojen kustannukset, euroa

Poissaolosyy	2023	%	2022	%	Muutos	Muutos %
Koulutus	33 421	2,2 %	36 884	1,3 %	-3 463	-9,4 %
Kuntoutus	8 100	0,5 %	1 627	0,1 %	6 473	397,8 %
Kuntoutustuki						
Lomat	864 163	57,3 %	1 473 131	51,8 %	-608 969	-41,3 %
Muut	136 715	9,1 %	263 406	9,3 %	-126 691	-48,1 %
Opintovapaa						
Perhevapaat	64 269	4,5 %	110 111	3,9 %	-42 842	-38,9 %
Sairaus	388 261	25,7 %	911 483	32,1 %	-523 223	-57,4 %
Työtapaturma	10 942	0,7 %	45 899	1,6 %	-34 956	-76,2 %
Vuorotteluvapaa						
Yhteensä	1 508 871		2 842 542		-1 333 671	-46,9 %

Palkkaus

Maksetuissa palkoissa näytetään ennakonpidätyksen alaiset palkat, esim. henkilösivukulut ja verottomat korvaukset on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Vuonna 2022 keväällä saavutettu sopimusratkaisu kunta-alan uusista työ- ja virkaehtosopimuksista vuosille 2022–2025 toi mukanaan seuraavat palkankorotukset vuonna 2023:

- 1.6.2023 yleiskorotus KVTES ja TS 2,2 %, OVTES 2,02 %
- 1.6.2023 paikallinen järjestelyerä 0,7 %, paikallinen kehittämisohjelmaerä 1,20 %
- 30.6.2023 kertaerä 467 eur, minkä lisäksi KVTES liitteen 5 henkilöstölle 120 eur ja OVTES osio G:n henkilöstölle 150 eur kertaerät

Kumulatiiviset palkat, euroa

Palkkalajitaso	2023	%	2022	%	Muutos
Peruspalkka	11 597 247	86 %	17 159 031	86 %	-32,4 %
Lisät ja palkkiot	1 891 282	14 %	2 025 779	10 %	-6,6 %
Lomarahat ja -korvaukset	803 153	6 %	1 090 577	5 %	-26,4 %
Työaikalaisät	37 706	0,3 %	909 123	5 %	-95,9 %
Yli- ja lisätyöt	72 963	0,5 %	215 511	1 %	-66,1 %
Luontaisedut	140 853	1 %	125 593	1 %	12,2 %

Hattulan kunta
Pappilanniementie 9
13880 Hattula

www.hattula.fi
etunimi.sukunimi@hattula.fi
hattulan.kunta@hattula.fi

Poissaolot	-1 006 639	-7 %	-1 664 249	-8 %	-39,5 %
Yhteensä	13 535 834		19 861 367		-31,8 %

Työhyvinvointimittarit	2023	2022	Muutos	Muutos %
Sairaus- tai tapaturmapoissaolot / henkilömäärä (pvä / henk.)	10,14	15,93	-5,79	-36,4 %
Sairaus- tai tapaturmapoissaolot / HTV1 (pvä / HTV)	14,85	22,5	-7,66	-34,0 %
Sairauspoissaoloprosentti	4,07 %	6,17 %	-2,01 %	-32,6 %
Ylityökustannukset (1000 eur)	53	190	-137	-72 %
0 päivää sairastaneet (%-osuus henkilöstöstä)	27,75 %	18,95 %	8,8 %	46,4 %

Henkilöstön tunnusluvut

Selite	2023	2022	Muutos
Koko henkilöstö, HTV1	342	537	-195
Koko henkilöstö, HTV2	326	501	-175
Koko henkilöstö, HTV3	286	422	-136
Vakituinen henkilöstö, lkm 31.12.	259	416	-157
Osa-aikaisia vakituisesta henkilöstöstä, %			
Naisten osuus vakinaisesta henkilöstöstä, %		86,54 %	
Naisten osuus koko henkilöstöstä	78,4 %	84,60 %	-6,2 %
Vakinaisen henkilöstön keski-ikä, vuotta	45,8	45,76	0,04
Päättäneet vakinaiset palvelussuhteet	32	188	-156
Eläkkeelle jääneet, lkm	4	10	-6
- josta vanhuuseläkkeelle, lkm		7	
- josta työkyvyttömyyseläkkeelle, lkm		1	
Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus	12,4 %	52,4 %	
Henkilöstömenot M€		24,59	
Eläkekulut M€			
Henkilöstömenot käyttötalousmenoista, %		36,7	
Sairauspoissaolot / HTV1		22,51	
Sairauspoissaolosten kustannukset	0,39	0,91	-0,52
Koulutukseen osallistumispäivät	684	644	40
Koulutuskorvaukseen oikeuttavat päivät	64	146	-82
Opintovapaapäivät	1217	2921	-1704

Henkilöstökulut tileittäin

Tili	TP2022	TP2023	Muutos
400001 Vakinaisten kk-palkat	-14 116 159	-9 667 789	-32 %
400003 Vakin. tunti- ja urakkapalkat	-1 523	-5 070	233 %
400011 Sijaisten kk-palkat	-1 739 568	-1 442 817	-17 %
400013 Sairaus- ja äitiyslomasijaisten palk	-131 288	-23 892	-82 %
400014 Sairaslomasijaiset	-241 233	-114 117	-53 %
400015 Perhevapaiden sijaiset	-169 892	-125 716	-26 %
400016 Vuosiloma- ja muut sijaiset	-329 647	-48 154	-85 %
400021 Tilapäisten kk-palkat	-1 263 219	-1 223 625	-3 %
400023 Tilap. tuntipalkat ja palkkiot	-13 806	-47 063	241 %
400031 Työllistämispalkat	-228 826	-165 853	-28 %
400041 Erilliskorvaukset	-1 528 929	-491 845	-68 %
400052 Ltm-henkilöiden kokouspalkkiot	-153 681	-129 768	-16 %
400053 Viranhaltijoiden kokouspalkkiot	-18 644	-11 753	-37 %
400061 Vuosipalkkiot ja ans.menet.korv.	-11 647	-9 150	-21 %
400441 Hall. ja tsto, erilliskorvaukset	-4	-1 343	31068 %
406003 Puhelinetukorvaukset (meno)	-960	-960	0 %
406004 Ravintoetukorvaukset (meno)	-124 872	-139 410	12 %
406011 Luontoisedut (tulo)	125 832	140 785	12 %
408001 Jaksotetut palkat ja palkkiot	-165 322	-34 828	-79 %
409001 Sairausvakuutuskorvaukset	388 098	128 961	-67 %
409003 Tapaturmakorvaukset	31 968	31 707	-1 %
409009 Muut korvaukset	14 131	10 577	-25 %
409091 Muut henkilöstömenojen korjause	11 614	8 908	-23 %
410001 KuEL palkkaperusteinen	-3 236 289	-1 986 171	-39 %
410002 Tasausmaksu (ent. KuEL eläkemen	-625 222	-462 620	-26 %
410011 VaEL-maksut	-308 334	-281 267	-9 %
418001 Jaksotetut eläkekulut	-14 533	-6 530	-55 %
420001 Kansaneläke- ja sairausvakuutusm	-258 822	-203 224	-21 %
420011 Työttömyysvakuutusmaksut	-364 887	-240 180	-34 %
420021 Tapaturmavakuutusmaksut	-104 313	-49 718	-52 %
420091 Muut sosiaalivakuutusmaksut	-6 075	-4 461	-27 %
428001 Jaksotetut sosiaalivakuutusmaksu	-3 166	-22 513	611 %
Total	-24 589 220	-16 619 317	-32 %

2.1.6 Ympäristöasiat

Hattulan kunta siirtyi jätelain 36 §:n mukaiseen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen 1.10.2018 alkaen. Kunnallisen jätehuollon piiriin kuuluva jätteenkuljetus on Kiertokapula Oy:n hallinnoima. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätemaksujen suuruus ja niiden määräämisen perusteet on määritelty jätelautakunnan hyväksymässä jätetaksassa.

Jätehuollon käytännön järjestämisestä vastasi Kiertokapula Oy, joka on 13 kunnan omistama jätehuolto-yhtiö. Kiertokapulan toimialue kattaa Hattulan, Hausjärven, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Janakkalan, Järvenpään, Keravan, Lopen, Mäntsälän, Nurmijärven, Riihimäen, Tuusulan ja Valkeakosken alueet.

Hattulan kunta
Pappilanniementie 9
13880 Hattula

www.hattula.fi
etunimi.sukunimi@hattula.fi
hattulan.kunta@hattula.fi

Jätelautakunta Kolmenkierto on kuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen, joka toimii em. kuntien yhteislautakuntana. Jätelautakunnan tehtäviin kuuluu päättää mm. jätehuoltomääräyksistä ja niistä poikkeamisesta, jätetaksasta ja maksuista sekä siitä, millainen jätehuollon palvelutaso kuntalaisille tarjotaan.

Hattulan kunta vastaa asemakaava-alueella hulevesien kokonaishallinnasta sisältäen hulevesien viemäröinnin. Hattulan kunta ja HS-Vesi (Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy) sopivat HS-Veden omistaman hulevesiviemäriverkoston käyttöoikeudesta. HS-Vesi perii kunnalta tästä käyttöoikeudesta vuosittaisen maksun.

2.1.7 Korruption ja lahjonnan torjunta

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäyttöä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa ja sillä on erilaisia ilmenemismuotoja.

Hattulan kunnanvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä määritellään sisäisen valvonnan tehtäviä ja riskienhallinnan vastuita. Kunnanhallitus on tarkentanut ohjeistusta vuonna 2018 hyväksytyssä sisäisen valvonnan yleisohjeessa. Sisäisen valvonnan yleisohjeen päivitystä on valmisteltu ja se viedään päätöksentekoon alkuvuodesta 2024.

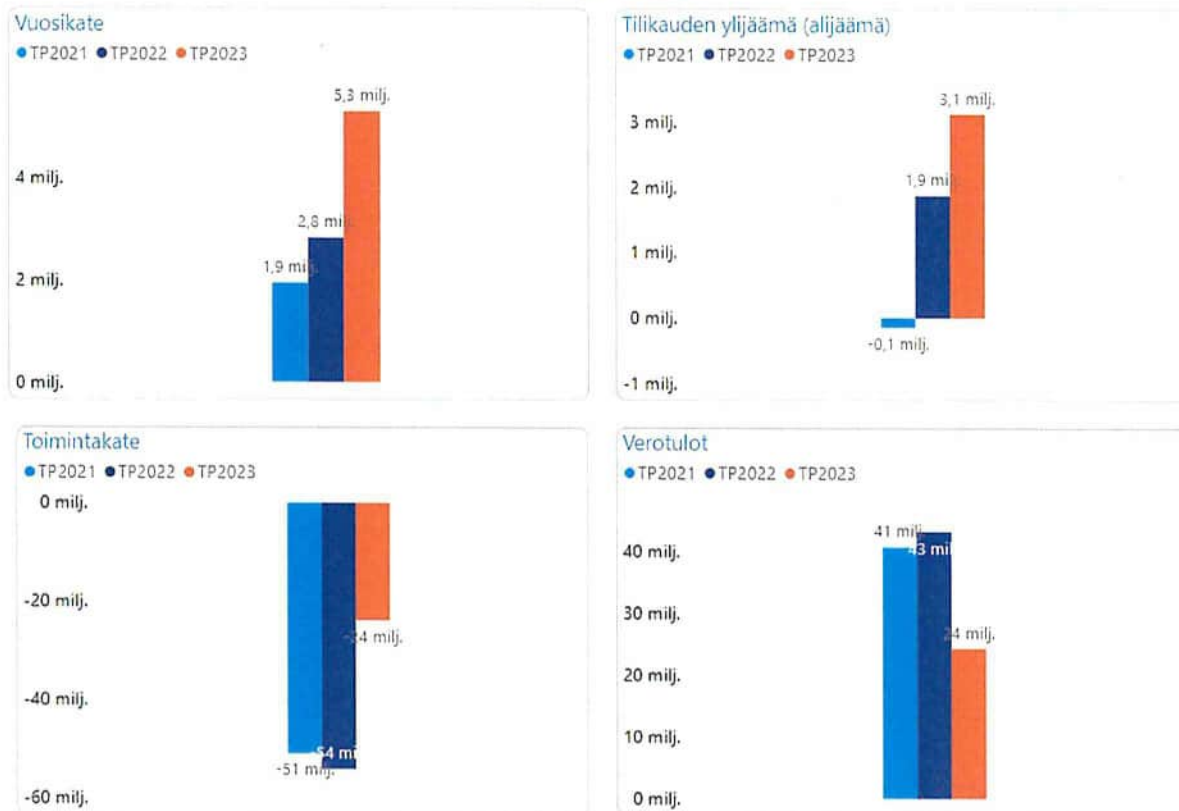
Yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia edistetään kunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla, joka perustuu tasa-arvolakiin.

2.1.8 Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2024 talousarvioon sekä arvio todennäköisestä kehityksestä

Hattulan kunnan tilinpäätöksien tulokset ovat vaihdelleet viime vuosina voimakkaasti, johtuen mm. koronatilanteen ja -korvausten muutosten myötä. Vuonna 2020 tilinpäätös oli lähes 3 milj. ylijäämäinen, kun taas vuonna 2021 tulos painui niukasti alijäämäiseksi koronatukien pienennyttyä ja kustannusten kasvettua voimakkaasti. Vuonna 2022 palattiin ylijäämävaiheeseen tulokseen tilinpäätöksen oltua lähes 1,9 milj. euroa ylijäämäinen. On kuitenkin syytä huomioda, että tilikauden ylijäämästä lähes 1,1 milj. euroa kertyi tuolloin Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjärjestelyistä saadusta kertaluonteisesta kirjanpidollisesta tulokirjauksesta. Ilman kyseistä järjestelyä olisi tulos ollut vain noin 0,8 milj. euroa ylijäämäinen.

Vuonna 2023 alkuperäinen talousarvio oli noin 0,8 milj. euroa ylijäämäinen, mutta erityisesti hyvät verotulot nostivat tuloksen 3,1 milj. euroa ylijäämäiseksi. Myös vuoden 2023 tilinpäätös rakentui pitkälti kertaerien varaan, sillä niin sanotut vuoden 2022 ”verohännät” toivat kunnan verotuloihin noin 2,3 milj. euron lisäyksen, joka ei enää vuoden 2023 jälkeen toistu. Tämä niin sanottu verohäntä johtui siitä, että alkuvuodesta 2023 kunnille tilitettiin vielä vuoden 2022 kunnallisveroja, jotka oli peritty suuremmalla kunnallisveroprosentilla kuin 1.1.2023 alkaen voimaan tulleen sote-uudistuksen jälkeen.

Vertailu edellisvuosiin

Tilikauden 2023 positiivinen tulos rakentui pääosin verotulojen hyvän toteuman varaan. Toiminnan nettomenot (toimintakate) toteutui aavistuksen (0,2 milj. euroa) alkuperäistä talousarviota heikompana, mutta kuitenkin noin 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempana.

Tilikauden tulos ei itsessään merkittävästi muuta vuoden 2024 talousarvion näkymiä. Talousarvio on laadittu vuoden 2023 syksyn ennusteen pohjalta ja vuoden 2023 tulos oli lopulta parempi kuin syksyllä arvioitiin. Hyvä tulos antaa hieman puskuria tuleville vuosille, mutta esimerkiksi vuoden 2024 henkilöstömäärärahat näyttäytyvät hyvin tiukkoina verrattaessa vuoden 2023 tilinpäätökseen. Tämä tuo ylityspaineita vuoden 2024 talousarvoon, sillä henkilöstökulut ovat noin 60 % kunnan toimintamenoista ja kunta-alan sopimusratkaisuun kuuluvat palkankorotukset nostavat kustannuksia noin 0,5 milj. euroa vuonna 2024.

Kunnan menoihin kohdistuu isoja kasvupaineita. Väestön ikääntymisen tuomat kustannuspaineet eivät enää suoraa kohdistu kuntaan, mutta ikärakenteen muutos tuo väistämättä haasteita palveluverkolle. Esimerkiksi lasten määrän vähentyminen vaatii palveluverkolta joustavuutta, jotta kustannukset pysyvät kurissa.

Erityisen huolestuttavia ovat kunnan rahoituslaskelman ja taseen heikot tunnusluvut, vaikka vuodet 2022–2023 hieman lukuja paransikin.

Verotulokehitys on viime vuosina kannatellut kunnan taloutta ja mikäli kehitys kääntyy heikommaksi, tuo se merkittäviä paineita kunnalle. Hattulan tulovirrasta merkittävä osa muodostuu verotuloista, joten kunnan väestönkasvulla ja yritysten toimintaedellytyksillä on suuri merkitys tulevien vuosien rahoitus pohjan kannalta. Vuoden 2023 kaltaista verotuloennusteiden ylittymistä ei ole näköpiirissä, sillä yleiset talousennusteet ovat heikentyneet sitten syksyn 2023.

Tulevien vuosien osalta keskeinen haaste on kuntakonsernin omistamiin kiinteistöihin liittyvä korjausvelka ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palveluverkkopäätökset. Kunnalle uhkaa jäädä sote-kiinteistöjä, joissa on korjausvelkaa ja joille kunnalla ei itsellään ole käyttöä. Mittavan korjausvelan eliminointi vaatii väistämättä viisaita päätöksiä ja investointien priorisointia. Konsernin tulevaisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että lainakantaa on viime vuosina pystytty jopa pienentämään, mutta tulevien vuosien investoinnit tulevat kääntämään lainakannan voimakkaaseen kasvuun, etenkin jos näköpiirissä oleva vuosikatteen heikentyminen toteutuu.

Merkittävän epävarmuustekijän konsernin tulevaisuuteen tuo vuoden 2023 alusta voimaan tullut valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, joka pienensi kuntien budjetiteja merkittävästi ja vähensi niiden liikkumavaraa. Toisaalta uudistus teki kunnan kustannusten kasvun helpommin ennakoitavaksi, mutta uudistuksen myötä useiden kuntien rahoitustaso uhkaa jäädä riittämättömäksi ilman merkittäviä veronkorotuksia. Lisäksi suurena uhkakuvana on julkistalouden velkaantuminen ja sen tuoma paine kohdistaa leikkauksia myös kuntien valtionosuuksiin.

Hyvinvointialueiden lopullinen rahoitustaso määräytyi vasta syksyllä 2023, kun tiedettiin lopullisesti kunnilta siirtyvien kustannusten taso vuoden 2022 tilinpäätösten ja valmistuneen verotuksen perusteella. Kuntien sote-kustannukset olivat lopulta niin suuret, että kunnilta leikataan valtionosuuksia aiemmin arvioitua enemmän. Tämä johtaa siihen, että tulevasta tulee kunnissa huomattavan haastava taloudellisesti, kun samalla kunnilta peritään ”liikaa” maksettu vuoden 2023 valtionosuus. Tämä tuo Hattulan kunnallekin merkittäviä lisähaasteita lähivuosina. Lisäksi valtionosuudet tulevat väistämättä pienentymään lapsimäärän vähentymisen myötä.

Lisäksi kuntien talouden volyyymi pienentyi sote-uudistuksen myötä yli puoleen entisestä, mutta esimerkiksi lainat jäivät kunnille kokonaisuudessaan. Niinpä esimerkiksi korkojen nousun suhteellinen merkitys kunnan taloudelle on jatkossa entistä suurempi. Positiivisena seikkana on nähtävä, että peruskunnan lainamäärä ei viime vuosina ole kasvanut, mutta kuntakonsernin osalta tilanne on valitettavasti toisen suuntainen.

On erittäin tärkeää, että kunta säilyttää riittävän puskurin taseessa ja varmistaa velkatason pysymisen kohtuullisena, jotta talous kestää myös vaikeampia aikoja. Tämä auttaa myös siinä, että kunta pystyy tekemään jatkossa pitkäjänteisiä ratkaisuja esimerkiksi kiinteistöjen korjausvelan ratkaisemiseksi. Esimerkiksi valmisteltu Pappilanniemen sairaalarakennuksen myyminen todennäköisesti toisi mukanaan myyntitappio- / alaskirjauksen, mutta toisaalta saattaisi vähentää vuosittaisia ylläpitokustannuksia. Tasapainoisen talouden avulla kunta pystyy tekemään riittäviä toimenpiteitä ja investointeja jatkossakin.

Talouden tasapainottamistyön jatkaminen on tärkeää, sillä ennustettu verorahoituksen kehitys ei riitä kattamaan kustannusten nousupaineita. Vuoden 2023 hyvä tulos mahdollistaa pitkäjänteisten ja kestävien talouden tasapainottamistoimien suunnittelun ja toteuttamisen, mutta kunnan talouden yleiskuva uhkaa muuttua nopealla aikataululla hyvin vaikeaksi. Nyt jo tiedetään, että esimerkiksi kunnan verotulot ja valtionosuudet tulevat pienentymään noin 3 milj. euroa vuodesta 2023 vuoteen 2025. Samaan aikaan pelkästään kunta-alan yleiskorotukset nostavat kunnan kustannuksia n. 0,5 milj. euroa vuodessa. Käynnissä on suuri murrosvaihe, joka edellyttää Hattulassakin järkeviä ja pitkäjänteisiä talouspäätöksiä.

2.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Toimielimet ovat toimintakertomuksen yhteydessä hyväksyneet omat riskiraportointinsa, jotka päivitetään osavuositarkastusten yhteydessä. Kunnan johtoryhmä koordinoi riskienhallintaa kunnanjohtajan johdolla.

Kunnassa on tunnistettu mm. seuraavanlaisia riskejä:

Strategiset riskit

Hyvinvointialueen aiheuttamat muutokset.

Voimalahankkeiden kariutuminen ja sen tuomat vaikutukset.

Kaavoituksen ja yhdyskuntarakenteen kokonaisvaltaisen kehittämisen haasteet.

Palveluverkkoinvestointien kustannusten ennakoimaton nousu.

Taloudelliset riskit

Talousnäkökulmasta kunnan lainasalkkuun kohdistuu merkittävä korkoriski, sillä salkku koostuu pääosin vaihtuvakorkoisista lainoista, ja tämä riski on osittain toteutunut korkojen noustua. Lisäksi kunnan kassavarojen riittävyys häiriötilanteissa on ollut riskitekijä, jonka osalta kuitenkin vuoden 2021 aikana saatiin tilanne vakaammaksi, ja vuonna 2022 lisäjoustavuutta poikkeustilanteisiin saatiin korottamalla lyhytaikaisen rahoituksen enimmäismäärää. Vuonna 2023 kassatilanne oli pääosin kohtuullinen.

Korkoriskiinkin pyritään varautumaan käyttämällä mahdollisuuksien mukaan kiinteäkorkoisia lainoja. Lisäksi on kartoitettu erilaisia korkoriskin hallintamahdollisuuksia. Pysyvänä haasteena talouden osalta on kuitenkin tulopohjan kestäminen ja menojen sopeuttaminen tuloihin.

Taloudellisiin riskeihin on luettavissa myös kunnan kiinteistöjen korjausvelka.

Operatiiviset riskit

Toimialojen raportoinnissa on tunnistettu kapean organisaation mukanaan tuoma henkilöriski. Organisaatio on haavoittuvainen avainhenkilöiden vaihdoksille ja poissaoloille. Riskiin pyritään vaikuttamaan tehtäväkuvia ja organisaatiota muokkaamalla sekä prosessien kehittämisellä ja dokumentoinnilla. Lisäksi pätevän henkilöstön rekrytointi on haastavaa esimerkiksi teknisen sektorin tehtäviin, joissa ongelma on valtakunnallinen. Henkilöstöriskien osalta on tärkeää varmistaa henkilöstön työtyytyväisyys ja hyvinvointi.

Kunnan kiinteistöjen ylläpitoon sisältyy operatiivisia riskejä.

Lisäksi yhtenä riskinä on viestinnän epäonnistuminen mm. rajallisten resurssien myötä.

Oikeudenkäynnit

Vuoden 2021 aikana tapahtuneet rakennustarkastajan ja kaavoituspäällikön irtisanomispäätökset kumottiin muotovirheen vuoksi. Irtisanomisperusteisiin hallinto-oikeus ei ottanut kantaa. Elinvoimalautakunta päätti 25.11.2022 irtisanoa virkasuhteet viranhaltijalain 35 §:n mukaisella perusteella. Virkasuhteet katsotaan päättyneeksi asiassa ensin tehdyn päätöksen mukaisesti. Asian käsittely oli tilinpäätöstä laadittaessa kesken hallinto-oikeudessa.

Takaukset

Kunta on viime vuosina antanut omavelkaisia takauksia Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n sekä Hattula-Kiinteistöt Oy:n lainoille. Näihin on saatu kuntalain edellyttämät vastavakuudet yritys- ja kiinteistökiinnitysten muodossa.

2.2 Kunnanhallituksen selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

2.2.1 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisperiaate

Kunnan hallinnon ja talouden valvonta on järjestetty siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Ulkoinen valvonta on toimivasta johdosta riippumaton. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastusyhteisö.

Sisäinen valvonta on osa johtamista ja sen tarkoitus on varmistaa, että kunnalle asetetut tavoitteet saavutetaan ja toiminta on taloudellista ja tuloksellista. Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Kunnanvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Valtuusto hyväksyy hallintosäännön, jossa annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnanjohtaja.

Toimielin vastaa alueensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoi kunnanhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kunnanjohtaja, toimialojen, palvelualueiden ja palveluyksiköiden johto vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta alueellaan, ohjeistavat alaisiaan sekä raportoivat ohjeiden mukaisesti.

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

2.2.2 Käytännön toteuttaminen 2023

Kunnanhallitus käsitteli kokouksissaan toimielinten pöytäkirjat sekä viranhaltijapäätökset, mutta ei vuonna 2023 käyttänyt kertaakaan otto-oikeutta.

Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa kunnanvaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Joulukuun 2023 valtuuston päätöksiä toimeenpano palautettiin valmisteluun yksittäiseen pykälään liittyneen tarkistuksen vuoksi.

Keskeinen sisäisen valvonnan toimija on kunnan johtoryhmä, joka kokoontuu kahden viikon välein, mutta tarvittaessa myös useammin. Johtoryhmä käsittelee toimialueiden asiat ja arvioi niiden toteutusta tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi käsitellään ”kaikki juoksevat asiat”. Kunnan johtoryhmän kokouksista laaditaan julkinen pöytäkirja, joka lähetetään valtuutetuille, esimiehille ja julkaistaan kunnan intrassa. Näin se on kaikkien luettavissa.

Myös muilla organisaatiotasoilla kokoontuvat johtoryhmät (vast.) toimivat samojen periaatteiden mukaisesti, mutta niiden pöytäkirjoja ei julkaista yhtä laajasti kuin kunnan johtoryhmän.

Kaikkien osalta rutiiniasioiden raportointi toteutuu osavuosisraportoinnin ja toimintakertomuksen kautta. Akuuteissa tilanteissa raportointi ja toimenpiteet ovat välittömät.

Vuoden 2023 aikana tehtiin tilintarkastajien ja tarkastuslautakunnan toiminnan lisäksi kaksi erillistä suurempaa tarkastusta.

- **Kunnanhallituksen päätöksellä tilattiin KPMG:ltä selvitys** Hattulan Kehitys Oy:stä. Selvitys keskittyi erityisesti yhtiön hallintotapaan ja tältä pohjalta tehtäviin kunnan tytäryhtiöitä koskeviin suosituksiin.

KPMG:n selvityksessä esille nousseen perusteella ei yksityiskohtaisella tasolla läpikäydyn ostolaskuotannon osalta havaittu taloudellisia epäselvyyksiä. Yhtiön liiketoimintasuunnitelman ja tavoiteasettelun todettiin sisältäneen hyviä elementtejä, mutta ne olisivat voineet olla yksityiskohtaisempia, mikä olisi mahdollistanut selkeämpien mitattavien tavoitteiden asettelun ja seurannan. Tarkastuksen perusteella vuonna 2018 käyttöönotettu kunnan konserniohje oli joiltain osin epäselvä, mutta kunnanvaltuuston 15.3.2023 hyväksymässä uudessa konserniohjeessa on tehty oikeansuuntaisia tarkennuksia ja selvennyksiä.

- **Kunta tilasi Ryan Finland Oy:ltä arvonlisäveroon** liittyvän selvityksen, joka sisälsi seuraavat palvelut: väärinkäsittelyn tai -veloitettun suomalaisen/ulkomaisen arvonlisäveron oikaisun ja virheellisesti kirjatun, raportoidun tai väärin jaksotettun arvonlisäveron, virheellisen toimittajahinnoittelun, kaksi kertaa maksetun, ylisuoritettun maksun tai saamattoman hyvityksen tai muun virheellisyyden korjaamisen koskien toimeksiantajan kirjanpitoa valituilta tilikausilta.

2.2.2.1 Sisäisen valvonnan kehittäminen

Kunnassa aloitettiin 2023 sisäisen valvonnan ohjeen päivitys ja uusi ohje tulee toimitelinkäsittelyyn keväällä 2024. Lisäksi uusi hallintosääntö otettiin käyttöön helmikuussa 2023. Muita vuonna 2023 päivitettyjä ohjeita olivat muun muassa

- pienhankintaohje,
- konserniohje,
- rakennusjärjestys,
- viestintäohje.

Vuoden 2023 toiminnan keskeisiä johtopäätöksiä ovat seuraavat:

Konserniohjausta ja -valvontaa kehitetään uuden konserniohjeen pohjalta muun muassa seuraavasti:

- Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kunnan tytäryhteisöjen hallituksissa. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan. Asian käsittelystä on toimitettava pöytäkirjaote kunnanjohtajalle.
- Valmistelussa olevassa **sisäisen valvonnan ohjeistuksessa** toimintaa on tarkoitus kehittää muun muassa seuraavasti:
- Strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet pyritään sitomaan toisiinsa aikaisempaa paremmin uudistetun mittariston avulla.
- Ohjeeseen sisällytetään esihenkilöiden työn tukemiseksi keskeisten valmisteltavien päätöksen tarkistuslistat.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 21.6.2023 esitettiin, että kunnanhallitus etsii toimenpiteitä, joilla toimintakatetta saadaan vahvistettua.

- Kunnanhallitus asetti itselleen talousarvio 2024 yhteydessä, että kesäkuussa 2024 kunnanhallitus esittelee kunnanvaltuustolle toimenpiteitä talouden vahvistamisesta.
- Työ on käynnissä ja tulokset esitellään kesäkuun 2024 valtuustokokouksessa.
- Arviointikertomuksessa huomautettiin, että valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumista olisi kyettävä selkeämmin arvioimaan.
- Tähän on kiinnitetty huomiota asetettaessa tavoitteet ja mittarit vuodelle 2024.
- Arviointikertomuksessa huomautettiin, että rakentamisen poikkeamisluvissa ja suunnittelutarveratkaisuissa ei ole käsitelty kantatilatarkastelua.
- Kantatilatarkastelu on toteutettu, mutta sitä ei ollut aina kirjattu päätösesitykseen. Sittenmin menettely on korjattu.

Kunnanhallitus esittää toimialojen arviointien perusteella ja omana arvionaan seuraavaa:

Sisäisen valvonnan toimivuus säännösten, määräysten, päätösten ja hyvän hallintotavan noudattamisessa on pääsääntöisesti toteutunut. Lakisääteisten tehtävien toteuttamisessa on noudatettu hyvää hallintotapaa. Lakien ja kunnan toimielinten päätösten noudattamisessa ei ole havaittu suuria puutteita.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Valtuustolle on raportoitu talousarvion toteutumisesta 30.4. ja 31.8. tilanteiden mukaan. Kunnanhallitukselle, lautakunnille ja kunnan johtoryhmälle on toimitettu talouden seurantaraportit. Toimialat ovat seuranneet talousarvion toteutumista säännöllisesti tarkemmalla tasolla. Nykyiset talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmat mahdollistavat ajantasaisen seurannan. Varojen käyttöä on valvottu ja ongelmia ei ole havaittu.

Vakuutukset koskien kunnan työntekijöitä, oppilaita, päivähoitolapsia, kuntalaisia kunnan järjestämissä tilaisuuksissa, kunnan omaisuutta ja kunnan toiminnassaan aiheuttamia vahinkoja ovat ajan tasalla. Suurempia korvausvastuuseen johtavia vahinkoja ei ole sattunut, mutta kunnan vakuutusturva pienensi oikeustapauksien tuomaa kustannusvaikutusta. Kunnan vakuutusasioiden kokonaisvaltaisesta hoitamisesta on olemassa sopimus Rewenda Oy:n (nykyään Söderberg & Partners Oy) kanssa. Yhtiö onkin tarjonnut kunnalle konsultointia mm. riskienhallinnan kehittämisessä ja vakuutusten kilpailuttamisessa. Kunta kilpailutti vakuutukset vuoden 2021 aikana ja kunnanhallitus päätti valita Fennian vakuuttajakseen 1.1.2022 alkavalle vakuutuskaudelle.

Vuonna 2023 vakuuttajana toimi Keskinäinen vakuutusyhtiö Fennia.

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Toimintaa on ohjeistettu, jotta varmistetaan tehokas ja lainmukainen toiminta hankintojen kilpailuttamisessa, omaisuuden myymisessä ja luovutuksessa. Omaisuusrekistereiden pidosta on ohjeistus sisäisen valvonnan ohjeessa.

Sopimustoiminta

Kunnan hallintosäännössä määritellään sopimusten hallinnan vastuista. Kunnan eri toimialoja koskevien sopimusten käsittely on ohjeistettu. Sopimukset luetteloidaan ja säilytetään toimialoilla.

Kunnassa on käytössä sähköinen sopimustenhallintajärjestelmä.

Sopimusehtojen noudattamisen ja vanhentumisaikojen seuraamisen tärkeyttä on korostettu.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hattulassa ei ole sisäistä tarkastusta järjestetty omaksi tehtäväksi eikä näitä palveluja osteta tilintarkastus- ja muilta tarkastusyhteisöiltä. Ulkoiseen valvontaan liittyviä laki- ja tarkastuspalveluja on ostettu tilintarkastusyhteisö BDO Oy:ltä. Tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin vuoden 2023 aikana ja valtuusto päätti, että kunnan tilintarkastuspalvelut hankintaan tilikausille 2023–2026 KPMG Oy:ltä.

2.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

2.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT (ULKOISET ERÄT)

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	4 057	7 377
Toimintakulut	-27 942	-61 571
Toimintakate	-23 884	-54 195
Verotulot	24 267	43 123
Valtionosuudet	5 533	13 904
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)		
Korkotuotot	188	208
Muut rahoitustulot	206	49
Korkokulut	-927	-161
Muut rahoituskulut	-89	-108
Vuosikate	5 292	2 821
Poistot ja arvonalentumiset	-2 169	-2 038
Satunnaiset tuotot	0	1 096
Satunnaiset kulut	0	-8
Tilikauden tulos	3 123	1 871
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 123	1 871

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	14,5	12,0
Vuosikate/Poistot, %	244,0	138,4
Vuosikate, euroa/asukas	565	301
Asukasmäärä	9 374	9 359

Kunnan toimintakate pienentyi yli 30 milj. eurolla soteuudistuksen myötä. Hyvien verotulojen myötä tulos oli lopulta 3,123 milj. euroa ylijäämäinen.

Tuloslaskelman tunnusluvut parantuivat huomasti. Esimerkiksi vuosikatetta kertyi asukasta kohden peräti 565 euroa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Mikäli vuosikate on miinusmerkkinen, joutuu kunta ottamaan ns. ”syömävelkaa”. Vuosikatteeseen ei oteta mukaan satunnaisia tuottoja.

Vuonna 2023 kunnan vuosikate oli selvästi suurempi kuin poistot. Kun tunnusluvun arvo on vähintään 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Hattulan kiinteistömäärän korjausvelka on niin iso, että vuosittainen investointitarve on suurempi kuin poistot, joten vuosikatteen tulisi olla jonkin verran poistoja suurempi.

Hattulan kunta
Pappilanniementie 9
13880 Hattula

www.hattula.fi
etunimi.sukunimi@hattula.fi
hattulan.kunta@hattula.fi

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo- ja menojen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuisen investointitaso asukasmäärällä. Hattulan osalta pidemmän aikavälin investointitaso on laskettu noin 2,5 milj. euron vuosittaisten investointien mukaan, joten vuosikatteen pitäisi olla vähintään noin 270 euroa / asukas. Vuonna 2023 tuohon tasoon päästiin hyvien verotulojen myötä.

Toimintatuotot

Myyntituotot

Ulkoisten myyntituottojen toteuma vuonna 2023 oli yht. 1,15 milj. euroa. Myyntituottoihin vaikutti myönteisesti erityisesti hyvinvointialueelle alkusyksyyn asti myydyt ateriat.

Kotikuntakorvausten osuus myyntituotoista oli 0,27 milj. euroa (vuonna 2022 yht. 0,7 milj.). Metsän myynteistä tuottoja kirjattiin 36 000 euroa.

Maksutuotot

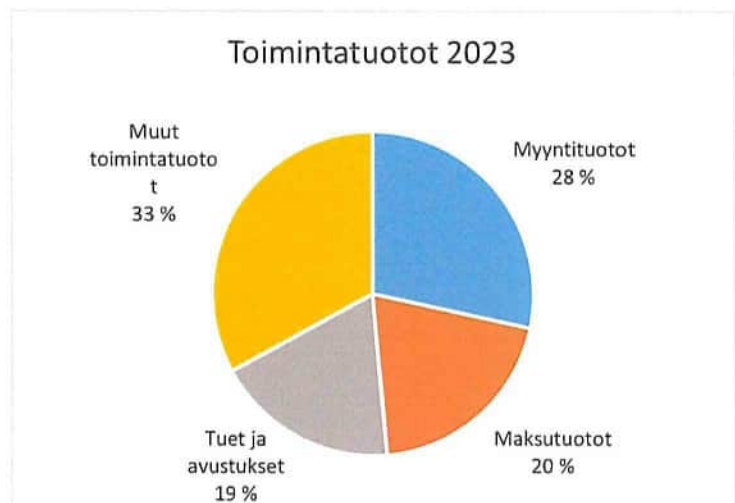
Asiakkailta palveluista perittävät maksutuotot romahtivat odotetusti soteuudistuksen myötä. Varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksut pienentyivät lakimuutoksen myötä 510 000 eurosta 390 000 euroon. Rakennusvalvontamaksuja perittiin 115 000 euroa.

Avustukset

Kunnan saamat tuet ja avustukset koostuvat palkkatuesta, työterveyshuollon järjestämisestä saatavasta korvauksesta sekä erilaisista hankeavustuksista. Näistä suurin erä oli hankeavustukset, yhteensä n. 0,52 milj. euroa.

Muut toimintatuotot

Muut toimintatuotot jopa hieman kasvoivat edellisvuodesta, sillä hyvinvointialueelle vuokrattavien tilojen vuokrat kirjataan muihin toimintatuottoihin. Maa-alueiden myyntivoittoja kirjattiin n. 113 000 euroa.

Toimintakulut

Henkilöstökulut

Henkilöstökulut kattavat lähes 60 % kunnan ulkoisista toimintakuluista. Henkilöstökulut on eritelty tarkemmin tilinpäätöksen henkilöstöosiossa.

Palvelujen ostot

Palvelujen ostot ovat kunnan toiseksi suurin menoerä.

Palvelujen ostot ylittivät lopulta talousarvion noin 0,7 milj. eurolla, johtuen mm. joukkoliikennemäärärahojen ylittymisestä yli 0,2 milj. eurolla.

Aineet ja tarvikkeet

Energian hintataso oli huomattavasti pelättyä pienempi, mikä näkyy aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmän toteumassa. Sähköön ja lämmitykseen oli varattu lähes 2 milj. euroa, kun toteuma jäi lopulta alle 1,5 milj. euroon. Yhteensä aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmän kustannukset jäivät peräti 0,7 milj. euroa budjetoitua pienemmiksi.

Avustukset

Vuoden 2022 avustusmenot pienentyivät selvästi hieman edellisvuodesta ja olivat noin 1,1 milj. euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen käytettiin 0,38 milj. euroa.

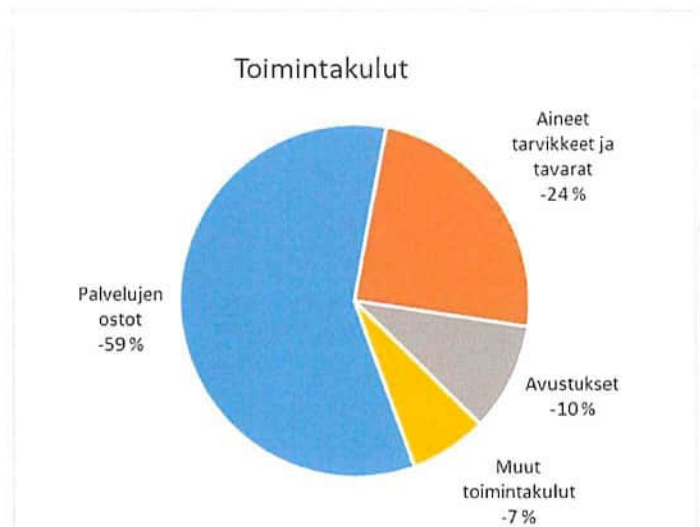
Muut toimintakulut

Muut toimintakulut (0,8 milj. euroa) koostuvat pääosin kunnan maksamista ulkoisista vuokrista. Isojen sote-kohteiden siirryttyä hyvinvointialueelle, on merkittävämpänä kulueränä laitevuokrat.

Verotulot

Alkuperäistä talousarviota parempi tulos rakentui pitkälti hyvien verotulojen varaan. Kunnallisverotulot pienentyivät merkittävästi edellisvuodesta, sillä sote-uudistuksen myötä kunnan tuloveroprosentti pienentyi 20,75 %:sta 8,11 %:iin. Kunnallisverotuottojen pienentymistä loivensi kuitenkin vuodelta 2022 periytyneet verohännät.

Yhteisöveron osalta vuoden 2023 luvut olivat Hattulan osalta poikkeukselliset. Kunnan jako-osuus yli kaksinkertaistui edellisvuodesta ja tämä mahdollisti sen, että yhteisöverokertymä eri romahtanut, vaikka kuntasektori sai selvästi pienemmän osuuden yhteisöveropotista kuin vuonna 2022.

Kiinteistöveron hyvä kehitys 2023 johtui pääosin rakennuskustannusindeksin noususta. Tämä johti siihen, että rakennusten jälleenhankinta-arvojen korotus nosti rakennusten verotusarvoja.

Valtionosuudet

Valtionosuudet suorastaan romahtivat sote-uudistuksen myötä, sillä valtionosuuksien määrä tippui 13,9 milj. eurosta 5,5 milj. euroon.

Rahoitustuotot

Rahoitustuotot muodostuvat korkotuotoista, osinkotuotoista ja muista rahoitustuotoista kuten verotilitysten korot ja viivästyskorot. Ylivoimaisesti suurin erä on korkotulo Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:ltä. Vuonna 2023 muut rahoitustuotot olivat poikkeuksellisen suuret, sillä alv-auditoinnin kautta saatu yli 160 000 euron palautus kirjattiin rahoitustuottoihin.

Rahoituskulut

Vuonna 2022 yleinen korkotaso nousi voimakkaasti ja nousu jatkui vuonna 2023, mikä näkyi voimakkaana korkokulujen kasvuna. Rahoituskuluissa näkyi myös alv-auditoinnista peritty provisio.

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot toteutuivat varsin hyvin arvioiden mukaisesti. Arvonalentumisiin on kirjattu Hattulan Kehitykseen tehtyjen SVOP-sijoitusten (140 000) arvo. Arvonalentumisen perusteena on se, että ei voida perustellusti katsoa yhtiön omistuksilla olevan tasearvoa.

Tuloslaskelman tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

$$= 100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulo- ja meno-eroa, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja meno-erojen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja meno-ero on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista

$$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulo- ja meno-eroa olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Investointitaso määritetään voimassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävä keskimäärän osoittamiseksi.

Jos poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke ajoittuu suunnittelukaudelle tai investointeja on taloussuunnitelmassa leikattu ja siirretty suunnitelman ulkopuolelle, on investointitasoa arvioitava taloussuunnittelukautta pitemmällä jaksolla.

Tulo- ja meno-ero on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo- ja meno-ero heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo- ja meno-erojen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa. Riittävä tulo- ja meno-ero voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot ja kulut, mistä syystä tulo- ja meno-erojen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

2.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	5 292	2 821
Satunnaiset erät	0	1 088
Tulorahoituksen korjauserät	-55	-1 428
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-642	-5 906
Rahoitusosuudet investointimenoihin	56	43
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	192	2 715
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 843	-668
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 140	-5 893
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 119	6 427
Muut maksuvalmiuden muutokset	-709	324
Rahoituksen rahavirta	-3 968	859
Rahavarojen muutos	875	190
Rahavarat 31.12.	1 834	958
Rahavarat 1.1.	958	768

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	5 773	2 127
Investointien tulorahoitus, %	903,4	48,1
Laskennallinen lainanhoitokate	1,35	0,70
Lainanhoitokate	1,53	0,49
Kassan riittävyys, pv	20,4	4,7
Asukasmäärä	9374	9359

Heti vuoden alussa nostettiin 4,0 milj. euron pitkäaikainen laina, jonka nostamisesta oli kuitenkin päätetty jo vuoden 2022 puolella. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 3,14 milj. eurolla.

Hyvä vuosikate ja vähäiset investoinnit mahdollistivat lyhytaikaisten lainojen määrän vähentämisen noin 4,1 milj. eurolla.

Toiminnan ja investointien rahavirta on viideltä edelliseltä vuodelta selvästi positiivinen. Tämä kertoo siitä, että investointeja on viime vuosina pystytty toteuttamaan kunnan omalla tularahoituksella. Vuonna 2023 tilanne oli vielä sikäli hyvin poikkeuksellinen, että investointimenot olivat todella pienet ja vuosikate hyvä.

Rahoituslaskelman tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tularahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli onto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää netto-antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai uutta ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirta – välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitämällä aikavälillä. Omarahoitusta täytyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoiton on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tularahoitus, %

$$= 100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$$

Investointien tularahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tularahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tularahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tularahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kunta voi halutessaan esittää myös todellisten lainanlyhennysten mukaisesti lasketun lainanhoitokateen.

Lainanhoitokate

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tularahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhenys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tularahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv)

$$= 365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenka päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut koetaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

2.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2023 (1000 €)	2022 (1000 €)	VASTATTAVAA	2023 (1000 €)	2022 (1000 €)
A Pysyvät vastaavat	56 882	64 222	A Oma pääoma	26 161	27 461
I Aineettomat hyödykkeet	127	216	I Peruspääoma	15 082	19 505
1. Aineettomat oikeudet	57	146	IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	7 955	6 085
2. Muut pitkävaikutteiset menot	70	0	V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 123	1 871
3. Ennakkomaksut	0	70	D Toimeksiantojen pääomat	64	51
II Aineelliset hyödykkeet	43 168	44 734	2. Lahjoitusrahastojen pääomat	64	51
1. Maa- ja vesialueet	8 382	8 471	E Vieras pääoma	33 973	39 904
2. Rakennukset	30 684	32 051	I Pitkäaikainen	22 217	21 623
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 055	3 479	2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	22 217	21 623
4. Koneet ja kalusto	426	460	II Lyhytaikainen	11 756	18 281
5. Muut aineelliset hyödykkeet	55	55	1. Joukkovelkakirjalainat	4 000	7 000
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	566	217	2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 140	3 993
III Sijoitukset	13 587	19 272	5. Saadut ennakot	25	24
1. Osakkeet ja osuudet	9 189	14 874	6. Ostovelat	1 933	2 629
3. Muut lainasaamiset	4 398	4 398	7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	284	430
B Toimeksiantojen varat	2	2	8. Siirtovelat	2 374	4 205
2. Lahjoitusrahastojen varat	2	2	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	60 198	67 416
C Vaihtuvat vastaavat	3 315	3 192			
II Saamiset	1 481	2 234			
Lyhytaikaiset saamiset	1 481	2 234			
1. Myyntisaamiset	571	883			
3. Muut saamiset	421	328			
4. Siirtosaamiset	489	1 023			
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 834	958			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	60 198	67 416			

TASEEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	43,5	40,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	100,3	61,9
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	11 079	7 955
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1182	850
Lainakanta 31.12., 1 000 €	29 357	32 616
Lainakanta 31.12., €/asukas	3132	3485
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	30 232	35 502
Lainat ja vastuut, €/asukas	3225	3793

Hattulan kunta
Pappilanniementie 9
etunimi.sukunimi@hattula.fi
13880 Hattula

www.hattula.fi

hattulan.kunta@hattula.fi

Lainasaamiset, 1 000 €	4 398	4 398
Asukasmäärä	9374	9359

Kunnan lainamäärä vuoden 2023 lopussa oli 29,4 milj. euroa (3 132 euroa/as.), kun se vuoden 2022 lopussa oli hieman yli 32,6 milj. euroa.

Maltillinen investointitaso ja useampi hyvä kuntatalousvuosi on johtanut siihen, että kunnan lainakanta on pienempi kuin esimerkiksi neljä vuotta aiemmin, jolloin lainaa on 36,14 milj. euroa (3 834 euroa/as.).

Sote-uudistuksen vaikutus näkyy kunnan taseen tunnusluvuissa selvästi. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku heikentyi selvästi, vaikka kunnan lainakanta pienentyi. Tämä selittyy sillä, että kunnan tulot ja menot pienentyivät selvästi, mutta esimerkiksi sote-investointeihin liittyvät lainat jäivät kunnan vastuulle. Toisaalta kunnalta siirtyi esimerkiksi vuokrattujen sote-kiinteistöjen sekä terveysaseman laitteiston vuokravastuut hyvinvointialueelle, mikä näkyy lainat ja vastuut -tunnusluvun pienentymisenä. Uudistus näkyy taseessa myös siten, että mm. siirtyneet omaisuuserät kirjattiin peruspääoman alentamista vastaan. Kunnan peruspääoma pienentyikin selvästi vuoden 2022 tilanteesta.

Kunnan omavaraisuusaste on hyvästä tilinpäätöksestä huolimatta varsin heikko.

Taseen tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 \cdot (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitaumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \cdot (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kuntayhtymällä on selviytyä velan takaisinmaksusta tularahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= $100 \cdot (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetieto-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana kunnan taseessa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) 1 000 euroa

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä, (alijäämä) euroa/asukas

= $(\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}) / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakolla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkistä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuuden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyvien vastaavien merkittyjä antolainoja kunnan amistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

2.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut ta-seyksiköt on yhdistetty rivi riviltä.

	2023		2023
TULOT	1000 €	MENOT	1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	4 057	Toimintakulut	27 942
Verotulot	24 267	Korkokulut	927
Valtionosuudet	5 533	Muut rahoituskulut	89
Korkotuotot	188		
Muut rahoitustuotot	206		
Tulorahoituksen korjauserät		Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovu-	-113	Pakollisten varausten muutos	-58
tusvoitot		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	0
		- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovu-	58
		tustappiot	
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	56		
		Investointimenot	642
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutus-	192		
tulot			
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	0	Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 000	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 140
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	4 119
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	38 385	Kokonaismenot yhteensä	36 801

2.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

2.6.1 Konsernirakenne

Erittely kuntakonsernista on tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kuntakonsernin toimintaa ohjataan konserniohjeella. Kunnan aiempi konserniohje oli hyväksytty vuonna 2018. Valtuusto hyväksyi uuden konserniohjeen 15.3.2023.

2.7 Olennaiset tapahtumat

2.7.1 Hattulan Kehitys Oy

Olennaiset tapahtumat

Tammikuun lopussa järjestettiin konsernijohton ja yhtiön hallituksen yhteinen keskustelutilaisuus. Helmikuun alussa yhtiön toimitusjohtaja ilmoitti irtisanoutuvansa siten, että sopimussuhde yhtiöön päättyy kesäkuussa 2023. Yhtiön hallituksen jäsenet erosivat yhtä lukuun ottamatta 10.2.2023 omistajaohjaukseen liittyvän luottamuspuolan vuoksi. Jäljelle jäänyt hallituksen jäsen ilmoitti erostaan 28.2.2023.

Varsinaisen toimitusjohtajan irtisanouduttua yhtiön toimitusjohtajana toimi Hattulan kunnan talous- ja henkilöstöjohtaja ja hallituksen puheenjohtajana kunnanjohtaja. Yhtiön operatiivinen toiminta on ollut tauolla toimitusjohtajan irtisanouduttua.

Kunnanhallitus päätti 6.3.2023 teettää ulkopuolisella taholla selvityksen kehitysyhtiön alkuvaiheen toiminnasta. Tavoite oli tuottaa suosituksia, joiden pohjalta toimintaa voidaan kehittää. Selvityksessä arvioitiin useista eri näkökulmista konsernijohton, kunnan virkamiesjohton, yhtiön hallituksen sekä toimitusjohtajan toimintaa.

Raportti tuotti suosituksia liittyen mm. raportointiin, hallituksen toimintaan, laskujen hyväksymisprosessiin sekä riskienhallintaan. Lisäksi kiinnitettiin huomiota mm. tytäryhtiöiden sidonnaisuusilmoitusten valvontamenettelyihin.

Kunnanvaltuusto merkitsi raportin tiedoksi joulukuussa 2023.

Joulukuussa 2023 valtuusto päätti tehdä 40 000 euron svop-sijoituksen yhtiöön.

Merkittävimmät riskit yhtiön toiminnassa ja taloudessa

Yhtiön pitkäjänteinen toiminta vaatii kunnalta päätöksiä rahoituksesta ja toiminnan tavoitteista. Tavoitteiden ja yhtiön toiminnan tarkoituksen tulee olla kaikille osapuolille selvä, jotta kehitysyhtiölle on toimintaedellytykset.

Pitkän aikavälin rahoitus ja siten toiminnan jatkuminen on ratkaisematta. Ensimmäinen 100 000 euron pääoma on käytetty, joten lisärahoitus on välttämätöntä, mikäli toimintaa jatketaan.

Pienenä yhtiönä henkilöriski on suuri. Yhtiö on pyörinyt yhden henkilön varassa, joten esimerkiksi sairastumiset tai henkilövaihdokset lamauttavat toiminnan.

Arvio todennäköisestä kehityksestä

Kehitysyhtiön hallitus esittää, että yhtiön toiminta lopetetaan selvitysmenettelyn kautta. Asia tuodaan erikseen kunnanhallituksen ja -valtuuston päätettäväksi vuoden 2024 aikana.

Talous

TULOSLASKELMA	01.01.2023 - 31.12.2023	06.09.2021 - 31.12.2022
LIIKEVAIHTO	1 999,99	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	1 899,15	0,00
Materiaalit ja palvelut		
Ulkopuoliset palvelut	-1 600,00	-50 598,00
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-1 600,00	-50 598,00
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-26 232,34	-20 900,00
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-4 824,91	-3 740,00
Muut henkilösivukulut	-680,32	-721,34
Henkilöstökulut yhteensä	-31 737,57	-25 361,34
Liiketoiminnan muut kulut	1 730,95	-11 575,61
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	-27 707,48	-87 534,95
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Muilta	0,24	0,00
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Muille	-3,91	-177,98
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-3,67	-177,98
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	-27 711,15	-87 712,93
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	-27 711,15	-87 712,93

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet	Edistyminen	Raportointi
Verkostoliiketoiminta, aloitteiden tunnistaminen ja käynnistäminen kehityssuunnitelmien pohjalta.		Tavoite ei edennyt vuoden 2023 aikana. Yhtiön operatiivisen toiminnan jatkamisesta tehdään päätökset vuonna 2024.
Yhteistyöverkoston rakentaminen kehityssuunnitelmien toteuttamiseksi.		Tavoite ei edennyt vuoden 2023 aikana. Yhtiön operatiivisen toiminnan jatkamisesta tehdään päätökset vuonna 2024.
Julkisen rahoituksen tunnistaminen ja hakeminen kehityssuunnitelmien edistämiseksi		Tavoite ei edennyt vuoden 2023 aikana. Yhtiön operatiivisen toiminnan jatkamisesta tehdään päätökset vuonna 2024.

	Tavoite ei toteudu / tavoite poistettu		Tavoite etenee aikataulussa
	Tavoite toteutuu myöhässä tai osittain		Tavoite on toteutunut

2.7.2 Hattula-Kiinteistöt Oy

Yleistä tietoa kiinteistöyhtiöstä

Hattula-Kiinteistöt Oy on Hattulan kunnan 100 prosenttisesti omistama kiinteistöyhtiö. Yhtiö on perustettu 28.5.1999 ja rekisteröity 31.12.1999. Yhtiön toimialana on Hattulan kunnan alueella tapahtuva asuntojen hankkiminen, omistaminen ja vuokralle antaminen ja tätä tarkoitusta varten omistaa ja hallita asuinhuoneistojen hallintaan oikeuttavien asunto-osakeyhtiön ja kiinteistöosakeyhtiön osakkeita ja kiinteistöjä sekä yhtiön taseessa on terveysasemana toimiva kiinteistö. Tarkoituksenaan toteuttamiseksi yhtiö voi toimia rakennuttajana. Yhtiö voi tarjota isännöinti-, hoito- ja huoltopalveluja, tällä hetkellä kiinteistöhuolto- ja hoitopalvelut ovat ulkoistettuna. Yhtiö noudattaa toiminnassaan osakeyhtiölain määräyksiä.

Yhtiö omistaa 22 taloyhteisöä, joissa on 33 asuinrakennusta ja terveysasema kiinteistö on myös yhtiön taseessa. Näistä 10 on kerrostalorakennusta ja 23 rivitaloa. Näissä on yhteensä 297 asuntoa. Asuntojen yhteispinta-ala on noin 15 100m².

Hallitus

Hallituksella on yleisvastuu yhtiön hallinnon ja varainhoidon valvonnassa. Hallitus toimeenpanee yhtiökokouksen päätökset. Yhtiöllä on hallitus, johon kuuluu neljä (4) varsinaista jäsentä ja yksi varajäsen. Yksi varsinaisista jäsenistä on asukasedustaja. Hallituksen puheenjohtajana toimi Reijo Hallenberg 04.05.2023 asti ja Matti Pelkonen toimii puheenjohtajana 04.05.2023 alkaen.

Hallitus kokoontui tilikauden aikana 12 kertaa. Hallituksen kokouksiin on osallistunut myös yhtiökokous- ja omistajaedustajaksi nimetty kunnanjohtaja Pekka Järvi tai hänen valtuuttama sijainen ja toimitusjohtajaisännöitsijä Miia Nuuttila 10.08.2023 asti ja 11.08.2023 alkaen osa-aikaisena toimitusjohtajana Mika Huuhtanen.

Tilintarkastus

Yhtiön tilintarkastajana on toiminut v.2022 BDO Audiator Oy, nimettynä vastuullisena tilintarkastajana Nina Nieminen ja myöhemmin syksyllä 2023 kuntakonsernin emoyhtiö on kilpailuttanut tilintarkastajayrityksen, minkä pohjalta tilintarkastajan valinnan esitys tehdään myös yhtiölle.

Olennaiset tapahtumat

Mahdollinen uudishankkeen esihankesuunnittelu on käynnistetty syksyllä 2023 valmistellen samalla myös Kinnalantie 12 ja 14:n kiinteistöjen mahdollisten saneerausten alustavia hankesuunnitelmia. Kenttäkuja 1 ja 3 energiasaneeraus on käynnistymässä keväällä 2024 ja Koulutie 1:n energiasaneeraus toteutettiin alkuvuodesta 2024 sekä Vanhainkodintie 4:n vesikattosaneeraus toteutetaan keväällä 2024. Lisäksi yhtiön asunnoissa on ilmennyt useita vesivahinkotilanteita.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Rakennuskanta on pääosin valmistunut 1970–1980-luvuilla, joten talojen peruskorjaustarve tulee kasvamaan lähivuosien kuluessa. Tämä vaatii kokonaissuunnitelmallisuutta, jotta pystytään minimoimaan yllättävät isot kustannuserät. Talous- ja tarvesuunnitelmat tarkentuvat sitä mukaan, kun kiinteistöjä kartoitetaan tekniseltä kunnoltaan tarkemmin. Lisäksi kiinteistöjen kuntoarvioiden avulla on aloitettu kymmenen vuoden pitkän tähtäimen suunnitelman (PTS) tekemistä. Nämä ovat pohjatietona yhtiön kokonaistalouden tervehdyttämissuunnitelman tekemiselle.

Tulevina vuosina tulospainetta aiheuttavat isojen asuintalovarausten purkautuminen. Tässä tilinpäätöksessä on pystytty purkamaan asuintalovaroja hallitusti etupainotteisesti. Yhtiön tahtotila on saada verottajalta hyväksyntä yleishyödyllisyydestä.

Terveysasema ja palvelutalot

Terveysaseman myynti ja palvelutalojen kiinteistönvälitys on käynnistetty. Tavoitteena toiminnan keskittyminen asuntojen vuokraukseen yhtiön toimialan mukaisesti.

Merkittävimmät riskit yhtiön toiminnassa ja taloudessa

Yhtiössä aiemmin kirjatut asuintalovaraukset, jotka on kymmenen vuoden kuluessa ko. varausen tekemisestä purettava tuloslaskelmaan, tulevat lähivuosina kasvattamaan verotettavaa tulosta. Kiinteistöissä on vähäisessä määrin tehty peruskorjauksia, jotka olisivat tasearvoja korottavia.

Yhtiön lainakanta on iso, josta merkittävämmän talousrasitteen muodostavat lainat, jotka kohdistuvat myytyihin kohteisiin, sekä aiemman talousvajeen korjaamiseksi otettu laina. Edellä mainitun vuoksi riskinä on liian suuri vuokrataso kulujen kattamiseksi, joka saattaa muodostaa riskin käyttöasteelle.

Kiinteistötarjonnan pitäminen markkinakelpoisena vaatii toimenpiteitä, kuten uudisrakentamis- ja purkamistoimenpiteitä. Yhtiön toiminnan ylläpitäminen edellä mainittujen asioiden vuoksi edellyttää tarkempaa tulosarviointia lähivuosille sekä tämän pohjaksi selkeää omistajaohjausta.

Merkittävän kuluriskin muodostaa mittavasti nousseet kuluerät. Yhtiön toiminnallisena riskinä on pienet henkilöstöresurssit, mikä altistaa edelleen toiminnan häiriöille. Asiakkaiden maksuhäiriöt ovat pienentyneet. Tehokas vuokravaltio on pidettävä yllä, jotta asukkaiden maksuhäiriöt pysyvät hallinnassa. Vahinkoriskit kasvavat kiinteistöissä, jotka odottavat purku- tai kehittämispäätöstä.

Hattula-Kiinteistöt Oy - SWOT

Yhtiön taloudellinen tulos

Yhtiön tilikausi ennen tilinpäätössiirtoja oli tappiollinen. Varauksia purettiin siten, että tilikauden tappio oli 14,04 euroa.

	2023	2022	2021	2020
Liikevaihto	2 374 241	2 363 136	2 392 335	2 356 433
Poistot	623 992	656 128	695 123	762 400
Tilikauden tulos ennen tp. siirtoja ja veroja	-61 692	-287 766	135 681	229 975
Taseen loppusumma	11 271 187	11 996 588	13 172 942	14 221 917
Pitkäaikainen vieras pääoma	7 995 598	8 677 608	9 557 289	10 545 499
¹⁾ Liikevoitto %	-2,7 %	-12,2 %	7,8 %	12,4 %
²⁾ Quick ratio	0,1	0,30	0,70	0,74
³⁾ Omavaraisuusaste	17,6 %	16,9 %	17,6 %	14,8 %

1) Liikevoittoprosentti on liiketoiminnan tulos suhteessa liiketoiminnan tuottoihin.

Liikevoittoprosentin ohjeelliset arvot ovat:

yli 10 %: hyvä	5 – 10 %: tyydyttävä	alle 5 %: heikko
----------------	----------------------	------------------

Tavoite riippuu toimialan ja liiketoiminnan luonteesta ja esim. tarvittavan pääoman määrästä.

2) Quick ratio on tunnusluku, joka mittaa yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Quick ratiolla arvioidaan yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloistaan. Quick ration ohjearvot ovat:

yli 1,5: erinomainen	1–1,5: hyvä	0,5–1: tyydyttävä	0,3–0,5: välttävä	alle 0,3: heikko
----------------------	-------------	-------------------	-------------------	------------------

Quick ration tavoitearvo riippuu toimialasta, mutta yleinen suositusarvo on 1.

3) Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste kertoo yrityksen pitkän tähtäimen vakaudesta. Mitä matalampi omavaraisuusaste on, sitä enemmän toimintaa rahoitetaan velkarahalla.

yli 40 %: hyvä	20–40 %: tyydyttävä	alle 20 %: heikko
----------------	---------------------	-------------------

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Raportointi 31.12.2023	Tila
Asumispalvelujen tuottaminen ja kehittäminen vastaamaan kunta-laisten tarpeita. Asiakastyytyväisyyden parantaminen (NPS-suosittelevuoteindeksi). Asukasvaihtuvuuden syiden seuraaminen ja vaihtuvuuden vähentämiseen pyrkiminen.	Remontteja toteutettu tarpeen mukaan. Käyttöaste ka 96,1 % (tavoite 96 %). Vaihtuvuus pienentynyt verrattuna edelliseen vuoteen. Asiakastyytyväisyyttä seurataan asukaskyselyllä joka toinen vuosi.	Toteutunut.
Vuokra-asuntojen ja kiinteistöjen kunnossapidolla parannetaan asuntojen kiinnostavuutta sekä asumisturvallisuutta ja -viihtyvyyttä.	Osassa kiinteistöistä ovat päivitetty PTS-suunnitelmat. Huoneistoja on remontoitu tarpeen mukaisesti lähinnä asukasvaihtojen yhteydessä. Lisäksi yhtiö jatkaa soveltuvin osin pitkäaikaisen asumisen palkitsemista, jolloin suoritetaan tarpeen mukaisesti pienimuotoista huoneiston kulumisen korjaamista. Lisäksi on panostettu ulkoalueiden turvallisuuden ja viihtyvyyden lisäämiseen.	Toteutunut osittain.
Kiinteistöjen salkutuksen pohjalta pitkän tähtäimen suunnitelman tekeminen. Mahdollisesti purettavien tai myytävien kohteiden jatkoselvitys ja purkuavustusten hakeminen tai kohteen myyntiin asettaminen. Kehitettävien kiinteistöjen osalta PTS-suunnitelmien (pitkän tähtäimen suunnitelma) tekeminen.	Yhtiö teetti kiinteistöjen teknisen osion salkutuksen päivityksen FCG:llä. Kiinteistöjen kokonaissalkutuksen päivitys suunnitteilla tehtäväksi vuoden 2024 aikana. Kokonaisarviointi skenaariolaskentojen kanssa on tavoite saada valmiiksi myös vuoden 2024 aikana.	Toteutunut osittain.
Uudisrakentamiskohteen suunnittelu- ja toteutustyön jatkaminen.	Uudiskohteen esihankesuunnittelu on edennyt yhtiön taholta	Toteutunut.
Yhtiön strategian päivittäminen, asuntopoliittinen ohjelma sekä kunnan strategia huomioiden. Yhtiön strategian vahvistuttaminen kunnalla.	Asuntopoliittinen ohjelma on valmis. Yhtiö on päivittänyt yhtiön arvot – visio – strategia kokonaisuuden, joka on toimitettu kunnalle.	Osittain toteutunut
Yhtiö raportoi liiketoiminnan tavoitteiden toteutumisesta sekä arvioi tulevaa kehitystä ja riskejä kunnalle väli- ja tilinpäätösajan kohtina.	Toteutettu säännöllistä raportointia yhtiön hallitukselle ja kunnalle.	Toteutunut.
Kuukausittainen talous- ja toimintaseuranta yhtiössä ja raportointi yhtiön hallitukselle.	Taloustilanne käsitelty jokaisessa hallituksen kokouksessa. Toiminnan toteutumisesta sekä talousarvioseuranta on raportoitu välitilinpäätöksen yhteydessä.	Toteutunut.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoite	Raportointi 31.12.2023	Tila
Vuokra-asuntojen käyttöastetavoite 96 %	Kaikkien kiinteistöjen käyttöasteiden vuoden keskiarvo 96,1 %. 13:ssa kiinteistössä on ollut koko vuoden 100 % käyttöaste.	Toteutunut.
Vuokrahintatason ylläpitäminen kohtuullisena ja markkinakelpoisena.	Toteutettiin maltilliset vuokrankorotukset. Vesimaksujen ja veden säästösuuttimien asentamisen kautta pyritään ohjaamaan asukkaita veden säästämiseen.	Toteutunut.
Yhtiön talouden tervehdyttämistä pitkällä tähtäimellä yhtiön strategian pohjalta. Terve talous maksuvalmiutta parantamalla. Tulojen tulee kattaa kokonaismenot ja rahoitusaseman on oltava kestäväällä pohjalla.	Talouden tervehdyttämiseksi on aloitettu Terveysaseman sekä palvelutalojen myyntiprosessi. Kiinteistöjen realisoinnilla vähennetään yhtiön velkataakkaa. Maksuvalmius on edelleen heikko. Velkaantuneisuusaste on parantunut. Käyttöaste on myös parantunut.	Toteutunut.
Talojen kunnossapito- ja peruskorjaussuunnitelmat ja näiden toteutukset kunkin talon strategian mukaisesti.	Huoneistoja remontoidaan sillä tasolla, että niiden kunto ei ole este vuokraukselle. Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelmaa sekä viiden vuoden tarvesuunnitelmaa päivitetään sitä mukaan, kun kiinteistöistä ja jatkosuunnitelmista saadaan lisää tietoa. Näitä käsitellään tarkemmin budjetin yhteydessä. Tekeillä kaikkien kiinteistöjen 10 vuoden PTS-suunnitelma, jonka avulla töitä voidaan asettaa tärkeysjärjestykseen niin taloudellinen kuin tekninenkin puoli huomioiden.	Osittain toteutunut.
Konserniohjauksen linjausten mukaisesti yhtiön lainamäärään lisäämisen tulee olla kohtuullista ja tuoda pitkän tähtäimen säästöjä menoissa sekä pitää yhtiö toimintakunnossa.	Kenttäkuja 1 ja 3 on anottu ja saatu energia-avustus lainatarpeen pienentämiseksi. Suunnitelilla oleva uudishanke pyritään toteuttamaan osittaisen ja mahdollisen ARA tuen avulla. Myyntikohteiden avulla pyritään myös lainamäärän pienentämiseen. Osa lämmitystapamuutoksista toteutetaan esim. leasing-sopimuksin.	Toteutunut osittain.

2.7.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Hattulan vuonna 2023 hyväksytyssä konserniohjeessa määritellään toimintaperiaatteet, joiden pohjalta konsernivalvonta järjestetään.

Konsernijohto valvoo tytäryhtiöiden tuloksellisuutta (mm. toiminta, talous ja investoinnit). Kuntalain 116 § mukaisesti tytäryhtiön on annettava kunnanhallitukselle taloudellisen aseman ja toiminnan tuloksellisuuden arvioinnin edellyttämät tiedot.

Tytäryhtiöillä on oltava liiketoimintasuunnitelma ja strategia. Strategian sekä liiketoimintasuunnitelman hyväksyy yhtiön hallitus ja se tuodaan tiedoksi kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle liikesalaisuudet huomioiden. Kunnanvaltuusto hyväksyy tytäryhtiöille vuosittain tavoitteet osana kuntakonsernin talousarviota, joiden saavuttamiseksi tytäryhtiön hallitus yhtiön toimintaa ohjaa. Tytäryhtiön hallitus ja kunnanhallitus käyvät vuosittain viimeistään syyskuussa tavoitteita koskevat tulosneuvottelut (osana talousarvioprosessia).

Tytäryhtiöt raportoivat tavoitteiden toteutumisesta kunnan osavuosisiraporteissa ja tilinpäätöksessä. Tilinpäätöksen hyväksyy kunnanvaltuusto. Tytäryhtiöiden tilikausi on kalenterivuosi. Tytäryhtiö noudattaa kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä soveltuvaan yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössäännöksiä, kuntalain mukaisia konsernisäännöksiä sekä hyvää kirjanpitotapaa. Tytäryhtiö laatii vuosittain yhtiökohtaisen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen, jotka ovat tilintarkastajan tarkastamat ja ne tuodaan kunnanhallitukselle tiedoksi.

Konserniohjeen mukaan tytäryhtiöillä on oltava yhtiön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Yhtiön hallitus hyväksyy sisäisen valvonnan periaatteet ja antaa ne kirjallisesti tiedoksi konsernijohtolle. Tytäryhtiön on raportoitava osavuosisiraportoinnin ja tilinpäätöksen yhteydessä konsernijohtolle sisäisen valvonnan toimivuudesta sekä mahdollisista yhtiön toimintaa uhkaavista riskeistä. Tytäryhtiön tilintarkastajaksi valitaan kuntalain 122 §:n mukaan kunnan tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole perusteltavaa tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Asia tulee huomioida yhtiöjärjestyksessä.

Tytäryhtiöiden tulee informoida konsernijohtoa viipymättä, mikäli toiminnassa on tapahtunut tai ennakoidaan tapahtuvan merkittäviä muutoksia. Yhtiöiden ja yhteisöjen hallituksissa olevat Hattulan kunnan edustajat huolehtivat osaltaan siitä, että yhtiö tai muu yhteisö saattaa kaikki merkittävät päätökset tai periaatteelliset ratkaisut kunnan konsernijohtoon tietoon. Konsernijohtoon on vastaavasti annettava kunnan edustajille ohjeet merkittäviä päätöksiä ja periaatteellisia ratkaisuja varten.

- tytäryhtiöllä on oltava strategia ja liiketoimintasuunnitelma,
- tytäryhtiöllä on oltava sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus,
- tytäryhtiön hallitus ja kunnanhallitus käyvät vuosittain tulosneuvottelut,
- tytäryhtiö on osa kuntakonsernin taloussuunnittelua, tilinpäätöstä ja muuta raportointia,
- tytäryhtiö laatii vuosittain toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen,
- konsernijohto on pidettävä tietoisena kaikista merkittävistä asioista,
- tarkastuslautakunta arvioi tytäryhtiön toimintaa omassa roolissaan.

Konsernijohto tai muu konsernijohtoon määrittelemä taho (esim. talousjohto) antaa tarkemmat ohjeet konsernitalinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräaajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisessa.

2.7.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

2.7.4.1 Konsernituloslaskelma

KONSERNIN TULOSLASKELMA

	2023 1 000 €	2022 1 000 €
Toimintatuotot	7 263	27 298
Toimintakulut	-33 115	-83 239
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0	0
TOIMINTAKATE	-25 851	-55 941
Verotulot	24 195	43 054
Valtionosuudet	8 634	17 005
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	209	209
Muut rahoitustuotot	210	277
Korkokulut	-1 216	-308
Muut rahoituskulut	-91	-127
Vuosikate	6 090	4 169
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 858	-3 959
Arvonalentumiset	-0	-57
Satunnaiset erät	-0	-8
Tilikauden tulos	3 232	145
Tilinpäätössiirot	0	18
Tilikauden verot	-0	0
Laskennalliset verot	12	58
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 245	220

	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	21,9	32,8
Vuosikate/Poistot, %	213,1	103,8
Vuosikate, euroa/asukas	650	443
Asukasmäärä	9 374	9 359

Kuntakonsernin luvuissa näkyy selvästi sosiaali- ja terveystalouden siirto hyvinvointialueelle. Sote-kuntayhtymien poistuminen konsernista pienensi talouden lukuja merkittävästi. Positiivista on, että vuosikate kasvoi selvästi, vaikka mm. rahoituskulut lisääntyivät merkittävästi. Tilikauden tulos oli yli 3,2 milj. euroa ylijäämäinen.

2.7.4.2 Konsernin rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6 090	4 169
Satunnaiset erät	0	-8
Tilikauden verot	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-55	-246
	6 035	3 915
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-936	-9 390
Rahoitusosuudet investointimenoihin	56	43
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	324	1 044
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 479	-4 388
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennykset	0	5
	0	5
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 126	8 760
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 046	-7 488
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 119	6 395
Oman pääoman muutokset	0	15
Muut maksuvalmiuden muutokset	-634	374
Rahoituksen rahavirta	-4 673	8 061
Rahavarojen muutos	807	3 673
Rahavarat 31.12.	3 211	7 758
Rahavarat 1.1.	2 405	4 085
	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	-1 080	-8 147
Investointien tulorahoitus, %	691,9	44,6
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	0,6
Lainanhoitokate	1,4	0,6
Kassan riittävyys, pv	30	28

Vuonna 2023 kuntakonsernin tulot olivat peräti 5,5 milj. euroa suuremmat kuin menot. Asia selittyy poikkeuksellisilla tuloilla sekä harvinaisen vähäisiksi jääneillä investointimenoilla. Poikkeuksellisen vuoden myötä rahoituslaskelman tunnusluvut paranivat selvästi.

2.7.4.3 Konsernitase

VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
	31.12.2023	31.12.2022		31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA	27 723	28 787
Aineettomat hyödykkeet	141	374	Peruspääoma	15 082	19 505
Aineettomat oikeudet	57	282	Muut omat rahastot	13	17
Muut pitkävaikutteiset menot	84	21	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 382	9 045
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0	70	Tilikauden yli-/alijäämä	3 245	220
Aineelliset hyödykkeet	55 914	73 536	VÄHEMMISTÖOSUUDET	5	8
Maa- ja vesialueet	8 776	9 060	PAKOLLISET VARAUKSET	0	602
Rakennukset	42 672	50 307	Muut pakolliset varaukset	0	602
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 234	3 759	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	327	336
Koneet ja kalusto	482	1 038	Valtion toimeksiannot	166	166
Muut aineelliset hyödykkeet	60	62	Lahjoitusrahastojen pääomat	161	165
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	689	9 311	Muut toimeksiantojen pääomat	0	5
Sijoitukset	10 650	11 413	VIERAS PÄÄOMA	43 640	67 749
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	0	41	Pitkäaikainen vieras pääoma	29 923	43 844
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeet	6 553	7 248	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	29 805	43 734
Muut lainasaamiset	4 096	4 122	Muut velat	119	109
Muut saamiset	0	3	Lyhytaikainen vieras pääoma	13 717	23 905
PYSYVÄT VASTAAVAT	66 704	85 322	Joukkovelkakirjalainat	4 000	7 000
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	259	261	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 979	5 277
Lahjoitusrahastojen varat	93	95	Saadut ennakot	171	257
Muut toimeksiantojen varat	166	166	Ostovelat	2 103	4 719
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Muut velat	476	689
Vaihto-omaisuus	8	123	Siirtovelat	2 746	5 710
Aineet ja tarvikkeet	8	121	Laskennalliset verovelat	242	254
Muu vaihto-omaisuus	0	2	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	71 695	97 483
Saamiset					
Pitkäaikaiset saamiset	15	2			
Siirtosaamiset	15	2			
Lyhytaikaiset saamiset	1 497	4 017			
Myyntisaamiset	539	1 797			
Muut saamiset	464	895			
Siirtosaamiset	494	1 325			
Saamiset	1 512	4 019			
Rahoitusarvopaperit	390	312			
Rahat ja pankkisaamiset	2 821	7 445			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 732	11 899			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	71 695	97 483			

Taseen tunnusluvut

	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	38,8	29,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	108,4	77,3
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	12 627	9 265
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	1 347	990
Lainakanta 31.12., 1 000 €	37 783	56 011
Lainakanta 31.12./asukas	4 031	5 985
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	39 551	59 258
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	4 219	6 332
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	4 096	4 122
Asukasmäärä	9 374	9 359

Konsernitaseen tunnusluvut muuttuivat merkittävästi soteuudistuksen myötä. Sote-kuntayhtymien poistuminen konsernista nosti suhteellisen velkaantuneisuuden yli 100 prosentin, sillä kunnan tulot pienentyivät, mutta lainakanta ei vähentynyt samassa suhteessa. Toisaalta omavaraisuusaste hie-
man parani ja lainakanta kokonaisuudessaan pienentyi selvästi.

2.8 Tilikauden tuloksen käsittely

2.8.1 Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Hattulan kunnan tilikauden tulos tilikaudelta 2023 on 3 123 435,53 euroa. Hallitus esittää, että tilikauden ylijäämä 3 123 435,53 euroa siirretään taseeseen yli-/alijäämätilille.

3 KÄYTTÖTALOUSOSAN TOTEUTUMINEN

3.1 Käyttötalouden valtuustotason sitovat taloudelliset tavoitteet, koko kunta

Tilivelvolliset: Kunnanjohtaja, toimialajohtajat ja talous- ja henkilöstöjohtaja

Tilikauden tulos on 3 123 436 euroa ylijäämäinen. Muutettuun talousarvioon euroa verrattuna tilikauden tulos oli 915 747 euroa parempi.

Ulkoiset toimintatuotot ylittivät talousarvion 0,6 milj. eurolla. Ulkoiset toimintakulut kuitenkin ylittivät muutetun talousarvion hieman (0,2 milj. eurolla), joten valtuustoon nähden sitovana tasona oleva ulkoinen toimintakate toteutui kokonaisuutena budjetoitua parempana.

Verotulot ylittivät muutetunkin talousarvion n. 0,3 milj. eurolla ja mahdollistivat edellisvuotta hyvän tuloksen muodostumisen. Valtionosuudet toteutuivat lähes budjetin mukaisesti.

Tuloslaskelma, ulkoiset erät

Tilinhierarkia	TP2023	TP_ed vuosi	Muutos ed. vuoteen	Alkup. KS koko vuosi	MTA koko vuosi	Tot_vs_MTA (€)
Toimintatuotot	4 057 453	7 376 648	-3 319 194,65	3 604 146,00	3 434 146,00	629 307,41
Myyntituotot	1 151 308	1 882 213	-730 904,39	886 000,00	886 000,00	265 308,46
Maksutuotot	819 281	2 688 683	-1 869 402,13	719 500,00	719 500,00	95 780,65
Tuet ja avustukset	749 783	1 479 912	-730 129,00	620 400,00	620 400,00	129 383,15
Muut toimintatuotot	1 337 081	1 325 840	11 240,87	1 378 246,00	1 208 246,00	129 835,15
Toimintakulut	-27 941 559	-61 571 279	33 629 719,86	-27 278 813,42	-27 765 367,85	-1 156 191,61
Henkilöstökulut	-16 619 317	-24 589 220	7 969 902,85	-16 364 167,43	-16 705 921,85	88 604,96
Palvelujen ostot	-6 626 910	-30 069 373	23 442 463,10	-5 948 196,00	-5 928 196,00	-638 713,64
Aineet, tarvikkeet ja tav...	-2 755 284	-3 650 634	895 350,17	-3 383 730,00	-3 468 530,00	713 245,90
Avustukset	-1 127 283	-1 854 404	727 120,97	-1 102 000,00	-1 102 000,00	-25 282,56
Muut toimintakulut	-812 766	-1 407 649	594 882,77	-480 720,00	-560 720,00	-252 046,27
Toimintakate	-23 884 106	-54 194 631	30 310 525,21	-23 674 667,42	-24 331 221,85	44 115,80
Verotulot	24 266 973	43 123 386	-18 856 413,27	21 657 497,00	24 007 497,00	259 476,16
Kunnan tulovero	18 771 238	38 245 794	-19 474 556,21	17 575 217,00	18 725 217,00	46 021,18
Kiinteistövero	2 845 380	2 748 879	96 501,30	2 624 968,00	2 834 968,00	10 412,04
Osuus yhteisöveron tuo...	2 650 355	2 128 713	521 641,64	1 457 312,00	2 447 312,00	203 042,94
Valtionosuudet	5 532 647	13 903 883	-8 371 236,00	5 679 913,00	5 479 913,00	52 734,00
Kunnan peruspalvelujen...	6 196 061	11 144 047	-4 947 986,00	6 130 608,00	6 130 608,00	65 453,00
Muut valtionosuudet	-663 414	2 759 836	-3 423 250,00	-450 695,00	-650 695,00	-12 719,00
Rahoitustuotot ja -kulut +...	-623 305	-11 809	-611 495,24	-492 999,60	-592 999,60	-30 305,11
Korkotuotot	187 867	208 415	-20 548,27	220 000,40	220 000,40	-32 133,31
Muut rahoitustuotot	205 623	48 739	156 884,19	20 000,00	200 000,00	5 622,91
Korkokulut	-927 499	-160 718	-766 781,17	-725 000,00	-925 000,00	-2 498,72
Muut rahoituskulut	-89 296	-108 246	18 950,01	-8 000,00	-88 000,00	-1 295,99
Vuosikate	5 292 209	2 820 829	2 471 380,70	3 169 742,98	4 563 188,55	729 020,35
Poistot ja arvonalentumis...	-2 168 774	-2 037 924	-130 849,83	-2 355 500,00	-2 355 500,00	186 726,13
Suunnitelman mukaiset ...	-2 028 774	-1 985 862	-42 912,05	-2 355 500,00	-2 355 500,00	326 726,13
Arvonalentumiset	-140 000	-52 062	-87 937,78			-140 000,00
Satunnaiset erät + (-)		1 087 713	-1 087 713,01			
Satunnaiset tuotot		1 095 778	-1 095 777,53			
Satunnaiset kulut		-8 065	8 064,52			
Tilikauden tulos	3 123 436	1 870 618	1 252 817,86	814 242,98	2 207 688,55	915 746,98
Tilikauden ylijäämä (alijäämä...	3 123 436	1 870 618	1 252 817,86	814 242,98	2 207 688,55	915 746,98

Ulkoinen toimintakate toimitelimitäin

KP-taso 4	* Tot % MTA koko vuosi	Toteuma	Tot_vs_MTA (€)
13011 Kunnanhallitus	104,0 %	-1 663 141,77	-63 413,87
130110 Kuntajohtaminen	123,7 %	-418 788,22	-80 254,02
130111 Hallinto- ja talouspalvelut	96,7 %	-1 244 353,55	16 840,15
13030 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	103,7 %	-14 694 992,20	-522 536,03
130207 Liikunta, nuoris- ja kuntalaisyhteistyö	106,4 %	-736 251,63	-43 961,76
130301 Esi- ja perusopetus	106,2 %	-8 060 012,60	-469 671,88
130302 Varhaiskasvatus	101,1 %	-5 060 811,15	-55 315,07
130300 Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto	94,8 %	-837 912,03	46 417,47
130301 Sosiaalipalvelut		-4,79	-4,79
130302 Terveyspalvelut		0,00	0,00
13020 Elinvoimalautakunta	88,1 %	-7 506 517,37	1 017 678,60
130200 Elinvoimatoimialan johtaminen	114,7 %	-877 536,77	-112 294,90
130203 Rakennetun ympäristön palvelut	102,6 %	-1 677 184,06	-43 272,69
130206 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	92,8 %	-426 336,73	32 912,16
130204 Kiinteistö- ja tukipalvelut	83,5 %	-3 593 928,53	712 712,34
130209 Työllisyyspalvelut	79,7 %	-696 057,20	176 753,15
130201 ICT-palvelut	48,4 %	-235 474,08	250 868,55
Yhteensä	98,2 %	-23 864 651,34	431 728,70

Kokonaisuutena ulkoinen toimintakate toteutui muutettua talousarviota parempana. Tämä johtuu erityisesti elinvoimatoimialan budjetoitua paremmasta toimintakatteesta. Elinvoimatoimialan hyvää tulosta selittää mm. Hämeenlinnan kaupungilta saatu 0,19 milj. euron palautus koskien pelastuslaitoksen kaluston myyntiä. Lisäksi energiakustannukset jäivät huomattavasti pelättyä pienemmiksi.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan talous kääntyi loppuvuodesta selvästi talousarviota heikommaksi. Tämä selittää mm. loppuvuoteen kohdistuneilla sopimuskorotuksilla, loppuvuotena kirjatulla Kevan tasausmaksulla sekä palveluiden ostojen ylityksellä. Myös hallintotoimialan talousarvio ylittyi lopulta hieman.

3.2 Hallintotoimiala

Tarkastuslautakunta vastaa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arvioinnista ja huolehtii siitä, että kunnan tilintarkastus toteutetaan hyvän julkishallinnon tilintarkastustavan edellyttämällä tavalla. Hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestäjänä tarkastuslautakunta vastaa tilintarkastuksen voimavaroista

Keskusvaalilautakunnan vastuulla on vaalien järjestäminen Hattulan kunnassa vaalilain mukaisesti. Käytännön vaalijärjestelyt hoitaa hallintotoimialan henkilöstö.

Hallintotoimialaan sisältyy kunnanjohtajan, kunnanvaltuuston sekä kunnanhallituksen määrärahat. Lisäksi käyttöomaisuuden myyntivoitot on budjetoitu kuntajohtamiseen. Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta. Kunnanjohtaja johtaa kunnan hallintoa ja taloudenhoitoa yhdessä kunnan johtoryhmän kanssa. Kunnanjohtajan vastuulla on kuntastrategian toteuttaminen ja kunnan elinkeino- ja elinvoimapolitiikka yhteistyössä elinvoimajohtajan kanssa.

3.2.1 Olennaiset tapahtumat

Kuntajohtaminen

Kunnan uusi hallintosääntö hyväksyttiin vuoden alussa. Kunnanhallitus hyväksyi maaliskuussa uuden organisaatiomallin mukaisen palvelualuejaon hallintotoimialalla.

Kunnanjohtajan valintaa koskevaan kunnallisvalitukseen saatiin hallinto-oikeudesta päätös, joka vahvisti kunnanvaltuuston tekemän valintapäätöksen.

Kunnan uutta hankintaohjeistusta työstettiin alkuvuonna yhteistyössä Hämeen Yrittäjien kanssa. Eläköityvän toimistosihteerin paikalle saatiin onnistuneesti rekrytoitua uusi työntekijä. Vuoden 2023 alusta lähtien on kunnan kokousasiat ja viranhaltijapäätökset tehty uudessa asianhallintajärjestelmässä. Eduskuntavaalit järjestettiin maaliskuun vaihteessa.

Henkilöstöhallinto järjesti alkuvuonna yhteiset koulutustilaisuudet sekä esihenkilöille että koko henkilöstölle. Koulutuksissa paneuduttiin mm. työyhteisötaitoihin sekä oman työn johtamiseen. Keväällä haettiin myös KEVA:n kehittämisrahaa projektille ”Työkyvyn huoltosopimusmalli”, mutta rahoitusta ei myönnetty.

Kunnassa päätettiin ottaa käyttöön uutena henkilöstöetuna työsuuhdepyöräetu.

Rekrytointiprosessia uudistettiin kesän aikana.

Henkilöstöhallinto oli mukana mm. kouluohjaajien liikkeenluovutuksia koskevassa yt-prosessissa. Loppukeväästä aloitettiin valmistelut 1.6. palkankorotuksia varten ja samalla uudistettiin Työn vaativuuden arviointijärjestelmää kunnassa. Korotukset kohdistettiin hyvässä yhteisymmärryksessä henkilöstön edustajien kanssa.

Henkilöstökyselyn suunnittelu, järjestäminen ja tulosten käsittely toteutettiin loppuvuodesta. Prosessi käynnistettiin alkuvuonna vertailemalla eri vaihtoehtoja Partyn (Parempi työyhteisö -kysely) seuraajaksi. Kokonaisvaltaisesti parhaimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi valikoitui Kevan tarjoama työhyvinvointikyselymalli.

Hallintopäällikkö irtisanoutui kesällä. Hallintopäällikön tehtäviä uudelleen järjesteltiin ja tilalle rekrytoitiin hallintosuunnittelija.

Kunnan alv-kirjaukset vuosilta 2020–2022 auditoitiin ulkopuolisen asiantuntijan toimesta. Seurauksena saatiin tärkeää tietoa omien prosessien kehittämiseksi ja lisäksi verottajalta saatiin merkittävät ylimääräiset arvonnalisäveron palautukset.

Tilintarkastuspalveluiden sekä työterveyshuollon sopimusten kilpailutukset toteutettiin syksyllä 2023.

Tarkastuslautakunta

BDO on toimi tilintarkastajana tilikaudella 2022. Myös tarkastuslautakunnan sihteerin palvelut hankittiin BDO:lta. Tilikaudesta 2023 lähtien kunnan tilintarkastusyhteisöksi valikoitui kilpailutuksen seurauksena KPMG.

3.2.2 Talouden ja toiminnan raportointi

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2023	Alkup. TA koko vuosi	TA2023	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
↑ Toimintatuotot	241 063	373 500,00	203 500	37 562,62	118,5%	546 710	-55,91%
Myyntituotot	-25 969			-25 969,17		359	-7333,75%
Maksutuotot	12 237			12 236,66			
Tuet ja avustukset	121 845	123 500,00	123 500	-1 655,03	98,7%	192 149	-36,59%
Muut toimintatuotot	132 950	250 000,00	80 000	52 950,16	166,2%	354 202	-62,46%
Toimintakulut	-1 923 659	-1 808 069,71	-1 838 070	-85 589,39	104,7%	-2 117 772	-9,17%
Henkilöstökulut	-640 408	-731 323,71	-731 324	90 916,18	87,6%	-786 575	-18,58%
Palvelujen ostot	-891 925	-926 646,00	-926 646	34 721,13	96,3%	-1 170 762	-23,82%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-43 133	-22 000,00	-22 000	-21 132,82	196,1%	-31 082	38,77%
Avustukset	-927	-2 000,00	-2 000	1 073,40	46,3%		
Muut toimintakulut	-347 267	-126 100,00	-156 100	-191 167,28	222,5%	-129 353	168,46%
Toimintakate	-1 682 596	-1 434 569,71	-1 634 570	-48 026,77	102,9%	-1 571 062	7,10%
Poistot ja arvonalentumiset	-143 937	-30 000,00	-30 000	-113 937,32	479,6%	-30 428	373,05%

Toimintakate palvelualueittain

Toimintakate (ulk.) palvelualueittain	TP2022	Alkup. K5 koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA2022	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
130120 Tarkastustoimi	-19 455	-34 841,81	-34 842	15 387,10	55,6%	-24 489	-20,56%
130111 Hallinto- ja talouspalvelut	-1 244 354	-1 231 193,70	-1 261 194	16 840,15	98,7%	-1 343 860	-7,40%
130110 Kuntajohtaminen	-418 768	-168 534,20	-338 534	-80 254,02	123,7%	-202 713	106,59%

Hallintotoimialan talous ylitti lopulta talousarvion määrärahat n. 48 000 eurolla. Ylitys kohdistui kuntajohtamisen palvelualueelle ja selittyy ”muilla toimintakuluilla”, joihin on kirjattu mm. vuodelle 2023 kohdistuneet sote-kustannukset sekä maa- ja vesialueiden luovutustappiot. Tonttien myyntivoittoja kirjautui vuonna 2023 yhteensä 113 172 euroa.

3.2.3 Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen päämäärä	Tavoite 2023	Mittari	Vastuu	Edistyminen	Raportointi
Hyvinvoiva kuntalainen	Palveluverkko 2030 päätöksellä varmistetaan kaikille kuntalaisille riittävät palvelut. Suunnittelussa osallistetaan myös kuntalaisia.	1. Palveluverkko 2030 päätös 31.5.2023 mennessä.	JORY + KHALL	★ ★ ★	Tavoite saavutettu. Palveluverkon yhteisymmärrysasiakirja on hyväksytty valtuustossa.
	Hyvinvointineuvoston toiminta vakiinnutetaan osaksi kuntalaisten monipuolista osallistamista.	1. Kokonaistoiminta arvioidaan osavuosi- ja vuosiraportissa. Miten kuntalaiset kykenevät neuvoston kautta vaikuttamaan?	Hyvinvointijohtaja	★ ★ ★	Hyvinvointineuvoston toiminta on käynnistynyt. Neuvosto on vaikuttanut keskeisimpien suunnitelmien ja ohjelmien laadintaan omien lausuntojen kautta.
		2. Miten asuinalueiden kumppanuuspöydät vaikuttavat kuntalaisten elämään?	Hyvinvointijohtaja	★ ★ ★	
Tuetaan monipuolisen asumisen mahdollisuuksia kaikissa elämänvaiheissa.			JORY + KHALL		Tavoite ei toteutunut.
	1. Hattulassa käynnistyy vähintään kahden rivitalon rakentaminen.				
	2. Hattulassa käynnistyy vähintään yhden kerrostalon rakentaminen.		Hattula Kiinteistöt Oy		Tavoite ei toteutunut. Hattula Kiinteistöt Oy on kyllä valmistellut kerrostalohanketta.
	3. Hattula Villas hankkeen rakennusvaihe käynnistyy.		JORY + KHALL	★ ★ ★	Asemakaava on edelleen arkkitehtidiliä ja sen valmistumista sekä käsittelyä kunnassa odotetaan.
	4. Toimiva rakennusvalvonta. Yksittäisen hankkeen lupakäsittely kestää enintään 4–6 viikkoa.		Elinvoimajohtaja	★ ★ ★	Rakennusvalvonta toimii hyvin. Elokun tilastojen mukaan rakennusluvien keskimääräinen käsittelyaika oli 29 vrk ja toimenpideluvan 16 vrk.
	5. Suunnittelutarveratkaisuihin suhtaudutaan kunnan strategian ja asuntopoliittisen ohjelman mukaisesti myönteisesti.		Vt. kj + KHALL	★ ★ ★	Lupahakemuksiin on suhtauduttu strategian ja asuntopoliittisen ohjelman mukaisesti myönteisesti.

	Edistetään kuntalaisten hyvinvointia ylläpitämällä vähintään nykyiset vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut.	1. THL:n (vast) mittauksissa Hattulan pisyvy 10. terveimman kunnan joukossa. 2. Kuntalaisille tehdyissä palautekyselyissä säilytetään vähintään vuoden 2022 taso.	Hyvinvointijohtaja	1. Hattulan sijoitus on ollut ikävakioidussa sairastavuusindeksissä viimeiset kolme tutkittua vuotta (2019-2021) sijalla 14. Aivan tuoretta tietoa ei ole saatavilla. 2. Vuoden 2022 kyselyihin ei ole aiempaa verrokkietoa 2023. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut ovat vuoden 2022 tasolla.
			Hyvinvointijohtaja	
Mahdollistava ilmapiiri	Edistetään kunnan kärkihankkeiden (painopisteiden) etenemistä.	1. Ainakin yksi voimalahanke käynnistyy.	JORY + KHALL	Hankkeet ovat edenneet. Tuulivoimalahankkeen osayleiskaava-aloite on hyväksytty.
		2. Maahankinnoilla ja maankäyttösopimuksilla kehitetään tonttitarjonnan monipuolisuutta.	JORY + KHALL	Aurinkovoimalan suunnittelutarveratkaisu-hakemus on hyväksytty. Kunta ei ole tehnyt maahankintoja. Maankäyttösopimuksia oli tilikauden loppuessa vireillä.
	Viestintä	1. Uudet verkkosivut otetaan käyttöön. 2. Kunnan toiminnasta viestitetään avoimesti, positiivisesti, säännöllisesti ja asiapitoisesti.	Vt. Kunnanjohtaja Vt. Kunnanjohtaja	Tavoite saavutettu. Verkkosivut on otettu käyttöön. Tämän arviointi on "lukijan silmissä", mutta Hattulasta on ollut runsaasti positiivisia uutisia alkuvuodesta mm. tonttikauppa, palveluverkko, tilinpäätös 2022, kaavoitukset, lukion menestys, alhainen työttömyys, Suomen ensimmäinen hyvinvointineuvosto, voimalahankkeet yms.
Kestävä kehitys	Hattulan kunnan olemassaolon ja kehittymisen edellytykset turvataan toimimalla vastuullisesti.	1. Vuoden 2023 tilinpäätös on ylijäämäinen.	KHALL	Vuoden 2023 tilinpäätös on 3,1 milj. euroa ylijäämäinen.
		2. Jatkuvuuden kumulatiivinen ylijäämä on varmistettu vähintään 4-6 miljoonan tasolle.	JORY + KHALL	Tällä hetkellä tavoitteen saavuttaminen näyttää todennäköiseltä.
		3. Kinteistöohjelma on hyväksytty ja Pappilanniemen lopullinen ratkaisu on löydetty.	Elinvoimajohtaja	Kinteistöohjelma on elinvoimatoimialalla valmistelussa. Pappilanniemen osalta ei tilanne ole muuttunut.

Tilinpäätös 2023

		Hattulan Kehitys Oy		Tukipalveluiden osalta on otettu ”aikalisä”.
4. Kunnan tukipalveluille on löydetty kestävä ja tarkoituksenmukainen ratkaisu.				
5. Väestömäärän kehityksessä minimi-tavoite on 0-taso.		Kaikki	★ ★ ★	Vuoden syntyvyystilaston ovat toden-näköisesti heikoimmat sitten nälkä-vuosien 1866-68. Kunnan väestökehitys nojaa muuttoliikkeeseen, ja kun-tien välinen muuttoliike oli vuonna 2023 selvästi plusmerkkinen. Vuoden 2023 ennakkotieto väestönkasvusta oli +15 asukasta.
6. Nuorisotiloille on löydetty toimiva ratkaisu. Nuorisotoiminta jatkuu laa-dullisesti vähintään vuoden 2022 ta-solla.		Hyvinvointijohtaja	★ ★ ★	Tavoite saavutettu. Tila löydetty, vuokrasopimus tehty ja tilat otettu käyttöön.
7. Hattulan työttömyysaste säilyy alle 6 %.		Kaikki	★ ★ ★	Vuoden 2023 keskimääräinen työttö-myysaste kunnassa oli 5,7 %.
Ilmasto- ja ympäristötoimet			★	Kunnan ilmastosuunnitelma on hy-väksytty.
Kuntalaisia ja kunnan työntekijöitä kannustetaan omatoimisiin ilmastote-koihin viestintää kehittämällä.		Nimetään toimialoilta		Voimalahankkeet etenevät.
Kunnan tapahtumissa keskitytään kierrätyksen edistämiseen, suositetaan ilmastoystävällistä ruokaa ja vähenne-tään ruokahävikkiä.				
Kunnan kouluissa lisätään ilmastokes-kustelua ja edistetään ilmastokasva-tuksen tavoitteita paikallistason ope-tussuunnitelmia täydentämällä, sikäli kun toimet eivät aiheuta lisäkustan-nuksia.				

3.3 Elinvoimatoimiala

3.3.1 Talouden ja toiminnan raportointi

Talous

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2023	Alkup. TA koko vuosi	TA2023	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
▲ Toimintatuotot	2 523 183	2 060 046,00	2 060 046	463 137,36	122,5%	2 019 537	24,94%
Myyntituotot	761 933	539 500,00	539 500	222 433,34	141,2%	512 911	48,55%
Maksutuotot	309 698	267 000,00	267 000	42 697,54	116,1%	196 230	57,93%
Tuet ja avustukset	260 341	154 000,00	154 000	106 341,49	169,1%	353 314	-26,31%
Muut toimintatuotot	1 191 011	1 099 546,00	1 099 546	91 464,99	108,3%	957 082	24,44%
Toimintakulut	-10 029 701	-10 584 241,97	-10 579 089	549 387,82	94,8%	-11 912 666	-15,81%
Henkilöstökulut	-3 882 286	-4 169 461,97	-4 164 309	282 022,75	93,2%	-3 866 699	0,40%
Palvelujen ostot	-3 139 400	-2 714 900,00	-2 714 900	-424 499,95	115,6%	-3 709 205	-15,36%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-2 390 056	-3 099 680,00	-3 099 680	709 623,83	77,1%	-2 891 907	-17,35%
Avustukset	-442 931	-440 000,00	-440 000	-2 930,60	100,7%	-452 711	-2,16%
Muut toimintakulut	-175 028	-160 200,00	-160 200	-14 828,21	109,3%	-992 144	-82,36%
Toimintakate	-7 506 517	-8 524 195,97	-8 519 043	1 012 525,18	88,1%	-9 893 130	-24,12%
Poistot ja arvonalentumiset	-1 976 367	-2 126 000,00	-2 126 000	149 633,24	93,0%	-1 872 019	5,57%

Toimintakate (ulk.) palvelualueittain	TP2022	Alkup. K5 koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA2022	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
▼ 130209 Työllisyyspalvelut	-696 057	-872 810,35	-872 810	176 753,15	79,7%	-611 295	13,87%
130206 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	-426 337	-459 248,89	-459 249	32 912,16	92,8%	-416 021	2,48%
130204 Kiinteistö- ja tukipalvelut	-3 593 929	-4 297 492,17	-4 302 093	708 164,64	83,5%	-5 370 607	-33,06%
130203 Rakennetun ympäristön palvelut	-1 677 184	-1 633 305,65	-1 633 306	-43 878,41	102,7%	-1 518 775	10,43%
130201 ICT-palvelut	-235 474	-466 342,62	-466 343	230 868,54	48,4%	-424 123	-44,48%
130200 Elinvoimatoimialan johtaminen...	-877 537	-765 241,87	-765 242	-112 294,90	114,7%	-1 552 309	-43,47%

Olennaiset toimielintason tapahtumat

Mm. hallintosääntöpäivityksen myötä ajankohtaiseksi tullut organisaatiopäivitys ja siihen liittyvät muutosneuvottelut olivat olennainen osa elinvoimatoimialan vuotta 2023. ICT-kehityksen vauhdittamiseen panostettiin mm. tiedonhallintalain ja RYHTI-lain velvoittamina. Rakennusvalvonnan toiminta vakautui vuoden 2023 aikana sekä maankäytön ja kaavoituksen viranhaltijatehtävien hoitamiseen etsittiin ratkaisua läpi vuoden. Yhteistyötä Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n (HS-Vesi) kanssa tiivistettiin mm. hulevesijärjestelmän kehittämiseksi. Kiinteistöpalveluissa aloitettiin kampus, vaihe 2 -hankevalmistelu. Työllisyyspalveluissa työllisyysalueen järjestäytymismalli ja palvelukehitys pääsi vauhtiin TyöHämeen johdolla TE25-uudistuksen edistämiseksi.

Koko toimialan talous toteutui huomattavasti budjetoitua parempana. Merkittävimpanä syynä budjetoitua pienemmät energiakustannukset. Myös henkilöstökulut toteutuivat budjetoitua pienempinä.

Oikeustapaukset

Entisen kaavoituspäällikön (aiemmin tekninen johtaja) ja rakennustarkastajan irtisanomispäätöksistä tehtyt oikaisuvaatimukset käsiteltiin ja hylättiin elinvoimalautakunnassa 10.1.2023 (§ 5 ja § 6). 18.4.2023 (§ 45 ja § 46) elinvoimalautakunta antoi lausunnot Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen tehtyjä kunnallisvalituksia koskien. Kunta odottaa hallinto-oikeuden päätöksiä.

Riskiarviot

Taloudelliset riskit

Investoinnit voivat aiheuttaa ennalta-arvaamattomia menolisäyksiä käyttötalouteen. Kylmä talvi ja suuri lumimäärä nostavat energiakustannuksia sekä talvikunnossapidon kustannuksia.

Strategiset riskit

Kunnassa ylemmän tason strategiset linjaukset ovat epäselviä tai viivästyvät (esim. palveluverkkopäätös), jolloin asioiden laadukkaalle toteuttamiselle ei jää riittävästi aikaa.

Vahinkoriskit

Tapaturmat kiinteistönhoidon ja infrapalveluiden operatiivisissa tehtävissä. Esimerkiksi vesivahingot kiinteistöissä.

Operatiiviset riskit

Henkilöstön rekrytointihaasteet tai avainhenkilöiden siirtyminen pois kunnan palveluksesta. Kriittisten järjestelmien kaatuminen, lakot, pandemiat.

Elinvoimalautakunnan sitovat tavoitteet

Strateginen päämäärä	Talousarviovuoden 2023 tavoite	Arviointikriteerit / mittarit	Vastuhenkilö	Edistyminen	Raportointi
Kestävä kehitys	Digitaalinen palvelukehitys	Järjestelmääräkkitehtuuria kehittävät toimenpiteet	Elinvoimajohtaja / tie-donhallintavastaava	★ ★	Kehitysyhtiön toiminnan keskeytyminen aiheuttanut viivästymistä kehitystoiminnan siirtämisen johdosta, ICT-palvelualueen perustaminen ja TIL-hankerahoitus ovat kuitenkin mahdollistaneet kehityksessä liikkeelle pääsemisen
Kestävä kehitys	Hiilineutraaliuden edistäminen	Aloitteet hiilineutraaliutta edistävistä energiaratkaisuista	Elinvoimajohtaja / kehitys-yhtiö	★ ★	Kehitysyhtiötoiminta keskeytynyt toimitusjohtajan irtisanouduttua, kunnan ilmastosuunnitelma hyväksytty (HÄSPI-hanke/Sitowise Oy), mm. valaistusten uusimisia, lämmitysjärjestelmien säätötekniisiä päivityksiä, yksityisten aurinkovoimala- ja tuulivoimahankkeiden edistäminen
Turvallinen ympäristö	Kunnan kiinteistöjen, lii-kuntapaikkojen ja yleisten alueiden turvallisuus	Turvallisuutta parantavat korjaustoimenpiteet	Kiinteistöpäällikkö / inf-rapalvelupäällikkö	★ ★ ★	Turvallisuusasioita viety eteenpäin, mm. tilattu leikkipaikkojen ulkopuolinen turvallisuustarkastus, kartoitettu leikkivälineiden vaihtotarpeet ja hankittu korvaavia välineitä
Myönteinen yritytämislle	Viestinnän laadun parantaminen	Viestintätavat ja -kanavat	Elinvoimajohtaja / kehitys-yhtiö	★	Kehitysyhtiötoiminta keskeytyi toimitusjohtajan irtisanouduttua, tarjottu yrityksille apua elinvoimaorganisaation osaamisen ja palveluiden puitteissa
Mahdollistava il-mapiiri	Uudet yritykset ja yhteistyöverkostot	Uudet aloitteet	Elinvoimajohtaja / kehitys-yhtiö	★	Kehitysyhtiötoiminta keskeytynyt toimitusjohtajan irtisanouduttua, vastattu yritysten yhteydenottoihin viivytyksellä ja mietitty ratkaisuja yhdessä yritysten kanssa

Tavoite etenee aikataulussa

Tavoite ei toteudu / tavoite poistettu

Tavoite on toteutunut

Tavoite toteutuu myöhässä tai osittain

3.3.2 Elinvoimatoimialan johtaminen

Olennaiset tapahtumat

Elinvoimalautakunta kokoontui vuoden 2023 aikana aktiivisesti – yhteensä 13 kertaa. Elinvoimalautakunta päätti mm. elinvoimatoimialan jakautumisesta palvelualueisiin ja -yksiköihin (21.2.2023 § 19) 24.1.2023 voimaan astuneen uudistuneen hallintosäännön luoman tarpeen pohjalta. Uusi organisaatorakenne on huomioitu osavuositarkastuksessa. Samalla lautakunta nimesi alustavasti palvelualueiden päälliköt ja päätti muutosneuvottelujen käynnistämisestä tiiviissä yhteistyössä henkilöstöhallinnon kanssa. Uusi organisaatio on edellyttänyt tehtävien ja toimenkuvien täsmenmistä ja uudelleensuuntaamista, mikä toteutettiin käytännössä muutosneuvottelumenettelyn kautta, jotta tehtävien muutokset ja täsmennykset tapahtuisivat lain edellyttämällä tavalla.

Muutosneuvotteluja kohti edettiin nykyisten tehtäväkuvien ajan tasalle saattamisella. Muutosneuvottelut avattiin 17.8.2023 ja elokuun aikana käytiin tulevia muutoksia läpi kaikkien neuvottelujen piiriin kuuluvien kanssa. Elinvoimatoimialan hallinto -palveluyksikön perustamisella pyrittiin osaltaan toimialan kehittämiseen. Muutosneuvottelujen myötä esitettiin rakennuttajapäällikön viran lakkauttamista ja kiinteistöpäällikön viran perustamista. Kunnanvaltuusto teki asiasta päätöksen 13.12.2023 (§ 75).

Elinvoimatoimialan hallinnossa on jatkettu 2023 organisaation kehittämistyötä linjaorganisaation hengessä. Lisäksi uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönotto (selostettu tarkemmin ICT-palveluissa) on toisaalta työllistänyt myös elinvoimatoimialan johtamista, mutta on samalla luonut edellytyksiä paremmalle asianhallinnalle ja tehokkaammalle työn tekemiselle.

Elinvoimatoimiala osallistui alkuvuonna 2023 Hämeen Yrittäjät ry:n järjestämiin hankintatyöpajoihin. Tarkoituksena oli laatia kunnalle pienhankintaohjeet. Elinvoimatoimialan laatima pienhankintaohje hyväksyttiin kunnanhallituksessa 30.10.2023 (§ 282). Ohjeen nähdään helpottavan ja selkeyttävän kynnysarvot alittaviin hankintoihin liittyviä prosesseja.

Entisen kaavoituspäällikön (aiemmin tekninen johtaja) ja rakennustarkastajan irtisanomispäätöksistä tehdyt oikaisuvaatimukset käsiteltiin ja hylättiin elinvoimalautakunnassa 10.1.2023 (§ 5 ja § 6). 18.4.2023 (§ 45 ja § 46) elinvoimalautakunta antoi lausunnot Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen tehtyjä kunnallisvalituksia koskien.

Kunta antoi suostumuksensa hyvinvointialueelle jatkaa SOTE-asumispalveluiden vuokrasopimuksien ylläpitoa ja asukasvuokrien laskutusta 30.9.2023 saakka.

Vuoden 2023 aikana myönnettiin seuraavat täyttöluvat talousarvion 2023 puitteissa: kaksi ruokapalvelutyöntekijää, laitoshuoltaja, kaksi omavalmentajaa, valvontainsinööri, kaksi projektityöntekijää, maankäyttöpäällikkö, työ- ja yksilövalmentaja, suurtaloukokki. Alkuvuonna 2023 rakennetun ympäristön palvelujen osalta tilanne oli pitkästä aikaa se, että kaikki avoi-

met tehtävät olivat täytettynä. Vuoden toisella kolmanneksella panostettiin maankäyttöpäällikön rekrytointiin mm. headhunter-palveluita käyttämällä. Rekrytointi saatiin tehtyä joulukuussa 2023 ja uuden henkilön oli tarkoitus aloittaa virassaan tammikuun 2024 lopulla.

Hattulan kunta on mukana Janakkalan kunnan ja Forssan kaupungin kanssa Hattulan Kehitys Oy:n valmistelemassa valtiovarainministeriön rahoittamassa Tieto lisää toimivuutta -hankkeessa 2022–2024. Hankkeessa edistetään paikkatiedon, lupa-asiointipalvelun, rakennusvalvonnan ja maankäytön digitalisaatiota. Rakennuslupien sähköinen leimaus ja järjestelmien välisen dokumenttiliitos asiakirjojen arkistointiin otettiin käyttöön lokakuussa 2023. Hankkeen puitteissa on parannettu asemakaavoihin liittyvää dataa ja tietoja tarkemmiksi siirtymällä tietomallipohjaisuuteen, sekä kehitetty maaomaisuuden hallintaa korjaamalla tietoja ja luomalla tietomallikokonaisuus.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Joukkoliikenteen kustannukset ovat olleet talousarviossa arvioitua suuremmat. Lisäksi digihankkeen jo saatua avustusta jouduttiin palauttamaan, koska kehitystyö jouduttiin organisoimaan uudelleen kehitysyhtiötoiminnan pysähtyttyä. Tuottoihin on kuitenkin tullut digiavustusrahoitusta, jota ei oltu huomioitu talousarviossa. Hämeenlinnan kaupungin palautus pelastuslaitoksen omaisuuden myynnistä toi hieman alle 0,2 milj. euron kertaluonteisen tulokirjauksen.

3.3.3 Rakennetun ympäristön palvelut

Maankäytön palvelut

Keskeiset tunnusluvut

Maankäyttö	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TP/2023	TS 2024
Valmistuneet (lkm)						
asemakaavat		2	1	3	0	2
ranta-asemakaavat		0	1	1	0	1
yleiskaavat		0	0	1	0	1
Uudet rakennuspaikat						
Tonttivaranto (lkm)						
pientalopaikat		80	60	60	60	80
rivitalopaikat		12	11	16	16	10
elinkeinorakennuspaikat		12	24	20	20	24
Pohjakartta						
pohjakartan uusinta (ha)		0	0	100	15*	100

*Lisäksi rakennuksia/rakennelmia on päivitetty kantakartalle reilu 800 kappaletta.

Kunnan maa- ja metsäomaisuus	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TP2023	TS2024
peltoa (ha)		75	75	75	75	75
metsää (ha)		435	435	420	435	420
puun myynti (m ³)			2 800	1500		
Yksityistiet						
tieavustusten määrä	62 000	57 000	57 000	57 000	57 000	57 000

Olennaiset tapahtumat

Maankäyttöpäällikkö aloitti vakituisessa virassaan tammikuun alkupuolella 2023, mutta purki virkasuhteensa koeajalla huhtikuun lopulla. Määräaikaisen maankäyttöasiantuntijan työsuhde päättyi helmikuun 2023 lopussa.

Maankäyttöpäällikkö laati kaavoituskatsauksen 2023–2024 ja se hyväksyttiin kunnanhallituksessa 2.5.2023 (§ 139). Kunnassa vireillä olevia kaavahankkeita ovat Poransaaren asemakaava, Lepaan suunnan osayleiskaava, Vihtolan asemakaava, Retulansaaren ranta-asemakaava, Pukarajärven ranta-asemakaava ja keskustakorttelin asemakaava. Elinvoimalautakunta päätti huhtikuussa luonto-, kulttuuriympäristö- ja liikenneselvitysten tilaamisesta Lepaan suunnan osayleiskaavan osalta. Lisäksi muita vuonna 2023 edistettyjä asioita ovat mm. Yllytyntien ja Ventolan kaavoitus- ja maankäyttösopimukset, Panssariportin vuokrasopimusten päivittämiset ja muutamien ostotarjousten käsittely. Lisäksi maankäyttöpäällikkö antoi lausuntoja poikkeamislupa- ja suunnittelutarveratkaisuhakemuksiin.

Loppuvuodesta 2023 maankäytön palveluiden alle perustettiin paikkatiedon kustannuspaikka. Paikkatiedon rooli ja tärkeys korostuu jatkossa yhä enemmän.

Elinvoimalautakunta päätti huhtikuussa yksityisteiden kunnossapitoavustusten myöntämisperusteista vuonna 2023. Lisäksi myöntämisperusteet hyväksyttiin koskien järvien suojeluyhdistysten avustuksia vuonna 2023. Päätökset avustuksien myöntämisestä tehtiin loppuvuonna 2023.

Maankäytön asioiden hoitamista vuonna 2023 vaikeutti maankäyttöpäällikön rekrytointihaasteet.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Ylitystä palvelujen ostoissa raivaustarpeiden osalta (raivausvelka / kustannuspaikka maa- ja metsätilat).

Rakennusvalvonta

Keskeiset tunnusluvut

	TP2020	TA2021	TA2022	TA2023	TP/2023
rakennus- ja toimenpideluvut (lkm)	160	180	180	200	173*
katselmukset (lkm)	450	750	600	600	422*

*Luvut otettu Cloudista

Olennaiset tapahtumat

Rakennusvalvonnan johtava rakennustarkastaja aloitti virassaan tammikuun 2023 alussa. Lisäksi määräaikainen lupainsinööri aloitti toimessaan tammikuun alkupuolella.

Rakennusvalvonnasta vastaava viranomaisjaosto kokoontui vuoden 2023 aikana viisi kertaa. Rakennusvalvonnassa valmisteltiin rakennusjärjestyksen päivitystä, joka hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 13.12.2023 (§ 76) ja astui voimaan 31.1.2024. Lisäksi valmisteltiin rakennusvalvonnan viranomaismaksujen päivittämistä. Uudet taksat hyväksyttiin kunnanhallituksessa 18.9.2023 (§ 229) ja ne astuivat voimaan 18.10.2023. Lisäksi käytiin alustavia neuvotteluja ympäristönsuojelumääräysten tekemisestä Hämeenlinnan kaupungin kanssa.

Vanhoja lupa-asioita on edistetty etenkin valvontainsinöörin toimesta. Sähköisten toimintatapojen kehittämistä on jatkettu mm. lupahakemusaineiston sähköisen leimaamisen järjestelmäominaisuuksien ohjelmoinnilla.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 26.4.2023 (§ 22) kiinteistöverotuksen ja -tietojen päivitysprojektin muuttamisen aiempaa kokonaisvaltaisemmaksi rakennus- ja paikkatietojen päivitysprojektiksi (RAPA). Lisäksi valtuusto hyväksyi projektin keston ajaksi kahden määräaikaisen työntekijän palkkaamisen sekä projektin kestoksi neljä vuotta siten, että projektin puolivälissä, kahden vuoden jälkeen kunnanvaltuustolle toimitetaan selvitys hankkeen etenemisestä. Projektin toteutus tapahtuu elinvoimalautakunnan alaisuudessa. Projektin valmistelevia töitä on tehty alkuvuoden 2023 aikana. Projekti käynnistyi elokuun 2023 alussa kahden määräaikaisen projektityöntekijän aloittaessa tehtävissään. Kumpikin elokuussa aloittaneista purki työsuhteensa koeajalla syksyllä 2023, mikä on aiheuttanut projektin viivästymistä. Uusi projektityöntekijä aloitti määräaikaisessa toimessaan marraskuussa 2023.

Valvontainsinööri aloitti vakituudessa virassaan 1.8.2023.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Ei merkittäviä poikkeamia.

Infrapalvelut

Keskeiset tunnusluvut

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TP2023	TS2024
hoidettavat kaavatiet (m)	74 000	75 000	75 000	76 000	75 000	76 000
hoidettavat kevyen liikenteen väylät (m)	20 000	21 000	21 000	22 000	21 000	22 000
leikkipuistot (lkm)	16	16	17	17	17	17
hoidettavat urheilukentät (lkm)	10	10	10	10	19*	19
*Hoidettavien urheilukenttien lukumäärä on tarkistettu ja aikaistettu luku on 19						
uimarannat (lkm)	5	5	5	5	5	5
venepaikat (lkm)	143	143	143	143	143	143

Olennaiset tapahtumat

Infrapalveluissa jatkettiin hulevesijärjestelmän kunnostamista, korjaamista ja kehittämistä yhteistyössä Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n (HS-Vesi) kanssa, työt ovat edenneet aikataulun mukaisesti. Trimblen UHT-lisenssin käyttöä jatkettiin.

Puistometsien ja risukkojen raivaamistöitä jatkettiin mm. Kotirinteen ja Kanungin alueilla, virkistyspaikkojen turvallisuutta on parannettu ja uimarannat on tarkastettu (suoritetaan vuosittain) ennen uimakauden alkua. Lehijärven uimarannan rantaviivaa kunnostettiin. Leikkikentillä teetettiin ulkopuolisen toimijan toimesta turvallisuus- ja kuntotarkastus. Tarkastustulosten perusteella on hankittu normaalikunnostuksen lisäksi myös investointisuunnitelman mukaiset uusittavat leikkivälineet, jotka asennetaan paikoilleen vuonna 2024. Infrapalveluihin tehtiin vuoden 2023 aikana tarvittavia konehankintoja (jäänhoitokone, vesakkoleikkuri ja telamurskain).

Kinnalantien-Hattulantien risteykseen suunniteltiin kiertoliittymävaihtoehdon lisäksi kanavoidun liittymän vaihtoehto. Yhteys Hattulantien kevyenliikenteen väylältä Opinkujan alikulkutunneliin on suunniteltu ja sen toteuttamisella parannetaan Juteinikeskuksen koululaisten liikumisen turvallisuutta. Yhteys on tarkoitus kilpailuttaa ja toteuttaa vuonna 2024. Kalliolan kunnallistekniikan (Kesantotie) suunnittelu on tehty ja se on tarkoitus kilpailuttaa ja toteuttaa vuonna 2024.

Ulkopuoliset operaattorit ovat tehneet laajasti kuitukaapelien asentamista kunnan alueella. Edellä mainitut työt ovat aiheuttaneet runsaasti ongelmia katuvalaistukselle.

Parolan ylikulkusilta ja Mierolan vanhaan siltaan teetettiin erikoistarkastukset. Erikoistarkastusten perusteella Mierolan vanha silta tulee korjata vuosien 2025–2027 aikana. Parolan ylikulkusilta tulee korjata vuosien 2026–2028 aikana.

Panssariportin uuden teollisuusalueen ja Kalliolan asuntotonttien lohkomiset suoritettiin keväällä 2023. Panssariportin teollisuustonttien myynti ja markkinointi käynnistyi keväällä 2023. Kalliolan uuden alueen kunnallistekniikan rakentaminen kilpailutetaan ja toteutetaan vuonna 2024.

Katinalaan rakennettiin kaavan mukainen katu, joka nimettiin Kaustankujaksi. Parolan pallokentän huonokuntoinen katsomo uusittiin syksyllä 2023.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Ylitystä palveluiden ostoissa talvikunnossapidon osalta. Käyttötalouden kokonaisuus kuitenkin toteutui suunnitellulla tavalla.

3.3.4 Kiinteistö- ja tukipalvelut

Kiinteistöpalvelut

Keskeiset tunnusluvut

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TP2024	TS2024
kunnossapidettävät ja hoidettavat kiinteistöt (m ²)	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000

Olennaiset tapahtumat

Elinvoimalautakunta käsitteli 1.2.2023 (§ 11) kokouksessaan Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle (HVA) OmaHämeelle vuokrattavien tilojen vuokrasopimuksia. Vuokrasopimusluonnos oli toimitettu kuntaan HVA:n toimesta. Elinvoimalautakunta päätti, että ylläpitovuokran osalta vuokran tarkistustyyppinä käytetään kaikkien kohteiden osalta elinkustannusindeksiä, ja että sopimus allekirjoitetaan, kun HVA on päivittänyt sopimustekstin ylläpitovuokran tarkistustyyppin osalta.

Sopimus on edelleen allekirjoittamatta, koska HVA muutti ilmoittamatta ja erikseen siitä sopimatta sopimuksen sisältöä. Tilavuokrat on kuitenkin laskutettu ajalta 1.1.2023 – 31.12.2023. Laskutusta jatketaan kuukausittain. Vuokrasopimusluonnoksen mukaiset vuokratuotot ovat olleet yhteensä noin 62 800 euroa kuukaudessa. Lisäksi tukipalveluita (mm. kiinteistönhoidon tekemät postikuljetukset ja erillistyöt) koskeva sopimus on allekirjoitettu ja palvelut on laskutettu ajalta 1.1.2023 – 31.12.2023, minkä jälkeen siirtymäajan sopimus päättyi.

Kunnan tilatarpeisiin liittyvät haasteet ovat työllistäneet kiinteistöpalveluita kunnan kiinteistökannan korjausvelan ollessa merkittävä ja tarvelähtöisiä soveltuvia tiloja ei ole kunnassa

riittävästi. Selvitystyötä on tehty mm. teknisen työn tilojen, työllisyyspalveluiden ja nuorisotilan osalta. Lisähaasteita tilatarpeisiin vastaamiselle on tuottanut se, että kunnan palveluverkko 2030 -visio on ollut keskeneräinen. Nuorisotilatoimintaa varten löydettiin vuokrattavat tilat ja elinvoimalautakunta teki tätä koskevan päätöksen 18.4.2021 (§ 54). Vuokrasopimus on alkanut 1.5.2023 ja tilat on avattu 9.8.2023.

Elinvoimalautakunta käsitteli toukokuussa 2023 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan/-toimialan valmistelemaa yhteiskoulun tarveselvitystä ja päätti käynnistää hankesuunnittelun Parolan kampus, vaihe 2 osalta. Tarveselvitystä täydennettiin vielä kesäkuussa huomioiden työllisyys- ja nuorisopalveluiden tilatarpeet. Kesäkuussa elinvoimalautakunta myös päätti rakennuttajakonsultin palkkaamisesta koskien Parolan kampus, vaihe 2 –hanketta. Rakennuttajakonsulttina toimii Sitowise Oy. Hankesuunnittelu jatkuu vuoden 2024 maaliskuun loppuun. Investointipäätökseen tähtäävän päätöksenteon tueksi valmistellaan näillä näkymin neljä erilaista kouluratkaisuvaihtoehtoa.

Vuoden 2023 ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana perustettiin kaikkia kouluja käsittävät sisäilmatyöryhmät, jotka kokoontuvat keskimäärin kaksi kertaa lukukaudessa. Kiinteistöjen sisäilmaongelmiin liittyviä selvityksiä tehtiin Pekolan koulun ja yhteiskoulun osalta.

Kiinteistöohjelman laatimista tukevat alustavat kuntoarviot on hankittu koskien Pekolan koulua, Koulutie 4:n asuntolaa, paloasemaa, Tuulia-kotia, Parolan ala-astetta ja kunnanvirastoa Pappilanniemessä. Kuntoarvioiden ja -tutkimusten perusteella Pekolan koululla on syytä tehdä kohdistettuja korjaustoimenpiteitä. Lisäksi kuntotutkimus tehdään Parolan yläasteelle Kampus vaihe 2:n takia. Kokonaisuudessaan alustavia kuntoarvioita on suunniteltu tehtävän noin kymmenestä kunnan kiinteistöstä.

Juteinikeskuksen maalämpöjärjestelmän korjaushanke on ollut käynnissä loppuvuodesta 2023. Maalämpöjärjestelmän toiminnassa on ollut Juteinikeskuksen valmistumisesta saakka eriasteisia häiriöitä ja vikoja, eikä järjestelmän toimittanut yritys ole saanut sitä korjattua vuosien varrella lukemattomista yrityksistä huolimatta. Maalämpöjärjestelmän lopullinen rikkoontuminen tapahtui loppukevällä 2023. Uusimisen yhteydessä paljastui isoja rakennusvirheitä ja -puutteita. Järjestelmän ongelmista laadittiin loppuvuodesta 2023 yksityiskohtainen raportti alkaen järjestelmän käyttöönotosta rakennuksen valmistuttua 2016. Maalämpöjärjestelmä on toiminnassa vuoden 2024 helmikuun alussa.

Kiinteistöpalveluille hankittiin uusi ruohonleikkuri. Osallistavan budjetoinnin myötä toteutettavaksi valittu avantouintipaikka valmistui.

Kunnanvaltuusto päätti joulukuussa 2023 rakennuttajapäällikön viran lakkauttamisesta ja kiinteistöpäällikön viran perustamisesta.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Talousarvion yhteydessä arvioituun verrattuna sähkönhintä nousi ennakoitua vähemmän.

Siivouspalvelut

Keskeiset tunnusluvut

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TP2023	TS2024
siivottava ala (m ²)	28 000	33 000	34 500	29 500	29 500	29 500

Olennaiset tapahtumat

Siivouspalveluiden vuosi 2023 on sujunut hyvin. Edeltävän vuoden työaluemuutokset ovat onnistuneet. Onnistuneet rekrytoinnit ovat tuoneet hyviä tuloksia kohteisiimme. Muutaman työntekijän työn osa-aikaistaminen yhdessä työterveyshuollon kanssa on tuonut työhyvinvointia ja työterveyttä työntekijöille. Edelleen jatkamme ergonomian merkeissä, sillä se on tärkeää työterveyden ja -hyvinvoinnin kannalta. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin seuranta on oleellista edelleen. Työn kehittäminen on tärkeä osa onnistumista. Työkohteita mitoitetaan edelleen, jolloin työajat saadaan sähköiseen muotoon. Tulevan vuoden kehitettävää on laadunseurannan dokumentoinnin kehittäminen.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Ei merkittäviä poikkeamia.

Ateriapalvelut

Keskeiset tunnusluvut

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TP2023	TA2024
valmistettavat ateriat (lkm)	600 000	600 000	500 000	500 000	175 000	475 000

Olennaiset tapahtumat

Ateriapalveluiden valmistuskeittinä toimii Parolan koululla sijaitseva keskuskeittiö. Toiminnan painopiste vuonna 2023 keskittyi ensisijaisesti perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen ruokapalveluiden tuottamiseen hoivapalveluiden ruokapalveluiden siirryttyä 1.9.2023 alkaen hyvinvointialueen hoidettavaksi. Toiminnan keskittäminen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen asiakkaille antaa mahdollisuuden uusien ruokalistojen suunnittelun kohdennetusti näille asiakasryhmille ravitsemus- ja ruokasuositusten mukaisesti määrärahojen puitteissa.

Valmistettavasta ateriamäärästä kunta on myynyt hyvinvointialueelle aterioita 1.1. – 31.8.2023 aikana voimaanpanolain 616/2021 §69a perusteella n. 224 000 euroa pitäisi jatkua 31.8.2023

asti, jolloin 300 000 € raja pitäisi olla käytetty. Tämän jälkeen aterioiden myynti HVA:lle loppunut, mikä vaikuttaa pienentävästi tuottoihin ja kuluihin. Vaikutus näkyy erityisesti myyntituotot sekä aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmissä.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Ei merkittäviä poikkeamia.

3.3.5 ICT-palvelut

ICT-palveluissa työskenteli kaksi vakituista työntekijää ja yksi määräaikainen työntekijä.

Olennaiset tapahtumat

Kunnan asianhallintajärjestelmä KuntaToimisto päivitettiin Tweb-järjestelmään ja otettiin käyttöön vuoden alusta. Asianhallintajärjestelmällä hallitaan kunnan diaaria, pöytäkirjoja, vi-ranhaltijapäätöksiä ja kuulutuksia. Maaliskuussa otettiin käyttöön luottamushenkilöiden Portaali, joka korvasi poistuneen extranetin. Portaaliin julkaistaan luottamushenkilöille esityslis-tat oheismateriaaleineen ja Portaalin kautta voidaan pöytäkirjat allekirjoittaa sähköisesti. Huhtikuussa otettiin käyttöön sähköinen luottamushenkilörekisteri, jossa ylläpidetään tietoja luottamushenkilöistä ja heidän toimikausistaan eri toimielimistä. Rekisteristä tiedot julkais-taan automaattisesti kunnan kotisivuille.

Työntekijöiden Office 2016 -versioiden päivitys M365-versioon pilottitestaus alkoi keväällä. Asennusongelmista raportointiin ulkoistetulle palveluntarjoajalle ja päivitykset saatiin tehtyä lopulta vasta loppuvuodesta.

Palveluntarjoaja sai turvapostin päivityksen usean yrityksen jälkeen toimintaan kesäkuussa. Palvelu mahdollistaa myös viestien lähettämisen tietoturvallisesti kuntaan päin. Turvaposti-palvelun kautta asiakirjojen sähköinen allekirjoittaminen tuli mahdolliseksi elokuussa. Mobiililaittehallinta on otettu käyttöön vuoden vaihteessa ja sinne on liitetty vuoden alusta lähtien kuntaan hankitut puhelimet ja tabletit. Laittehallinnan kautta on mahdollista lähettää laitteisiin päivityksiä ja sulkea kadonnut laite.

Luottamushenkilöiden työvälineiden korvauksesta tehtiin kysely toukokuussa ennen kuin uu-den luottamushenkilöorganisaation kokonpanot tulivat voimaan. Suurin osa luottamushenki-löistä ilmoitti valitsevansa korvauksen oman koneen käytöstä. Kunnan laitteen valinneille ti-lattiin tabletit, jotka saatiin jaettavaksi syyskuussa.

Koulujen Chromebookeissa käyttämän Google Workspace -ympäristön hallinnoinnin vastuista aloitettiin selvitys ja teetettiin nykytilakartoitus yhdessä sivistyspalveluiden kanssa ja jaossa olevat sovellukset käytiin läpi sekä tehtiin muita kartoituksen suosittelimia muutoksia ympä-ristön asetuksiin.

Kunta sitoutui Kanta-Hämeen seudulliseen tietoliikennepalvelujen kilpailutukseen (Khall 9.1.2023 § 12), joka toteutettiin keväällä Hämeenlinna-vetoisesti. Kuntakohtainen sopimus allekirjoitettiin marraskuussa Telian kanssa.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue aloitti vuoden alussa, mutta käytännössä moni asia säilyi muuttumattomana. Käyttäjätunnuksia, ohjelmistolisenssejä, laitteita ja verkkomuutoksia tehtiin runsaasti kevään aikana ja vaativat tukea kunnan ICT-palveluilta.

Kunnan ICT-tukipalvelut, laitteiden elinkaaripalvelut ja käytettävyysspalvelut ovat ulkoistettu Kuntien Tiera Oy:lle. Heidän kanssaan pidettiin kaksi ohjausryhmän kokousta, jossa tuotiin ilmi huoli kunnan saaman palveluiden laadusta. Tiera aloitti joulukuussa 2023 tekemään nykytila-analyysejä siitä, kuinka palvelut vastaavat kunnan tarpeita sekä yhteistyön sujuvuutta. Tieraan tulisi esitellä kehitystoimenpiteet alkuvuodesta 2024.

Tiedonhallintalain vaatimuksiin liittyviä puutteita on pidetty esillä ja loppuvuodesta on hankittu osaamista tiedonhallintamallin laatimiseen, jonka tekeminen käynnistyy kevään 2024 aikana.

ICT-tiedonhallinnan strategian laatiminen aloitettiin loppuvuodesta, kun kunnan muutosneuvottelujen jälkeen organisaatiomuutokset saivat muotonsa. ICT-palvelujen tehtävänä on toimialat ylittävä koordinointi, tiedonhallintalain vaatimusten täyttäminen, kustannustehokkaat ja kunnan tarpeisiin järkevät järjestelmät ja laitteet sekä tietoturva- ja tietosuojasaamisen kasvattaminen kunnassa.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Palvelujen ostoihin varauduttu talousarviossa suuremmalla summalla, mutta kustannuksia on saatu allokoitua julkista hankerahoitusta saaneelle digihankkeelle (TILT).

3.3.6 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Olennaiset tapahtumat

Vuoden 2023 kokonaislainaus pääkirjastossa oli n. 119 500 lainaa, joka on kasvanut lähes viisi prosenttia vuodesta 2022. Laskennallisesti luku tarkoittaa sitä, että jokainen kuntalainen lainaisi vajaa 13 kirjaa vuodessa (lainaus/ asukas). Kirjastoauton lainaus kasvoi ilahduttavasti yli 13 %, ollen nyt n. 22 500 lainaa. Suurin osa lainoista tulee koulupysäkeiltä. Varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa yhteistyö jatkui vilkkaana koko vuoden. Sitä jatketaan mm. OPH:n Askeleita lukutaitoon –hankkeen avulla, joka kattaa ikäryhmät varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle saakka. Hanke on tällä hetkellä voimassa vuoden 2025 loppuun saakka.

Fyysisiä käyntejä kirjastossa oli yli 66 000, joka tarkoittaa yli 17 prosentin kasvua verrattuna vuoteen 2022. Tapahtumia järjestettiin yhteensä 129 kappaletta, joka on suunnilleen sama kuin edellisenä vuonna. Tapahtumien osallistujamäärä oli n. 2000. Käyttäjäkoulutuksia pidettiin 41 kappaletta ja niihin osallistui yli 500 henkilöä.

Kulttuuritoimen tapahtumista tärkein oli kesäkuun alussa järjestetyt Hattula-Päivät, jotka keräsivät kävijöitä kiitettävästi. Kirjasto- ja kulttuuripalveluista saatu palaute on ollut pääosin

positiivista ja erityisesti somenäkyvyys ja aktiivinen tiedottaminen palveluista ovat saaneet kiitosta.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Talous pysyi suunnitellussa ja jopa vähän alle budjetoidun. Talousarviopoikkeama on tullut aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmässä säästeliään johtamiskulttuurin tuloksena.

3.3.7 Työllisyyspalvelut

Olennaiset tapahtumat

Työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden järjestämisvastuu tullaan siirtämään 01.01.2025 kunnalle tai useammasta kunnasta muodostuvalle yhteistoiminta-alueelle, jonka työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000. Kuntien ja muodostettavien työllisyysalueiden oli ilmoitettava 31.10.2023 mennessä työ- ja elinkeinoministeriölle, miten työllisyyspalvelut alueella on tarkoitus järjestää vuoden 2025 alusta lähtien. Työllisyysalue TyöHämeeseen kuuluvat Hattulan ja Hämeenlinnan lisäksi Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtiovarainministeriö käsitteli vastaanotetut ilmoitukset ja poikkeuslupahakemukset marraskuun aikana. Marraskuun lopussa tuli tieto, että TyöHäme voi edetä suunnittelemallaan tavalla. Valtioneuvosto tekee lopulliset päätökset työllisyysalueista viimeistään helmikuussa 2024.

Loppuvuodesta TyöHämeen kuntia pyydettiin nimeämään viranhaltijoista koostuvaan ohjausryhmään jäsen sekä varajäsen. Ohjausryhmä käynnistyy tammikuussa 2024 ja sen on tarkoitus kokoontua viikoittain.

Heinäkuussa astui voimaan palkkatukiudistus, jossa keskeisimmät muutokset ovat keston lyheneminen 5 ja 10 kuukauteen, tuen määrä on joko 50 prosenttia tai 70 prosenttia palkkakustannuksista, palkan sivukuluja ei enää huomioida sekä uutena 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki Tukea maksetaan 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista enintään 10 kuukauden ajalta.

Työllisyyspalveluissa kuntakokeilun piirissä työskentelee 1 vakituinen omavalmentaja ja 1 määräaikainen omavalmentaja, lisäksi kunnan työnjohdon alla on 2 TE-toimiston omavalmentajaa 80 prosentin ja 50 prosentin työajalla.

Käyttösuunnitelmassa toiminnan painopisteenä oli pitkittyvän työttömyyden ehkäisy ja etenkin työkyvyn vahvistamiseen ja tukemiseen liittyvien palveluiden kehittäminen yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa. Kohderyhmänä erityisesti yli 300 pv työmarkkinatukea saaneet työnhakijat. Hattulan työllisyyspalvelut toteutti pilottina työ- ja toimintakykyryhmän yhdessä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ja yhteistyötahojen kanssa 5.10.2023-2.1.2024 kuntouttavan työtoiminnan ryhmänä. Ryhmä kokoontui yhtenä päivänä viikossa ja siihen valittiin henkilöitä, joilla oli taustalla pitkittynyttä työttömyyttä, haasteita työkyvyssä,

mahdollisesti hylättyjä eläkehakemuksia tai Kelan sairauspäivät täynnä. Ryhmässä ei ollut varsinaista työtoimintaa vaan se sisälsi luentoja esimerkiksi täsmätyökyvystä, tarvittavista palveluista, terveydestä sekä liikuntaa, retkiä ja retkeilyä. Ryhmän toteutukseen osallistui työllisyyden kuntakokeilun omavalmentajia, Hattulan kunnan liikuntaneuvoja, kuntoutusohjaaja, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja, sosiaali-ohjaaja sekä ulkopuolisia luennoitsijoita. Ryhmään osallistuneille kaikille löydettiin selkeä jatkopolku tai ratkaisu. Asiakaspalautteiden perusteella asiakkaiden tietoisuus Kelan kuntoutuksista, kelan etuuksista, mielenterveyden palveluista, työllisyyspalveluista sekä työ- ja toimintakyvystä lisääntyivät merkittävästi. Asiakkaat kokivat mielekkäänä, että ryhmää toteutettiin monipuolisesti eri tiloissa/paikoissa.

Asiakasohjautuminen TYPiin oli tasaista ja asiakasmäärä kasvoi tasaisesti viimeisen loppuneljänneksen aikana. Asiakkaat ohjautuivat TYPiin pääsääntöisesti työllisyyspalveluista, yksittäisiä ohjauksia tuli muun muassa nuorten työpajatoiminnan työ- ja yksilönvalmentajien kautta. TYPiin palveluita käytettiin enemmän, kuin aikaisemmin, muun muassa tapaamisten/ ohjausten, verkostoyhteistyön sekä kelan (kuntoutuksien ja konsultaatio) palveluiden määrät lisääntyivät. TE-toimiston ja kuntakokeilun palveluita hyödynnettiin laajemmin. Aktivointiaste TYPiin osalta tasaisesti yli 50 %. Positiiviset siirtymät TYPistä kasvoivat 4 %. Asiakkaiden työ- ja toimintakyky selvittelyihin panostettiin enemmän kuin aikaisemmin esimerkiksi työttömien terveystarkastukseen ohjaukset lisääntyivät ja työ- ja toimintakykyryhmän käynnistettiin kuntouttavana työtoimintana yhdessä hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa.

Hattulan kunta on mukana seudullisessa LOIKKA-hankkeessa (ESR) 01.03.2023–31.07.2025. Hankkeeseen ohjautui tasaisesti hattulalaisia työnhakijoita.

Lomautukset käänsivät työttömyyden kasvuun Hattulassa v. 2023 viimeisellä vuosineljänneksellä. Työttömien määrä kasvoi koko Kanta-Hämeessä. Joulukuun työttömyysasteen nousu johtuu osin myös normaalista kausivaihtelusta. Hattulassa työttömien osuus työvoimasta nousi syyskuun 5,1 %:sta joulukuussa 7,3 %:iin. Hattulan keskimääräinen työttömien osuus työvoimasta v. 2023 oli 5,7 %, kun koko Kanta-Hämeen luku oli 9,0 %.

Työttömiä työnhakijoita (ml. lomautetut) oli TE-toimistossa ja kuntakokeilussa Hattulassa syyskuun lopussa yhteensä 228. Näistä kokoaikaisesti lomautettuja oli 33. Joulukuussa vastaavat luvut olivat 324 työtöntä työnhakijaa, joista 98 kokoaikaisesti lomautettua.

Hattulassa oli v. 2023 joulukuussa 31 avointa työpaikka eli saman verran kuin syyskuussa. Vuosi sitten syyskuussa Hattulassa oli avoimia työpaikkoja 62. Eniten avoimia työpaikkoja Hattulan lähialueilla oli sote-alalla (lähihoitajat, sairaanhoitajat), ravitsemusalalla (ravintola- ja suurtaloustyöntekijät, tarjoilijat) ja myynnissä (myyjät, myyntiedustajat). Työpaikat vähenivät eniten rakentamisessa.

Mittari	Alue	2020M12	2021 M12	2022 M12	2023M11	2023 M12	Muutos 1kk	Muutos 1v
Yleinen työttömyys-%	Hattula	8,9	7,2	5,7	6,4	7,3	0,9	1,6
Yleinen työttömyys-%	KOKO MAA	13,6	10,5	9,9	10	11,2	1,2	1,3
Yleinen työttömyys-%	HML seutu	12,8	10,7	9,3	10,1	11	0,9	1,7
Ulkomaalaisten työttömyys-%	Hattula	24,6	17,9	13,2	6,8	9,6	0,9	1,7
Alle 25-vuotiaiden työttömyys-%	Hattula	16,3	9,6	6	5,5	5,9	0,4	-0,1
Alle 25-vuotiaiden työttömyys-%	KOKO MAA	16,7	12,4	11,8	11,4	13,9	2,5	2,1
Alle 25-vuotiaiden työttömyys-%	HML seutu	17,9	13,4	11,7	12,8	14,2	1,4	2,5
Työttömät	Hattula	300	281	215	206	226	20	11
Iomautettu	Hattula	99	36	36	78	98	20	60
Työttömät alle 25 pl.iomautetut	Hattula	34	0	13	0	0	0	-13
Työttömät alle 30, pl.iomautetut	Hattula	46	24	22	11	11	0	-11
Työttömät yli 50v, pl.iomautetut	Hattula	133	137	102	104	119	15	17
Pitkäaikaistyöttömät	Hattula	96	136	77	75	73	-2	-4
Rakennetyöttömät	Hattula	155	181	126	116	128	12	2
Ulkomaalaiset työttömät	Hattula	15	12	9	5	7	2	-2
TMT yhteensä kunnan osuus €	Hattula	44 345	39 698	27 523	30 074	25 685	-4389	-1838
300 - 499pv tuensaajat	Hattula	23	16	6	10	11	1	5
500 -999pv tuensaajat	Hattula	33	30	17	17	14	-3	-3
yli 1000pv tuensaajat	Hattula	43	42	39	32	32	0	-7
Aktivointiaste	Hattula	21,1	25,1	34,6	32,2	28,9	-3,3	-5,7
Palveluissa yhteensä	Hattula	107	106	133	135	132	-3	-1
Avoimet työpaikat	Hattula	25	70	42	15	31	16	-11
Uudet avoimet	Hattula	20	43	46	12	23	11	-23
Työhaun keskim. Kesto	Hattula	42	62	54	45	42	-3	-12

Lähde: Työllisyysguru

Nuorten työpajalla aloitti lokakuussa uusi määräaikainen työ- ja yksilövalmentaja, työsuhte on sidottu nuorten työpajatoiminnan avustuskautteen. Lisäksi nuorten työpajatoiminnassa työskentelee yksi vakituinen työ- ja yksilövalmentaja.

Nuorten työpajatoiminta teki tiivistä yhteistyötä työllisyyspalveluiden omavalmentajien kanssa. Omavalmentajat ohjaisivat työ- ja yksilövalmentajille asiakkaita mm. työhaun asiakirjojen kuten cv:n tekoon, tätä toimintaa tullaan lisäämään ja kehittämään myös jatkossa. Tammi-kuun 2024 alusta aloitetaan yhteistyöprojekti "Työvalmentajat mukaan asiakkaan prosessiin", jossa jo ensimmäisestä asiakaskontaktista lähtien nuori tapaa TE- keskuksen omavalmentajan yhdessä työ- ja yksilövalmentajien kanssa. Prosessia alustavasti kokeilumielessä aloitettiin hyvin tuloksin jo lokakuusta 2023 lähtien. Nuorten työpaja teki tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen kanssa. Paikallisten yhdistysten etenkin Hattulan SPR kanssa syntyi hyvää yhteistyötä.

Asiakkaita tuli viimeisen loppuneljänneksen aikana pääosin omavalmentajien ja nuorten omien yhteydenottojen kautta. Asiakkaita on ollut noin 20 kpl. Yleinen työllisyystilanne heikentyi loppuvuodesta ja lomautusten määrä lähti kasvuun ja vailla opiskelupaikkaa olevien nuorten määrä lisääntyi. Hattulasta nuorten työllisyystilanne oli hyvä verrattuna seutuun ja koko maahan.

Yrityskäyntejä tehtiin säännöllisesti hyvin tuloksin. Hattulan alueelle on syntynyt uusia pien-yrityksiä ja Kanta- Hämeeseen on rantautunut ulkomaalaisia ketjuja, joka on tuonut uusia vaatimuksia työelämätaitoihin, esimerkkinä ruotsinkielinen asiakasjärjestelmä.

Käyttösuunnitelmassa painopisteenä oli nuorten työpajan uudelleen organisointi ja toiminnan käynnistäminen täysitehoisesti saadaan alkuun vasta 2023 loppuvuodesta. Tässä onnistuttiin osittain, sillä nuorten määrä etenkin työ- ja yksilövalmennuksessa kasvoi ja nuoria saatiin tehokkaasti eteenpäin. Valtionavustuksessa painotettua ryhmätoimintaa ei onnistuttu käynnistämään riittävällä tasolla, haasteena ryhmätoiminnan kasvattamiselle on siihen soveltuvien tilojen puute.

3.4 Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

3.4.1 Talouden ja toiminnan raportointi

Tuloslaskelma, ulkoinen	TP2023	Alkup. TA koko vuosi	TA2023	Poikkeama	Tot.-% TA	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
▲ Toimintatuotot	1 293 207	1 170 600,00	1 170 600	122 607,43	110,5%	4 810 401	-73,12%
Myyntituotot	415 344	346 500,00	346 500	68 844,29	119,9%	1 368 943	-69,66%
Maksutuotot	497 146	452 500,00	452 500	44 646,45	109,9%	2 492 453	-80,05%
Tuet ja avustukset	367 597	342 900,00	342 900	24 696,69	107,2%	934 450	-60,66%
Muut toimintatuotot	13 120	28 700,00	28 700	-15 580,00	45,7%	14 556	-9,86%
Toimintakulut	-15 988 200	-14 896 256,17	-15 343 056	-645 143,47	104,2%	-47 537 836	-66,37%
Henkilöstökulut	-12 096 624	-11 493 136,17	-11 805 136	-291 487,39	102,5%	-19 935 945	-39,32%
Palvelujen ostot	-2 595 585	-2 286 650,00	-2 286 650	-308 934,82	113,5%	-25 189 405	-89,70%
Aineet, tarvikkeet ja tava...	-322 095	-262 050,00	-346 850	24 754,89	92,9%	-727 646	-55,73%
Avustukset	-683 425	-660 000,00	-660 000	-23 425,36	103,5%	-1 401 692	-51,24%
Muut toimintakulut	-290 471	-194 420,00	-244 420	-46 050,78	118,8%	-283 147	2,59%
Toimintakate	-14 694 992	-13 725 656,17	-14 172 456	-522 536,04	103,7%	-42 727 434	-65,61%
Poistot ja arvonalentumiset	-48 470	-199 500,00	-199 500	151 030,21	24,3%	-135 477	-64,22%

Toimintakate (ulk.) palvelualueittain	TP2022	Alkup. KS koko vuosi	TA2022	Poikkeama	Tot.-% TA2022	TP_ed vuosi	Tot_vs_ed vuosi (%)
▼ 130302 Varhaiskasvatus	-5 060 811	-4 805 496,08	-5 005 496	-55 315,07	101,1%	-4 335 855	16,72%
130302 Terveyspalvelut	0			0,00		-16 680 631	-100,00%
130301 Sosiaalipalvelut	-5			-4,79		-12 751 488	-100,00%
130301 Esi- ja perusopetus	-8 060 013	-7 343 540,72	-7 590 341	-469 671,88	106,2%	-7 495 292	7,53%
130300 Sivistys- ja hyvinvointitoimial...	-837 912	-884 329,50	-884 330	46 417,47	94,8%	-944 534	-11,29%
130207 Liikunta, nuoriso ja kuntalaisy...	-736 252	-692 289,87	-692 290	-43 961,76	106,4%	-519 635	41,69%

Olennaiset toimielintason tapahtumat

Esi- ja perusopetusta sekä varhaiskasvatusta on toteutettu suunnitelman mukaisesti. Hämeenlinnan kaupunki irtisanoi alueellisen kuljetussuunnittelusopimuksen, joten kuljetukset piti organisoida järjestettäväksi paikallisesti Hattulan kunnassa.

Hämeenlinnan kaupunki ilmoitti, etteivät he enää pysty järjestämään valmistavaa opetusta Hattulan kunnan oppilaille, joten perusopetuksen valmistava opetus tulee järjestää omana toimintana.

Aamu- ja iltapäivätoiminta sekä alakoulujen kouluohjauspalvelut siirrettiin liikkeenluovutuksena Koulutuskuntayhtymä Tavastialle Lasten Liikunnan Tuki ry:lle.

Riskiarviot

Taloudelliset riskit

Inflaation vaikutus ostokykyyn. Kalliiden laitteiden mahdollinen rikkoutuminen.

Strategiset riskit

Alihankkija tai ostopalveluyritys menisi konkurssiin tai lopettaisi toimintansa. Palveluverkkopäätös ja sen toimeenpano viivästyvät tai ei vastaa toimijoiden tarpeita.

Vahinkoriskit

Oppilaiden tai henkilöstön tapaturmat esimerkiksi puutteellisen hiekotuksen takia. Kiinteistöjen käytöstä pois ottaminen.

Operatiiviset riskit

Henkilöstön rekrytointihaasteet tai avainhenkilöiden siirtyminen pois kunnan palveluksesta. Esim. sisäilmasyistä tilojen poistaminen käytöstä haittaisi merkittävästi operatiivista toimintaa. Oppilas- ja asiakasmäärän vaihtelu. Kriittisten järjestelmien kaatuminen. Lakot. Pandemiat. Jos Hämeenlinnan kaupunki ilmoittaa, ettei pysty tuottamaan Hattulalle joitakin palveluja, kuten esimerkiksi valmistava luokka.

Oikeustapaukset

Irtisanomismenettelystä tehtyyn valitukseen on saatu päätös, että esihenkilö ja Hattulan kunta on toiminut asiassa asetusten mukaisesti.

Kahdeksan oikaisuvaatimusta oppilaaksiotosta, jotka aluehallintovirasto hylännyt.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Strateginen päämäärä	Talousarviovuoden 2023 tavoite	Arviointikriteerit/mittarit	Vastuuhenkilö	Edistyminen	Raportointi
Hyvinvoiva kuntalainen	Hattulan kunnan hyvinvointisuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa järjestetään kouluruokailu valtakunnallisten ohjeiden ja suositusten mukaisesti, ohjataan erityisesti kouluikäisiä oppilaita osallistumaan kouluruokailuun ja kasvataan terveellisiin elämäntapoihin. Tarkoitus on vaikuttaa myös yläkouluikäisten ylipaino-ongelmaan.	Kouluterveyskyselyn tulokset, TEA-viisarin tulokset ja hyvinvointisuunnitelmamittaristo	Varhaiskasvatuksen henkilöt, hyvinvointikoordinaattori, rehtorit ja koulunjohtajat, ateriapalvelupäällikkö	★ ★ ★	Varhaiskasvatuksessa lasten ruokailu ja ruokakasvatus ovat osa pedagogista toimintaa sekä kokonaisvaltaista hyvinvointioppimista. Suurin osa kasvatetajista ruokailee yhdessä lasten kanssa ja samalla toimivat esi-merkinä
				★ ★	Ruokapalvelu on tehnyt asiakastytyväisyyskyselyn. Kouluruoan laatuun ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä. Ruokailuun osallistumiseen ja ruokailukäytöitymiseen on kiinnitetty huomiota koko perusopetuksessa.
	Kuntalaisten osallisuus ja osallisuuden lisääminen.	Neuvostot kokoontuvat säännöllisesti.	Hyvinvointipäällikkö	★ ★ ★	Vammais- ja vanhusneuvosto on kokoontunut säännöllisesti. Hyvinvointineuvosto pääsi aloittamaan työnsä helmikuussa.
	Luontotoiminnan kehittäminen-> jokainen varhaiskasvatuksessa oleva lapsi saa olla osallisena hyvinvointia lisäävässä toiminnassa.	Luontotoimintasuunnitelma jokaisen varhaiskasvatuserhymän käytössä.	Varhaiskasvatuksen henkilöt	★ ★	Luontotoimintasuunnitelma on suurimmassa osassa ryhmiä käytössä.

UNICEFin Lapsiystävällinen-mallin jalkauttaminen monialaisesti.	Lapsiystävällinen-malli on otettu käyttöön: monialainen yhteistyöverkosto on koulutettu mallin mukaisesti. On suunniteltu toimenpiteitä eri palvelualueille lasten kyselyiden perusteella.	Hyvinvointipääliikkö	★ ★ ★	Palvelu ja tulosindikaattorit on käyty läpi. Lasten näkemysten auki kirjoittaminen on aloitettu. Toimintasuunnitelman tekeminen aloitetaan loka-kuussa
	Asiakasohjaus toimii, vastinparit hyvinvointialueelle määritetty	Liikuntapääliikkö	★ ★ ★	Liikuntaneuvonta on käynnistynyt terveysasemalla hyvin. Toiminta on kelvannut jopa valtakunnalliseksi malliksi.
	Liikuntaneuvonta käynnistetty			
Kestävä kehitys	Kestävän kehityksen mukaiset valinnat ja myönteisen suhtautuminen tulevaisuuteen.	Kasvattajat ja opettajat tekevät työssään kestävä kehityksen mukaisia ratkaisuja ja omalla esimerkillään luovat lapsille ja nuorille myönteistä tulevaisuudenkuvaa.	Varhaiskasvatuksen esihenkilöt, koulujen rehtorit ja koulunjohtajat	Hattulan varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatussuunnitelman kestävä kehityksen perusteita: "Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys". Konkreettisesti tämä näkyy mm. kierrätyksessä, sähkön ja veden määrän tarkkailussa, lasten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien turvaamisessa, taloudellisissa hankinnoissa sekä erilaisten arvojen ja kulttuurien hyväksymisessä.
				Perusopetus: On osallistuttu miljoona roskapussia- kampanjaan huhtikuussa. Käsitöissä on

				★ ★	hyödynnetty kierrätysmateriaaleja. Oppilaita on ohjeistettu huolehtimaan välineistä hyvin. Opettajakokouksessa on keskusteltu sisäisten ja ulkoisten prosessien erillään pitämisestä eli sovittu, miten ja mistä asioista puhutaan mm. oppilaille ja huoltajille.
Turvallinen ympäristö	Kokonaisvaltaisen turvallisuuden edellytysten luomisen taataan fyysisellä kasvu- ja oppimisympäristöllä.	Tilojen ja oppimisympäristöjen taroituksenmukaisuus ja terveellisyys.	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	★	Palveluverkkoselvitys etenee ja Pekolan koulun ja Yhteiskoulun tarveselvityksiä on valmisteltu.
		Koulujen terveellisyys, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehty monialaisena yhteistyönä rehtorin, terveydensuojeluviranomaisen, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon sekä kiinteistön ylläpidosta vastaavan tahon kanssa.	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	★ ★	Palveluverkkoselvitys etenee ja Pekolan koulun ja Yhteiskoulun tarveselvityksiä on valmisteltu.
Myönteinen yrittämiselle	Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjäasenne	Yrittäjyyskasvatus sisältyy oppisisältöihin.	Koulujen rehtorit ja koulujohtajat	★ ★ ★	Perusopetuksen vierailut Yrittäjäkylässä. Yhteiskoulun valinnais- ja tarjottimella oli myös yrittäjä- ja syys-kurssi
		Työskentelytaidot ja yrittäjäasenne ovat läpileikkaava teema kaikessa opetuksessa.	Koulujen rehtorit ja koulujohtajat	★ ★	Koulujen toimintakulttuurissa kiinnitetään huomiota kannustamiseen ja oppilaita aktivoimaan toimintaan.

	Yksityisten perhepäivähoidajien toiminnan tukemisen ja laadukas yhteistyö	Varhaiseryisopettajan palveluiden käyttö.	Varhaiskasvatuksen esihenkilöt	★ ★ ★	Yksityisillä perhepäivähoidajilla on aina mahdollisuus konsultoida meidän varhaiseryisopettajaa ja pyytää häntä tarvittaessa myös kotikäynnille.
		Esihenkilöiden säännölliset tapaamiset hoitajien kanssa.	Varhaiskasvatuksen esihenkilöt	★ ★ ★	Esihenkilöt ovat tavanneet sovitusti yksityiset hoitajat. Tuki kokoon tapaanista ei pidetty, koska ei ollut tapaaniseen käsitteltäviä aiheita. Esihenkilöt ovat yksityisten hoitajien käytettävissä koko toimikauden ajan.
Mahdollistava ilmapii	Kasvun ja oppimisen tuen riittävyys. Toimintakulttuuri, joka mahdollistaa omien vahvuksien hyödyntämisen ja kasvamisen "parhaaksi versioksi itsestään".	Tukitoimien ja inklusion toteutuminen, työhyvinvointi, kouluviitvyys kouluterveyskyselyn tulokset työhyvinvointikyselyt	Sivistys- ja hyvinvointijohdaja, varhaiskasvatuksen esihenkilöt, rehtorit ja koulunjohtajat	★ ★ ★	Varhaiskasvatuksessa on pystytty toteuttamaan lapsille lain edellyttämät tukitoimet sekä varhaiseryisopettajien palvelut. Kasvattajille ja varhaiseryisopettajille on järjestetty tukitoimien ja inklusion toteuttamiseen liittyvää koulutusta.
				★ ★ ★	Oppilaan kasvun ja oppimisen tuen keinoja määrittäessä oppilailla ja heidän huoltajillaan on olennainen rooli. Yhdessä asakkaiden ja henkilökunnan kanssa arvioidaan tuen antamisen keinot ja riittävyys. Joillakin kouluilla on ollut Talent-päiviä, oppilaskunnan suunnittelemlia urheilupäiviä jne. Oppilaille annetaan mahdollisuus tuoda osaanistaan ja näkemyksiään esille.

Myönteinen yhteistyölle	Monialainen yhteistyö lasten ja perheiden asioihin liittyen, vanhemmuuden tukeminen.	Lastensuojelukartoitusprosessin hittäminen, Askelmerkit-työryhmä, koulujen kerhotoiminta	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, varhaiskasvatuksen esihenkilöt, rehtorit ja koulunjohtajat	★	Lastensuojelukartoitusprosessi ei ole edennyt. Askelmerkit-työryhmä on toiminnassa.
				★	Monialaista yhteistyötä on tehty yhdessä perheiden kanssa mm. kasvun ja oppimisen tukeen liittyen.
	Toimiva yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.	Hyvinvointialueen ja kunnan välillä on muodostettu toimivat yhdyspintarakenteet: hyte-foorumit, työryhmit ja verkostot, jotka kokoontuvat säännöllisesti.	Hyvinvointipäällikkö	★	Yhteistyö hyvinvointialueelle on muotoutunut kesän jälkeen hyvin. Monialaiset työryhmät ovat aloittaneet työskentelyn ja kokoontuminen on säännöllistä. Edustus toimii sekä alueellisella vanhusneuvostolla että vammaisneuvostolla. He kokoontuvat säännöllisesti. Alueellinen "lapsiystävällinen kunta mallin" työryhmä on aloittanut yhteistyön.
	Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö.	Kerhot, tapahtumat, koulutusvierailut		★	Harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta. Tunnetuimtokoulutuksiin liittyvät vierailut koululla, kuten Ankkuriitiimi, ARX, Yrityskylä, seurakunta, Lasten Liikunnan Tuki ry, 4H ja useita kouluvierailijoita. Huoltajille järjestettiin Pia Penttalan luento kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyönä.
	Hyvinvointineuvosto käynnistynyt	Toimintasuunnitelma hyväksytty	Liikuntapäällikkö		Toiminta on käynnistynyt mukavasti.

Tavoite ei toteudu / tavoite poistettu	★	★	Tavoite etenee aikataulussa
Tavoite toteutuu myöhässä tai osittain	★	★	Tavoite on toteutunut

3.4.2 Varhaiskasvatus

Olennaiset tapahtumat

Hattulan varhaiskasvatuksessa on toteutettu koulutussuunnitelmaan suunnitellut koulutukset. Koulutuksissa on painottunut ajankohtaiset asiat, kuten lasten tuen prosessin ja tukimuotojen vahvistaminen, positiivinen vuorovaikutus sekä tiimityö.

Vuoden aikana olemme panostaneet perheiden aktivoimiseen erilaisissa tapahtumissa, joita on järjestetty joka yksilössä. Myös liikuntapuolen kanssa toteutettiin Pöhinää perheliikuntaan -hanke, joka vastasi perheiden osallistamiseen, matalan kynnyksen osallistumiseen sekä varhaiskasvatuksen kasvattajien hyvinvoinnin lisäämiseen. Varhaiskasvatuksen digihankkeessa saavutettiin sille asetetut tavoitteet.

Syksyllä 2023 käynnistyi korona ajan tuen tarpeiden lisääntymiseen vastannut hanke, mihin palkattiin hanketyöntekijä. Tämän varhaiskasvatuksen erityistyöntekijän avulla perheiden on mahdollista saada mm. matalan kynnyksen tukea arjen haasteisiin. Hanke jatkuu 6/2024 asti.

Alle 3-vuotiaiden kasvanut määrä näkyi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sijoittelussa. Viiriäisen päiväkotiiin ei tullut toimikaudelle 2023-2024 esi-opetusryhmää ja Juteinin päiväkodissa aloitti myös 5-vuotiaita, koska pienten paikkoja tarvittiin lisää Viiriäiseen. Pappilanniemen päiväkodissa toimi koko vuoden yksi alle 3-vuotiaiden lisäryhmä, Pikku-Tintit. Vuonna 2022 Pikku-Tintit toimivat vain kevätkauden.

Tuulimyllyn päiväkodin toiminta lakkautettiin, koska toimikaudelle 2023-2024 olisi lapsimäärä vähentynyt noin viiteen.

Selvitys mahdollisista talousarvioepöikkeamista

Hattulalaisten varhaiskasvatuksessa yö- ja viikonloppuhoitoa tarvitsevien lasten määrä kasvoi. Tämä näkyy ostopalvelukustannusten nousuna. Myös tulkkipalvelun tarve kasvoi.

Varhaiskasvatuksessa oli paljon henkilökunnan sairauspoissaoloja sekä useampi perhevapaa. Palkan korotukset, kesäkuussa maksettu kertaerä (mikä maksettiin myös osalle kesäsijaisista) sekä tva- järjestelmän käyttöönotto lisäsivät palkkakustannuksia.

3.4.3 Esi- ja perusopetus

Olennaiset tapahtumat

Toimintaa on järjestetty normaalisti. Perusopetuksessa työskennellään osin väistötiloissa ja oppilassijoittelu on alkuvuoden aikana suunniteltu uudella tavalla. Tähän liittyen mm. oppilaaksijoittokriteerit on päivitetty.

Kevään ja kesän aikana toteutettiin kunnan aamu- ja iltapäivätoiminnan siirto Koulutuskuntayhtymä Tavastialle. Prosessissa siirtyi alakoulujen kouluohjaajat liikkeenluovutuksena kuntayhtymälle 1.8. alkaen.

Palveluverkkoselvitystä on tehty. Yhteiskoulun A-osan rakennetutkimukset on tehty ja tulokset on saatu marraskuussa 2023.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Perusopetukseen saatiin aineet, tarvikkeet ja tavarat-määrärahaan korotus.

Erityisen tuen oppilaiden määrän takia Juteinin ja Parolan kouluille palkattiin kolme määräaikaista työntekijää, jotka vaikuttivat kyseisen yksikön tarpeeseen saada lisämäärärahaa henkilöstökuluihin.

Hämeenlinnan kaupunki ilmoitti, etteivät ota enää valmistavan luokan oppilaita enää vastaan, joten Nihattulan kouluun perustettiin syksyllä valmistavaa opetusta antava luokka.

3.4.4 Liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kuntalaisyhteistyö

Keskeiset tavoitteet	Edistyminen	Raportointi
Liikuntaneuvonnan käynnistäminen	★ ★ ★	Liikuntaneuvonta on käynnistynyt terveysasemalla hyvin. Toiminta on kelvannut jopa valtakunnalliseksi malliksi.
Hyvinvointineuvoston toiminnan käynnistäminen	★ ★ ★	Toiminta on käynnistynyt onnistuneesti ja aktiivisesti. Toimintamalli on täysin Hattulan oman kehitystyön tulosta.
Tiedolla johtamisen vahvistaminen hyvinvointityössä	★ ★	Hyvinvointikysely on tehty ja tarvittavat tietolähteet on koottu yhteen

Olennaiset tapahtumat

Hankehaut ovat onnistuneet. Kehittämishankkeilla on merkittävä rooli toiminnassa. Sähköisen tilavausjärjestelmän käyttöönotto on iso muutos käyttäjille, sekä hallinnointiin. Nuorisotilakysymys on monien vaiheiden jälkeen onnistuttu ratkaisemaan. Moottoripaja jatkaa edelleen tilapäisratkaisuna.

Hallinnollisesti merkittävimpinä asioina on liikunta- ja nuorisopalveluiden, sekä kuntalaisyhteistyön siirtyminen hyvinvointipalveluihin, joka on käynnistynyt hyvin. Lisäksi hyvinvointialueen muodostuminen ja selkiytyminen ottaa aikaa edelleen.

Työryhmä sai osaltaan päätökseen pidemmän aikavälin strategisen Hattula liikkuu -liikkumisohjelman 2024-2034 laatimisprosessin.

Selvitys mahdollisista talousarviopoikkeamista

Hankehakujen onnistuessa ei ole tiedossa olevia yllättäviä tekijöitä.

Henkilöstömäärän kehitys

Ei muutosta aiempaan.

4 INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

Investointikohde		2023
13090 Investoinnit		
130903 Rakennukset		
1309035 Talonrakennus uushankinta		
13090352 Elinvoimatoimiala		
130903520_00003 Parolan koulukampus, vaihe 2	Toimintakulut	-58 723,65
	Nettomeno	-58 723,65
Yhteensä 1309035 Talonrakennus uushankinta		
	Toimintakulut	-58 723,65
	Nettomeno	-58 723,65
1309037 Talonrakennus korjausinvestointi		
13090372 Elinvoimatoimiala		
130903720_00003 Pekolan koulun kohdekorjaukset	Toimintakulut	-28 278,48
	Nettomeno	-28 278,48
130903720_00008 Tietoliikenne yht. uusiminen	Toimintakulut	
	Nettomeno	
130903720_00010 Yläkoulun kuntosalin perusparannus	Toimintakulut	0,00
	Nettomeno	0,00
130903720_00011 Ahorannan leirikeskus	Toimintakulut	0,00
	Nettomeno	0,00
130903720_00012 Juteinikeskuksen maalämpökompressorit	Toimintakulut	-90 000,00
	Nettomeno	-90 000,00
130903720_00013 Rahoitusosuus_Yläkoulun kuntosalin perusparannus	Toimintatuotot	21 000,00
	Nettomeno	21 000,00
Yhteensä 1309037 Talonrakennus korjausinvestointi		
	Toimintakulut	-118 278,48
	Toimintatuotot	21 000,00
	Nettomeno	-97 278,48
130904 Kiinteät rakenteet ja laitteet		
1309041 Tekninen toimi		
13090412 Elinvoimatoimiala		
130904120_00010 Katualueiden vuosikorjaukset	Toimintakulut	-14 938,25
	Nettomeno	-14 938,25
130904120_00013 Liikuntareittihanke rahoitusosuudet (mikäli rahoitus myönnet)	Toimintatuotot	0,00
	Nettomeno	0,00
130904120_00017 Hulevesiojitus	Toimintakulut	-51 128,24
	Nettomeno	-51 128,24
130904120_00018 Pekolan monitoimikaukalo	Toimintakulut	-16 764,83
	Toimintatuotot	
	Nettomeno	-16 764,83
130904120_00019 Ulkokuntosali	Toimintakulut	-18 970,00
	Nettomeno	-18 970,00
130904120_00020 Liikuntapaikat, pyörätiet, puistot yms	Toimintakulut	-21 297,96
	Nettomeno	-21 297,96
130904120_00021 Kalliolan kunnallistekniikka	Toimintakulut	-20 221,25

	Nettomeno	-20 221,25
130904120_00022 Kaustankuja	Toimintakulut	-6 963,32
	Nettomeno	-6 963,32
130904120_00023 Kotirinne 2, katualueet	Toimintakulut	-15 488,73
	Nettomeno	-15 488,73
130904120_00024 Juteinin salibandykaukalo	Toimintakulut	-9 498,27
	Nettomeno	-9 498,27
130904120_00025 Parolan pallokenttä	Toimintakulut	-67 200,38
	Nettomeno	-67 200,38
130904120_00026 Leikkipuistojen leikkivälineet	Toimintakulut	-36 833,35
	Nettomeno	-36 833,35
130904120_00027 Kinnalantien-Hattulantien liikenneturvallisuusjärjestelyt	Toimintakulut	0,00
	Nettomeno	0,00
130904120_00028 Rahoitusosuus_Pekolan monitoimikaukalo	Toimintatuotot	20 000,00
	Nettomeno	20 000,00
130904120_00032 Hattula-aloite	Toimintakulut	-12 298,72
	Nettomeno	-12 298,72
130904120_00033 Siltojen kuntotarkastukset ja korjaussuunnitelmat	Toimintakulut	-27 500,00
	Nettomeno	-27 500,00
130904130_00005 Tenholan kuntoportaat 2023	Toimintakulut	-5 067,52
	Toimintatuotot	0,00
	Nettomeno	-5 067,52
130904130_00006 Rahoitusosuus Tenholan kuntoportaat 2023	Toimintatuotot	14 900,00
	Nettomeno	14 900,00
Yhteensä 130904 Kiinteät rakenteet ja laitteet		
	Toimintakulut	-324 170,82
	Toimintatuotot	34 900,00
	Nettomeno	-289 270,82
130906 Koneet ja kalusto		
13090612 Elinvoimatoimiala		
130906120_00002 Varikon pakettiauto ZNK-524	Toimintakulut	-29 821,77
	Nettomeno	-29 821,77
1309067 Muut koneet ja kalusto		
13090672 Elinvoimatoimiala		
130906720_00004 Varikon irtaimistohankkinat	Toimintakulut	0,00
	Nettomeno	0,00
130906720_00009 Vesakkoleikkuri	Toimintakulut	-19 873,50
	Nettomeno	-19 873,50
130906720_00010 Piennarmurskain	Toimintakulut	-11 415,13
	Nettomeno	-11 415,13
130906720_00011 Lumilingollinen jäänhoitokone	Toimintakulut	-24 420,00
	Nettomeno	-24 420,00
Yhteensä 130906 Koneet ja kalusto		
	Toimintakulut	-85 530,40
	Nettomeno	-85 530,40
Yhteensä 13090 Investoinnit		
	Toimintakulut	-586 703,35
	Toimintatuotot	55 900,00
	Nettomeno	-530 803,35

Investointimenot

Vuoden 2023 investoinnit jäivät nettomääräisesti vain noin 0,45 milj. euroon. Euromääräisesti suurimpia investointeja olivat Juteinikeskuksen maalämpökompessorit, Parolan pallokentän parannusinvestoinnit sekä hulevesiojituksen parantaminen.

Investointitulot

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitoksi tai -tappioksi kirjataan tasearvon ja myyntihinnan välinen erotus. Investointiosaan on pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynti merkitty tasearvon ja rahoituslaskelman myyntihinnan mukaan.

5 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

Nimi	Alkuperäinen TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	2023	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	9 312 992,00	-170 000,00	9 142 992,00	10 400 537,15	1 257 545,15	13,75%
Myyntitulot	4 058 859,00	0,00	4 058 859,00	3 445 542,67	-613 316,33	-15,11%
Maksutulot	719 500,00	0,00	719 500,00	819 280,65	99 780,65	13,87%
Tuet ja avustukset	620 400,00	0,00	620 400,00	749 783,15	129 383,15	20,85%
Muut toimintatulot	3 914 233,00	-170 000,00	3 744 233,00	5 385 930,68	1 641 697,68	43,85%
Toimintamenot	-32 997 413,85	-476 800,00	-33 474 213,85	-34 284 643,20	-810 429,35	2,42%
Henkilöstömenot	-16 393 921,85	-312 000,00	-16 705 921,85	-16 619 316,89	86 604,96	-0,52%
Palvelujen ostot	-9 101 055,00	0,00	-9 101 055,00	-8 921 143,85	179 911,15	-1,98%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 383 730,00	-84 800,00	-3 468 530,00	-2 755 284,10	713 245,90	-20,56%
Avustukset	-1 102 000,00	0,00	-1 102 000,00	-1 127 282,56	-25 282,56	2,29%
Muut toimintamenot	-3 016 707,00	-80 000,00	-3 096 707,00	-4 861 615,80	-1 764 908,80	56,99%
Toimintakate	-23 684 421,85	-646 800,00	-24 331 221,85	-23 884 106,05	447 115,80	-1,84%
Verotulot	21 657 497,00	2 350 000,00	24 007 497,00	24 266 973,16	259 476,16	1,08%
Valtionosuudet	5 679 913,00	-200 000,00	5 479 913,00	5 532 647,00	52 734,00	0,96%
Rahoitustulot ja menot	-492 999,60	-100 000,00	-592 999,60	-623 304,71	-30 305,11	5,11%
Korkotulot	220 000,40	0,00	220 000,40	187 867,09	-32 133,31	-14,61%
Muut rahoitustulot	20 000,00	180 000,00	200 000,00	205 622,91	5 622,91	2,81%
Korkomenot	-725 000,00	-200 000,00	-925 000,00	-927 498,72	-2 498,72	0,27%
Muut rahoitusmenot	-8 000,00	-80 000,00	-88 000,00	-89 295,99	-1 295,99	1,47%
Vuosikate	3 159 988,55	1 403 200,00	4 563 188,55	5 292 209,40	729 020,85	15,98%
Poistot ja arvonalentumiset	-2 355 500,00	0,00	-2 355 500,00	-2 168 773,87	186 726,13	-7,93%
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 355 500,00	0,00	-2 355 500,00	-2 028 773,87	326 726,13	-13,87%
Arvonalentumiset		0,00		-140 000,00	-140 000,00	
Satunnaiset erät		0,00			0,00	
Satunnaiset tulot		0,00			0,00	
Satunnaiset menot		0,00			0,00	
Tilikauden tulos	804 488,55	1 403 200,00	2 207 688,55	3 123 435,53	915 746,98	41,48%
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	804 488,55	1 403 200,00	2 207 688,55	3 123 435,53	915 746,98	41,48%

Verotulojen erittely

	Alkup TA 2023	TA muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama
Verotulot	21 657 497	2 350 000	24 007 497	24 266 973	259 476
Kunnan tulovero	17 575 217	1 150 000	18 725 217	18 771 238	46 021
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 457 312	990 000	2 447 312	2 650 355	203 043
Kiinteistövero	2 624 968	210 000	2 834 968	2 845 380	10 412

Valtionosuuksien erittely

	Alkup TA 2023	TA muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama
Valtionosuudet	4 219 285	-200 000	4 019 285	4 111 831	92 546
Kunnan peruspäalvelujen valtionosuus, ml. Tasaukset	6 130 608	0	6 130 608	6 196 061	65 453
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 911 323	-200 000	-2 111 323	-2 084 230	27 093
Verotulomenetysten korvaus	1 460 628	0	1 460 628	1 420 816	-39 812
Yhteensä	5 679 913	-200 000	5 479 913	5 532 647	52 734

6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	2023	Poikkeama	Poikkeama %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	3 159 988,55	1 403 200,00	4 563 188,55	5 292 209,40	729 020,85	15,98%
Satunnaiset erät		0,00			0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-250 000,00	170 000,00	-80 000,00	-54 786,67	25 213,33	-31,52%
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-1 967 000,00	0,00	-1 967 000,00	-641 694,94	1 325 305,06	-67,38%
Rahoitusosuudet investointimenoihin	6 000,00	0,00	6 000,00	55 900,00	49 900,00	831,67%
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	450 000,00	-170 000,00	280 000,00	191 834,80	-88 165,20	-31,49%
Toiminta ja investoinnit, netto	1 398 988,55	1 403 200,00	2 802 188,55	4 843 462,59	2 041 274,04	72,85%
Rahoitustoiminta						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 500 000,00	0,00	3 500 000,00	4 000 000,00	500 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 580 000,00	0,00	-3 580 000,00	-3 139 999,34	440 000,66	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00	0,00	-4 119 420,78	-4 119 420,78	
Vaikutus maksuvalmiuteen	-80 000,00	0,00	-80 000,00	-708 691,82	-628 691,82	

Vaikutus maksuvalmiuteen -erään sisältyy: toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Pitkäaikaisen lainan nostamisesta päätettiin vuoden 2022 aikana, mutta lainan nostaminen siirtyi vuoden 2023 tammikuulle. Muuten maksivalmiutta ylläpidettiin lyhytaikaisella rahoituksella ja pitkäaikaista lainaa ei nostettu. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 3,1 milj. eurolla. Lyhytaikaisen lainan määrää vähennettiin 4,2 milj. eurolla.

Toiminnan ja investointien rahavirta jäi lopulta selvästi positiiviseksi. Tämä selittyy poikkeuksellisen korkealla vuosikatteella ja erittäin vähäisillä investoinneilla.

7 YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

Hattulan organisaatio muutettiin tammikuussa 2023 hyväksytyn organisaatiomallin mukaiseksi kesken talousarviovuotta. Talousarviossa vanhan organisaatiomallin mukaan kohdistetut määrärahat siirrettiin valtuuston päätöksellä uuden organisaatiomallin mukaisiksi. Alkuperäinen talousarvio tarkoittaa tässä tilinpäätöstarkastelussa uuden organisaatiomallin mukaista alkuperäistä määrärahaa.

7.1.1 Yhteenveto käyttötalous, investoinnit ja rahoitus

	Sitovuus N B	Määrärahat 1000 euroa					
		Alkup. talousarvio	TA- muutokset	TA Muutoksineen	Toteuma 1 - 12 / 2023	Poikkeama	Poikkeama %
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Kuntajohtaminen	N	-1 435	-200	-1 635	-1 683	-48	2,94%
Elinvoimatoimiala	N	-8 524	0	-8 524	-7 507	1 018	-11,94%
Hyvinvointitoimiala	N	-13 726	-447	-14 172	-14 695	-523	3,69%
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		-23 684	-647	-24 331	-23 884	447	-1,84%
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B	21 657	2 350	24 007	24 267	259	1,08%
Vallionosuudet	B	5 680	-200	5 480	5 533	53	0,96%
Korkotulot	N	220	0	220	188	-32	-14,61%
Muut rahoitustulot	N	20	180	200	206	6	2,81%
Korkomenot	N	-725	-200	-925	-927	-2	0,27%
Muut rahoitusmenot	N	-8	-80	-88	-89	-1	1,47%
Satunnaiset erät							
TULOSLASKELMAOSA YHTEENSÄ		26 844	2 050	28 894	29 176	282	0,98%
Varausten ja rahastojen muutos							
INVESTOINTIOSA							
Kiinteä omaisuus	Tulot	200	0	200	105	-95	-47,63%
	Menot	-200	0	-200	-15	185	-92,72%
Osakeet	Tulot	0	0	0	32	32	
	Menot	-120	0	-120	-40	80	-66,67%
Talonrakennus	Tulot	0	0	0	21	21	
	Menot	-230	-140	-370	-177	192	-52,10%
Kunnallistekniikka	Tulot	6	0	6	35	29	481,67%
	Menot	-1 360	680	-680	-324	356	-52,33%
Koneet ja kalusto	Tulot	0	0	0	0		
	Menot	-247	0	-247	-86	161	-65,37%
Tietokoneohjelmistot	Menot	-30	0	-30	0	30	-100,00%
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		-1 981	541	-1 441	-448	992	-68,88%
RAHOITUSOSA							
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	N	3 500	0	3 500	4 000	500	14,29%
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	N	-3 580	0	-3 580	-3 140	440	-12,29%
Lyhytaikaisten lainojen muutos		0	0	0	-4 119	-4 119	
Vaikutus maksuvalmiuteen							
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ		-80	0	-80	-3 259	-3 179	3 974,28%

7.1.2 Talousarvion toteuma toimialoittain

Hallintotoimiala, ulkoiset ja sisäiset erät

Nimi	Alkuperäinen TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	2023	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	1 698 959,00	-170 000,00	1 528 959,00	241 062,62	-1 287 896,38	-84,23%
Myyntitulot	1 325 459,00	0,00	1 325 459,00	-25 969,17	-1 351 428,17	-101,96%
Maksutulot		0,00		12 236,66	12 236,66	
Tuet ja avustukset	123 500,00	0,00	123 500,00	121 844,97	-1 655,03	-1,34%
Muut toimintatulot	250 000,00	-170 000,00	80 000,00	132 950,16	52 950,16	66,19%
Toimintamenot	-3 151 140,71	-30 000,00	-3 181 140,71	-1 955 873,74	1 225 266,97	-38,52%
Henkilöstömenot	-731 323,71	0,00	-731 323,71	-640 407,53	90 916,18	-12,43%
Palvelujen ostot	-2 252 105,00	0,00	-2 252 105,00	-903 401,12	1 348 703,88	-59,89%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-22 000,00	0,00	-22 000,00	-43 132,82	-21 132,82	96,06%
Avustukset	-2 000,00	0,00	-2 000,00	-926,60	1 073,40	-53,67%
Muut toimintamenot	-143 712,00	-30 000,00	-173 712,00	-368 005,67	-194 293,67	111,85%
Toimintakate	-1 452 181,71	-200 000,00	-1 652 181,71	-1 714 811,12	-62 629,41	3,79%
Rahoitustulot ja menot		0,00		0,00	0,00	
Muut rahoitusmenot		0,00		0,00	0,00	
Vuosikate	-1 452 181,71	-200 000,00	-1 652 181,71	-1 714 811,12	-62 629,41	3,79%
Poistot ja arvonalentumiset	-30 000,00	0,00	-30 000,00	-143 937,32	-113 937,32	379,79%
Suunnitelman mukaiset poistot	-30 000,00	0,00	-30 000,00	-3 937,32	26 062,68	-86,88%
Arvonalentumiset		0,00		-140 000,00	-140 000,00	
Satunnaiset erät		0,00			0,00	
Satunnaiset tulot		0,00			0,00	
Satunnaiset menot		0,00			0,00	
Tilikauden tulos	-1 482 181,71	-200 000,00	-1 682 181,71	-1 858 748,44	-176 566,73	10,50%
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 482 181,71	-200 000,00	-1 682 181,71	-1 858 748,44	-176 566,73	10,50%

Elinvoimatoimiala, ulkoiset ja sisäiset erät

Nimi	Alkuperäinen TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	2023	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	6 443 433,00	0,00	6 443 433,00	8 862 789,10	2 419 356,10	37,55%
Myyntitulot	2 386 900,00	0,00	2 386 900,00	3 052 689,55	665 789,55	27,89%
Maksutulot	267 000,00	0,00	267 000,00	309 897,54	42 897,54	16,07%
Tuet ja avustukset	154 000,00	0,00	154 000,00	260 341,49	106 341,49	69,05%
Muut toimintatulot	3 635 533,00	0,00	3 635 533,00	5 239 860,52	1 604 327,52	44,13%
Toimintamenot	-11 738 289,97	0,00	-11 738 289,97	-11 366 134,61	372 155,36	-3,17%
Henkilöstömenot	-4 169 461,97	0,00	-4 169 461,97	-3 882 285,80	287 176,17	-6,89%
Palvelujen ostot	-3 189 900,00	0,00	-3 189 900,00	-4 015 780,97	-825 880,97	25,89%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 099 680,00	0,00	-3 099 680,00	-2 390 056,17	709 623,83	-22,89%
Avustukset	-440 000,00	0,00	-440 000,00	-442 930,60	-2 930,60	0,67%
Muut toimintamenot	-839 248,00	0,00	-839 248,00	-635 081,07	204 166,93	-24,33%
Toimintakate	-5 294 856,97	0,00	-5 294 856,97	-2 503 345,51	2 791 511,46	-52,72%
Rahoitustulot ja menot		0,00		0,00	0,00	
Muut rahoitustulot		0,00		0,00	0,00	
Muut rahoitusmenot		0,00			0,00	
Vuosikate	-5 294 856,97	0,00	-5 294 856,97	-2 503 345,51	2 791 511,46	-52,72%
Poistot ja arvonalentumiset	-2 126 000,00	0,00	-2 126 000,00	-1 976 366,76	149 633,24	-7,04%
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 126 000,00	0,00	-2 126 000,00	-1 976 366,76	149 633,24	-7,04%
Arvonalentumiset		0,00			0,00	
Tilikauden tulos	-7 420 856,97	0,00	-7 420 856,97	-4 479 712,27	2 941 144,70	-39,63%
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-7 420 856,97	0,00	-7 420 856,97	-4 479 712,27	2 941 144,70	-39,63%

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala, sisäiset ja ulkoiset erät

Nimi	Alkuperäinen TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	2023	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	1 170 600,00	0,00	1 170 600,00	1 296 685,43	126 085,43	10,77%
Myyntitulot	346 500,00	0,00	346 500,00	418 822,29	72 322,29	20,87%
Maksutulot	452 500,00	0,00	452 500,00	497 146,45	44 646,45	9,87%
Tuet ja avustukset	342 900,00	0,00	342 900,00	367 596,69	24 696,69	7,20%
Muut toimintatulot	28 700,00	0,00	28 700,00	13 120,00	-15 580,00	-54,29%
Toimintamenot	-18 107 983,17	-446 800,00	-18 554 783,17	-20 962 634,85	-2 407 851,68	12,98%
Henkilöstömenot	-11 493 136,17	-312 000,00	-11 805 136,17	-12 096 623,56	-291 487,39	2,47%
Palvelujen ostot	-3 659 050,00	0,00	-3 659 050,00	-4 001 961,76	-342 911,76	9,37%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-262 050,00	-84 800,00	-346 850,00	-322 095,11	24 754,89	-7,14%
Avustukset	-660 000,00	0,00	-660 000,00	-683 425,36	-23 425,36	3,55%
Muut toimintamenot	-2 033 747,00	-50 000,00	-2 083 747,00	-3 858 529,06	-1 774 782,06	85,17%
Toimintakate	-16 937 383,17	-446 800,00	-17 384 183,17	-19 665 949,42	-2 281 766,25	13,13%
Rahoitustulot ja menot		0,00			0,00	
Muut rahoitusmenot		0,00			0,00	
Vuosikate	-16 937 383,17	-446 800,00	-17 384 183,17	-19 665 949,42	-2 281 766,25	13,13%
Poistot ja arvonalentumiset	-199 500,00	0,00	-199 500,00	-48 469,79	151 030,21	-75,70%
Suunnitelman mukaiset poistot	-199 500,00	0,00	-199 500,00	-48 469,79	151 030,21	-75,70%
Arvonalentumiset		0,00		0,00	0,00	
Tilikauden tulos	-17 136 883,17	-446 800,00	-17 583 683,17	-19 714 419,21	-2 130 736,04	12,12%
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-17 136 883,17	-446 800,00	-17 583 683,17	-19 714 419,21	-2 130 736,04	12,12%

8 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

8.1 TULOSLASKELMA, ULKOISET ERÄT

	1-12/2023		1-12/2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 151 308,46		1 882 212,85	
Maksutuotot	819 280,65		2 688 682,78	
Tuet ja avustukset	749 783,15		1 479 912,15	
Muut toimintatuotot	1 337 081,15	4 057 453,41	1 325 840,28	7 376 648,06
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-13 362 630,91		-19 667 578,20	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-2 736 589,27		-4 184 377,98	
Muut henkilösivukulut	-520 096,71		-737 263,56	
Palvelujen ostot	-6 626 909,64		-30 069 372,74	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 755 284,10		-3 650 634,27	
Avustukset	-1 127 282,56		-1 854 403,53	
Muut toimintakulut	-812 766,27	-27 941 559,46	-1 407 649,04	-61 571 279,32
Toimintakate		-23 884 106,05		-54 194 631,26
Verotulot		24 266 973,16		43 123 386,43
Valtionosuudet		5 532 647,00		13 903 883,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	187 867,09		208 415,36	
Muut rahoitustuotot	205 622,91		48 738,72	
Korkokulut	-927 498,72		-160 717,55	
Muut rahoituskulut	-89 295,99	-623 304,71	-108 246,00	-11 809,47
Vuosikate		5 292 209,40		2 820 828,70
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 028 773,87		-1 985 861,82	
Arvonalentumiset	-140 000,00	-2 168 773,87	-52 062,22	-2 037 924,04
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot			1 095 777,53	
Satunnaiset kulut			-8 064,52	1 087 713,01
Tilikauden tulos		3 123 435,53		1 870 617,67
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		3 123 435,53		1 870 617,67

8.2 RAHOITUSLASKELMA

	1-12/2023		1-12/2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	5 292 209,40		2 820 828,70	
Satunnaiset erät			1 087 713,01	
Tulorahoituksen korjauserät	-54 786,67	5 237 422,73	-1 428 404,29	2 480 137,42
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-641 694,94		-5 905 900,40	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	55 900,00		42 500,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	191 834,80	-393 960,14	2 715 192,85	-3 148 207,55
Toiminnan ja investointien rahavirta		4 843 462,59		-668 070,13
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 000 000,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 139 999,34		-5 893 333,34	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 119 420,78	-3 259 420,12	6 427 455,67	534 122,33
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	12 516,59		-13 480,93	
Saamisten muutos	752 758,89		907 493,91	
Korottomien velkojen muutos	-1 473 967,30	-708 691,82	-569 618,28	324 394,70
Rahoituksen rahavirta		-3 968 111,94		858 517,03
Rahavarojen muutos		875 350,65		190 446,90
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	1 833 554,87		958 204,22	
Rahavarat 1.1.	958 204,22	875 350,65	767 757,32	190 446,90

8.3 TASE

VASTAAVAA	1-12/2023	1-12/2022	VASTATTAVAA	1-12/2023	1-12/2022
A Pysyvät vastaavat	56 881 732,53	64 221 910,29	A Oma pääoma	26 161 249,70	27 460 508,83
I Aineettomat hyödykkeet	126 797,45	216 134,40	I Peruspääoma	15 082 378,21	19 505 072,87
1. Aineettomat oikeudet	56 523,91	145 860,86	IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	7 955 435,96	6 084 818,29
2. Muut pitkävaikutteiset menot	70 273,54		V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 123 435,53	1 870 617,67
3. Ennakkomaksut	0,00	70 273,54	D Toimeksiantojen pääomat	63 813,55	51 296,96
II Aineelliset hyödykkeet	43 167 685,16	44 733 827,53	2. Lahjoitusrahastojen pääomat	63 813,55	51 296,96
1. Maa- ja vesialueet	8 381 577,17	8 471 321,65	E Vieras pääoma	33 973 076,45	39 903 919,91
2. Rakennukset	30 683 947,16	32 050 983,78	I Pitkäaikainen	22 216 663,98	21 623 329,32
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 054 722,15	3 479 021,23	2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	22 216 663,98	21 623 329,32
4. Koneet ja kalusto	426 353,59	460 171,46	II Lyhytaikainen	11 756 412,47	18 280 590,59
5. Muut aineelliset hyödykkeet	55 322,85	55 322,85	1. Joukkovelkakirjalainat	4 000 000,00	7 000 000,00
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	565 762,24	217 006,56	2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 139 999,34	3 992 754,12
III Sijoitukset	13 587 249,92	19 271 948,36	5. Saadut ennakot	25 339,62	23 732,05
1. Osakkeet ja osuudet	9 189 447,01	14 874 145,45	6. Ostovelat	1 932 904,09	2 629 117,19
3. Muut lainasaamiset	4 397 802,91	4 397 802,91	7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	283 775,92	430 478,14
B Toimeksiantojen varat	1 839,53	1 839,53	8. Siirtovelat	2 374 393,50	4 204 509,09
2. Lahjoitusrahastojen varat	1 839,53	1 839,53	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	60 198 139,70	67 415 725,70
C Vaihtuvat vastaavat	3 314 567,64	3 191 975,88			
II Saamiset	1 481 012,77	2 233 771,66			
Lyhytaikaiset saamiset	1 481 012,77	2 233 771,66			
1. Myyntisaamiset	571 457,82	883 008,10			
3. Muut saamiset	420 726,12	327 625,04			
4. Siirtosaamiset	488 828,83	1 023 138,52			
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 833 554,87	958 204,22			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	60 198 139,70	67 415 725,70			

8.4 KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	7 263 459,73	27 297 845,39
Toimintakulut	-33 114 954,70	-83 239 397,25
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0,00	362,73
TOIMINTAKATE	-25 851 494,96	-55 941 189,12
Verotulot	24 195 180,58	43 053 823,91
Valtionosuudet	8 634 035,87	17 005 190,87
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	209 668,03	209 406,90
Muut rahoitustuotot	209 630,18	277 066,66
Korkokulut	-1 216 345,03	-308 135,71
Muut rahoituskulut	-90 950,65	-126 829,38
Rahoitustuotot ja -kulut	-887 997,47	51 508,47
VUOSIKATE	6 089 724,01	4 169 334,12
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 857 772,71	-3 959 019,08
Arvonalentumiset	-445,69	-57 462,54
Poistot ja arvonalentumiset	-2 858 218,41	-4 016 481,63
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut	0,00	-8 064,52
Satunnaiset erät	0,00	-8 064,52
TILIKAUDEN TULOS	3 231 505,61	144 787,98
Tilinpäätössiirrot	787,50	17 899,53
Tilikauden verot	-14,04	-51,25
Laskennalliset verot	12 338,39	57 563,49
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	11,79	-4,12
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 244 629,25	220 195,63

8.5 KONSERNIRAAHOITUSLASKELMA

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6 089 724,01	4 169 334,12
Satunnaiset erät	0,00	-8 064,52
Tilikauden verot	-14,04	-51,25
Tulorahoituksen korjauserät	-54 786,67	-246 359,32
	6 034 923,30	3 914 859,04
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-936 039,47	-9 389 653,63
Rahoitusosuudet investointimenoihin	55 900,00	42 500,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	324 361,09	1 043 913,41
	-555 778,38	-8 303 240,22
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 479 144,92	-4 388 381,18
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	5 066,41
	0,00	5 066,41
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 126 200,00	8 759 951,90
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 045 582,29	-7 487 961,73
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 119 062,44	6 394 908,87
	-4 038 444,73	7 666 899,04
Oman pääoman muutokset	-7,61	15 447,50
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	17 205,49	-102 210,08
Vaihto-omaisuuden muutos	-536,86	-20 651,43
Saamisten muutos	874 610,03	393 903,21
Korottomien velkojen muutos	-1 525 432,04	102 798,54
	-634 153,38	373 840,25
Rahoituksen rahavirta	-4 672 605,72	8 061 253,20
Rahavarojen muutos	806 539,20	3 672 872,02

8.6 KONSERNITASE

VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
	31.12.2023	31.12.2022		31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	15 082 378,21	19 505 072,87
Aineettomat oikeudet	56 523,91	282 492,33	Muut omat rahastot	13 489,71	16 646,32
Muut pitkävaikutteiset menot	84 047,18	21 069,79	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 382 167,11	9 045 027,48
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0,00	70 273,54	Tilikauden yli-/alijäämä	3 244 629,25	220 195,63
Aineettomat hyödykkeet	140 571,09	373 835,66	OMA PÄÄOMA	27 722 664,28	28 786 942,30
Aineelliset hyödykkeet			VÄHEMMISTÖOSUUDET		
Maa- ja vesialueet	8 776 428,55	9 059 619,26		4 895,50	8 399,68
Rakennukset	42 672 368,01	50 306 733,63	PAKOLLISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 234 036,49	3 759 216,34	Muut pakolliset varaukset	0,00	602 295,10
Koneet ja kalusto	482 036,26	1 037 911,20	PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	602 295,10
Muut aineelliset hyödykkeet	60 489,31	61 597,07	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	688 868,11	9 311 010,11	Valtion toimeksiannot	166 318,07	165 866,92
Aineelliset hyödykkeet	55 914 226,73	73 536 087,60	Lahjoitusrahastojen pääomat	161 178,81	165 459,87
Sijoitukset			Muut toimeksiantojen pääomat	0,00	4 730,92
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	0,00	40 663,39	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	327 496,88	336 057,70
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeet	6 553 282,94	7 247 582,64	VIERAS PÄÄOMA		
Muut lainasaamiset	4 096 320,00	4 121 652,99	Pitkäaikainen vieras pääoma		
Muut saamiset	0,00	2 655,47	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	29 804 569,43	43 734 398,85
Sijoitukset	10 649 602,94	11 412 554,49	Muut velat	118 680,43	109 442,45
PYSYVÄT VASTAAVAT	66 704 400,76	85 322 477,75	Pitkäaikainen vieras pääoma	29 923 249,86	43 843 841,30
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lahjoitusrahastojen varat	92 687,32	94 863,36	Joukkovelkakirjalainat	4 000 000,00	7 000 000,00
Muut toimeksiantojen varat	166 318,07	165 866,92	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 978 786,71	5 276 526,35
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	259 005,39	260 730,28	Saadut ennakot	170 826,18	256 679,78
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Ostovelat	2 103 379,66	4 718 550,66
Vaihto-omaisuus			Muut velat	475 527,01	688 520,41
Aineet ja tarvikkeet	8 078,46	120 869,42	Siirtovelat	2 745 970,26	5 710 392,39
Muu vaihto-omaisuus	0,00	1 757,18	Laskennalliset verovelat	242 119,18	254 457,57
Vaihto-omaisuus	8 078,46	122 626,60	Lyhytaikainen vieras pääoma	13 716 609,00	23 905 127,16
Saamiset			VIERAS PÄÄOMA	43 639 858,86	67 748 968,46
Pitkäaikaiset saamiset			VASTATTAVAA	71 694 915,52	97 482 663,25
Siirtosaamiset	14 847,15	2 276,84			
Pitkäaikaiset saamiset	14 847,15	2 276,84			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	539 068,47	1 797 073,41			
Muut saamiset	463 860,77	894 689,92			
Siirtosaamiset	494 435,71	1 325 088,71			
Lyhytaikaiset saamiset	1 497 364,95	4 016 852,04			
Saamiset	1 512 212,10	4 019 128,88			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	0,00	399,14			
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	108 684,83	105 275,71			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	69 832,40	0,00			
Muut arvopaperit	211 857,28	206 800,70			
Rahoitusarvopaperit	390 374,51	312 475,55			
Rahat ja pankkisaamiset	2 820 844,30	7 445 224,20			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 731 509,38	11 899 455,23			
VASTAAVAA	71 694 915,53	97 482 663,26			

9 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotus

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteella mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilityksajan mukaisesti asian omaiselle tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. (Valtuusto 9.12.1996 65 §, muutos valtuusto 1.11.2004 56 §, muutos valtuusto 12.12.2012 49 §) Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2022 tilinpäätöksen vertailtavuutta vääristää Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjärjestelyistä saatu kertaluonteinen positiivinen tulosvaikutus. Järjestely vaikutti myös vuoden 2022 investointeihin sekä taseeseen.

9.2 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty tytäryhteisöt sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Konserniyhteisöjen kunnalle maksamat kiinteistöverot on eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa.

Omaisuusjärjestelyt vaikuttavat siihen, mitkä yhteisöt on yhdistelty kuntakonsernin konsernitilinpäätökseen, ja siten myös konsernitilinpäätöksen oikaisu- ja eliminointikirjauksiin.

Voimaannanolain mukaan hyvinvointialueelle siirtyi konserniin kuuluvista yhteisöistä Kanta-Hämeen sairaanhoidopiirin kuntayhtymä ja Eteva kuntayhtymä.

Muutoksen vaikutus konsernin avaavan taseen loppusummaan -23,5 milj. euroa, pysyviin vastaaviin -16,4 milj. euroa ja omaan pääomaan -4,3 milj. euroa.

9.3 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Toimintatuotot

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Yleishallinto	682 429,76	1 063 783,59	615 132,58	914 338,68
Sosiaali- ja terveyspalvelut	0,00	20 592 783,14	0,00	3 496 210,54
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 359 173,59	2 336 753,69	1 467 725,78	1 588 842,10
Yhdyskuntapalvelut	4 219 957,24	3 304 524,98	1 974 595,05	1 377 256,74
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>7 261 560,58</i>	<i>27 297 845,40</i>	<i>4 057 453,41</i>	<i>7 376 648,06</i>

Verotulojen erittely

	2023	2022	2023	2022
Kunnan tulovero	18 771 238,18	38 245 794,39	18 771 238,18	38 245 794,39
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 650 354,94	2 128 713,30	2 650 354,94	2 128 713,30
Kiinteistövero	2 773 587,46	2 679 316,22	2 845 380,04	2 748 878,74
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>24 195 180,58</i>	<i>43 053 823,91</i>	<i>24 266 973,16</i>	<i>43 123 386,43</i>

Valtionosuuksien erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	6 196 061,00	11 144 047,00	6 196 061,00	11 144 047,00
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)</i>	<i>2 303 150,00</i>	<i>2 187 059,00</i>	<i>2 303 150,00</i>	<i>2 187 059,00</i>
Koulutuskuntayhtymän valtionosuus	3 101 388,87	3 101 307,87	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-2 084 230,00	-1 908 600,00	-2 084 230,00	-1 908 600,00
Verotulomenetysten kompensatio	1 420 816,00	4 668 436,00	1 420 816,00	4 668 436,00
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>8 634 035,87</i>	<i>17 005 190,87</i>	<i>5 532 647,00</i>	<i>13 903 883,00</i>

Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	950 842,37	22 141 219,00
Muiden palvelujen ostot	5 676 067,27	7 928 153,74
<i>Kaupungin / Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>6 626 909,64</i>	<i>30 069 372,74</i>

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Kuluvan käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoaajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

POISTOSUUNNITELMA 1.1.2013 alkaen		
Omaisuuslaji	Tasapoisto	Menojäännös %
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	5-20	
Tietokoneohjelmistot	2-5	
Muut pitkävaikutteiset menot	2-5	
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Rakennukset ja rakennelmat *)		
Asuinrakennukset	30-50	
Hallinto- ja laitosrakennukset	20-50	
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-30	
Muut rakennukset/Talousrakennukset	10-20	
Vapaa-ajan rakennukset	20-30	
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot		15-20%
Sillat, laiturit ja uimalat		10-25%
Muut maa- ja vesirakenteet (teollisuusraide)		10-20%
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet		15-20%
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet		20-25%
Koneet ja kalusto		
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8-15	
Muut kulj. Välineet/henkilö- ja pakettiautot	4-7	
Kuorma-autot	5-10	
Traktorit ja raskaat työkoneet	10-15	
Muut kevyet koneet	5-10	
Muut liikkuvat työkoneet	5-10	
ATK-laitteet	3-5	
Muut laitteet ja kalusteet	3-5	
Ensikertainen kalustaminen		
Luonnonvarat	Käytön muk.	

*) Hyödykkeen perusparannusmeno lisätään hyödykkeen poistamattomaan hankintamenoon ja poistetaan jäljellä olevan poistoaajan kuluessa, jollei erilliseen poistosuunnitelmaan ole perusteltua syytä. Perusparannusmenon poikkeavaa poistoaikaa koskeva määrittely tehdään perusparannushankkeen taloudelliseen merkitykseen perustuen hankesuunnitelman yhteydessä.

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluksi.

Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Potilasvahinkovakuutusmaksu	602 295,10	497 214,54	0,00	0,00
HVA muutos	-602 295,10	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	0,00	497 214,54	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	105 080,56	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0,00	602 295,10	0,00	0,00

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	113 171,77	352 876,53	113 171,77	352 876,53
Osakkeiden luovutusvoitot	0,00	3 002,89	0,00	0,00
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>113 171,77</i>	<i>355 879,42</i>	<i>113 171,77</i>	<i>352 876,53</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	28 033,84	0,00	28 033,84	0,00
Osakkeiden luovutustappiot	0,00	11 854,77	0,00	11 854,77
Muut luovutustappiot	30 351,26	8 395,00	30 351,26	8 395,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>58 385,10</i>	<i>20 249,77</i>	<i>58 385,10</i>	<i>20 249,77</i>

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,00	0,00	0,00	1 095 777,53
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>1 095 777,53</i>
Satunnaiset kulut				
Muut satunnaiset kulut	0,00	-8 064,52	0,00	-8 064,52
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>-8 064,52</i>	<i>0,00</i>	<i>-8 064,52</i>

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	3 515,75	16 001,65
Kuntarahoitus Oyj	475,75	283,25
2M-IT Oy	0,00	450,00
Aina Group Oy osinko	3 040,00	15 268,40
<i>Yhteensä</i>	<i>3 515,75</i>	<i>16 001,65</i>

9.4 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

9.4.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

Aineettomat hyödykkeet

Kunta

	Tietokoneohjel- mistot	Muut pitkävaikuttei- set menot	Ennakkomaksut ja keskenäiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno	145 860,86	0,00	70 273,54	216 134,40
HVA muutos	-67 764,32	0,00	0,00	-67 764,32
Poistamaton hankintameno 1.1.	78 096,54	0,00	70 273,54	148 370,08
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	70 273,54	-70 273,54	0,00
Tilikauden poisto	-21 572,63	0,00	0,00	-21 572,63
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	56 523,91	70 273,54	0,00	126 797,45
Kirjanpitoarvo 31.12.	56 523,91	70 273,54	0,00	126 797,45

Aineelliset hyödykkeet

Kunta

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskenäiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno	8 471 321,65	32 050 983,78	3 479 021,23	460 171,46	55 322,85	217 006,56	44 733 827,53
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 1.1.	8 471 321,65	32 050 983,78	3 479 021,23	460 171,46	55 322,85	217 006,56	44 733 827,53
Lisäykset tilikauden aikana	14 991,59	0,00	93 500,15	85 530,40	0,00	407 672,80	601 694,94
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-21 000,00	-34 900,00	0,00	0,00	0,00	-55 900,00
Vähennykset tilikauden aikana	-104 736,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-104 736,07
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	58 917,12	0,00	0,00	-58 917,12	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-1 346 036,62	-541 816,35	-119 348,27	0,00	0,00	-2 007 201,24
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	8 381 577,17	30 683 947,16	3 054 722,15	426 353,59	55 322,85	565 762,24	43 167 685,16
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 381 577,17	30 683 947,16	3 054 722,15	426 353,59	55 322,85	565 762,24	43 167 685,16

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	358 070,60	358 070,60	129 129,71	129 129,71
Muut maa- ja vesialueet	8 418 357,94	8 701 548,66	8 252 447,46	8 342 191,94
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Maa- ja vesialueet yhteensä	8 776 428,55	9 059 619,26	8 381 577,17	8 471 321,65

Osakkeet ja osuudet

Kunta

	Osakkeet konserniyhtiöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno	344 999,39	7 942 408,36	6 586 737,70	14 874 145,45
HVA muutos	0,00	-5 550 886,38	-1 500,00	-5 552 386,38
Hankintameno 1.1.	344 999,39	2 391 521,98	6 585 237,70	9 321 759,07
Lisäykset	40 000,00	0,00	0,00	40 000,00
Vähennykset	0,00	0,00	-32 312,06	-32 312,06
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	384 999,39	2 391 521,98	6 552 925,64	7 687,94
Arvonlennukset	-140 000,00	0,00	0,00	-140 000,00
Arvonkorotukset			0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	244 999,39	2 391 521,98	6 552 925,64	9 189 447,01

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset

Kunta

	Saamiset konserniyhteis- söt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno	301 482,91	4 096 320,00	4 397 802,91
HVA muutos	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 1.1.	301 482,91	4 096 320,00	4 397 802,91
Lisäykset	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	301 482,91	4 096 320,00	4 397 802,91
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset			0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	301 482,91	4 096 320,00	4 397 802,91

Olenneiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspääomasta	Ero
Eteva ky	72 177,67		-72 177,67	0,00	72 177,73	-72 177,73
Hämeen Maakuntaliitto, ky	38 425,03			38 425,03	38 425,03	0,00
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	5 478 708,71		-5 478 708,71	0,00	5 358 801,70	-5 358 801,70
Koulutuskuntayhtymä Tavastia	307 742,35			307 742,35	307 775,68	-33,33
Kiinteistöliikelaitosky Tavastia	2 045 354,60			2 045 354,60	2 045 576,32	-221,72
Yhteensä	7 942 408,36	0,00	-5 550 886,38	2 391 521,98	7 822 756,47	-5 431 234,49

Omistukset muissa yhteisöissä

Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus %	Kuntakonsernin osuus omasta pääomasta (€)	osuus vieraasta pääomasta (€)	osuus tilikauden tuloksesta (€)
Tytär yhteisöt						
Hattula-Kiinteistöt Oy	1574640-3	100,00	100,00	772 601,99	9 287 989,05	-14,04
Hattulan Kehitys Oy	3235808-2	100,00	100,00	24 575,92	78 832,67	-27 711,15
Kuntayhtymät						
Hämeen Maakuntaliitto, ky	0826048-0	5,25 %	5,250000 %	82 029,90	21 465,56	-1 570,66
Koulutuskuntayhtymä Tavastia	0205303-4	8,73 %	8,729050 %	623 354,44	761 135,44	42 003,34
Liikelaitosky Tavastia	3298657-2	8,73 %	8,729050 %	2 060 409,28	38 776,06	0,00

Saamisten erittely

	Kunta			
	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	111 676,56	0,00	48 493,00
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	86 150,26	0,00	99 099,30
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>197 826,82</i>	<i>0,00</i>	<i>147 592,30</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	96 916,08	0,00	60 566,79
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	52 185,38
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>96 916,08</i>	<i>0,00</i>	<i>112 752,17</i>
<i>Saamiset yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>294 742,90</i>	<i>0,00</i>	<i>260 344,47</i>

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Verosaamiset	14 847,15	2 276,84	0,00	0,00
Kelan korvaus työterveyshuollosta	99 789,97	140 533,58	99 400,00	140 000,00
Ennakkomenot	23 186,63	42 755,73	22 904,22	42 755,73
Muut tuet ja avustukset	14 196,57	109 745,77	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset, konsernin keskinäiset	1 231,58	49 439,39	86 150,26	151 284,68
Muut siirtosaamiset	283 952,20	695 179,14	280 374,35	689 098,11
Muut siirtosaamiset as.koht.	0,00	241 547,47	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset as.koht.	72 078,76	45 417,91	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset as.koht.	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>509 282,86</i>	<i>1 327 365,55</i>	<i>488 828,83</i>	<i>1 023 138,52</i>

9.4.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

25. Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma	19 505 072,87	19 505 072,87	19 505 072,87	19 505 072,87
HVA muutos	-4 422 694,66	0,00	-4 422 694,66	0,00
Peruspääoma 1.1.	15 082 378,21	19 505 072,87	15 082 378,21	19 505 072,87
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	15 082 378,21	19 505 072,87	15 082 378,21	19 505 072,87
Rahastopääomat	13 494,93	15 946,95	0,00	0,00
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahastopääomat 1.1.	13 494,93	15 946,95	0,00	0,00
Siirrot rahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	-787,50	-2 452,02	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahastopääomat 31.12.	12 707,43	13 494,93	0,00	0,00
Lainanlyhennysrahasto	782,28	7 421,06	0,00	0,00
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainanlyhennysrahasto 1.1.	782,28	7 421,06	0,00	0,00
Siirrot rahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	0,00	-6 638,78	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainanlyhennysrahasto 31.12.	782,28	782,28	0,00	0,00
Muu oma rahasto 5	2 369,11	2 369,26	0,00	0,00
HVA muutos	-2 369,11	0,00	0,00	0,00
Muu oma rahasto 5 1.1.	0,00	2 369,26	0,00	0,00
Siirrot rahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	0,00	-0,15	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
Muu oma rahasto 5 31.12.	0,00	2 369,11	0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	13 489,71	16 646,32	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 265 223,11	9 060 474,99	7 955 435,96	6 084 818,29
HVA muutos	116 944,00	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	9 382 167,11	9 060 474,98	7 955 435,96	6 084 818,29
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirto vahinkorahastoon	0,00	-15 447,50	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	9 382 167,11	9 045 027,48	7 955 435,96	6 084 818,29
Tilikauden yli-/alijäämä	3 244 629,25	220 195,63	3 123 435,53	1 870 617,67
Oma pääoma yhteensä	27 722 664,28	28 784 573,19	26 161 249,70	27 460 508,83

Konsernin edellisten tilikausien yli-/alijäämän avaavan taseen muutosten laskelma (milj. €)

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	
31.12.2022	9,27
Kanta-Hämeen Sairaanhoidopiiri siirtynyt hyvinvointialueelle	0,11
Eteva kuntayhtymä siirtynyt hyvinvointialueelle	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.2023	9,38

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät

	Kunta	
	2023	2022
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	7 955 435,96	6 084 818,29
Tilikauden yli-/alijäämä	3 123 435,53	1 870 617,67
Kertynyt poistoero 31.12.	0,00	0,00
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	0,00	0,00
Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä	11 078 871,49	7 955 435,96

26. Erittely poistoerosta
Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten purun vaikutus konsernin lukuihin

	Konserni	
	2023	2022
Laskennallisten verovelkojen muutos	12 338,39	57 563,49
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	-18 431,06	-40 379,36
Varausten lisäys (-)	0,00	409 565,23
Varausten vähennys (+)	-43 260,90	-670 918,41
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.	1 017 830,27	1 456 292,54
Yritysosot	0,00	0,00
Vähemmistöosuus 1.1.	0,00	0,00
Yrityskaupat ja tytäryhtiöiden omistusosuuksien muutokset	0,00	0,00
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	0,00	0,00
Poistoero	-59 544,79	-273 686,24
Vapaaehtoiset varaukset	-1 151 051,09	-1 192 894,82
Laskennallinen verovelka, 1.1.	254 457,57	312 021,06
Laskennallinen verovelka, tuloslaskelman kautta kirjattu kauden muutos	-12 338,39	-57 563,49

27. Pitkäaikaiset velat

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	12 033 525,63	17 260 920,54	7 390 016,62	10 129 995,96
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>12 033 525,63</i>	<i>17 260 920,54</i>	<i>7 390 016,62</i>	<i>10 129 995,96</i>

29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksu	0,00	602 295,10	0,00	0,00
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>602 295,10</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Vieras pääoma

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	110,37
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>110,37</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	265 342,41	0,00	186 063,42
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	308 663,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>265 342,41</i>	<i>0,00</i>	<i>494 726,42</i>

Sekkilimiitti**31. Sekkitililimiitti**

	Kunta	
	2023	2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	6 000 000,00	6 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	6 000 000,00	4 880 579,22

Muut velat

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Muut velat	118 680,43	109 442,45	0,00	0,00
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>118 680,43</i>	<i>109 442,45</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Jaksotetut henkilöstökulut	1 860 871,66	4 074 653,78	1 829 135,46	3 029 732,50
Korkojaksotukset	298 187,15	134 943,02	236 444,75	49 562,55
Vuokratakuut	1 991,80	4 733,89	1 991,80	4 733,89
Muut siirtovelat, konsernin keskinäiset	0,00	288 333,13	0,00	308 663,00
Muut siirtovelat	307 475,70	835 085,63	306 821,49	811 817,15
Muut siirtovelat as.koht.	277 470,95	372 642,94	0,00	0,00
Yhteensä	2 745 997,26	5 710 392,39	2 374 393,50	4 204 509,09

9.5 VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 401 393,84	9 293 902,40	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	13 116 666,67	13 303 375,23	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	13 116 666,67	13 303 375,23	0,00	0,00

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä tontin vuokraoikeuteen

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	20 450,00	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	59 514,36	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	0,00	59 514,36	0,00	0,00

Vuokravastuut

	2023	2022	2023	2022
Toimitilojen vuokravastuut	877 152,09	1 923 878,89	52 945,00	1 718 735,00
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	517 793,69	917 780,75	448 910,36	761 726,58
Vuokravastuut yhteensä	1 394 945,79	2 841 659,64	501 855,36	2 480 461,58
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	340 161,16	817 798,13	262 994,77	1 021 593,20
Leasingvastuut yhteensä	373 193,66	405 482,85	373 193,66	405 482,85
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	183 444,16	179 146,52	183 444,16	179 146,52
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut				
Yhteensä	1 768 139,45	3 247 142,49	875 049,02	2 885 944,43

Vastuusitoumukset

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			11 292 637,50	11 166 437,50
Jäljellä oleva pääoma			7 727 968,49	8 224 313,99
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	11 001 300,00	11 014 465,44	11 001 300,00	11 001 300,00
Jäljellä oleva pääoma	8 323 470,00	8 950 919,12	8 323 470,00	8 942 965,00

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	77 640 666,00	71 201 664,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	61 804,00	41 175,00

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut	0,00	89 275,37	0,00	0,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>89 275,37</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Osuus kuntayhtymän alijäämästä				
Arvonlisäveron palautusvastuu	2 082 342,65	2 277 438,16	2 082 342,65	1 931 825,91
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	1 845 097,00	1 930 052,00	1 845 097,00	1 930 052,00

9.6 HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kunta	
	2023	2022
Kuntajohtaminen	5	3
Hyvinvointitoimiala	244	417
Elinvoimatoimiala	83	106
<i>Yhteensä</i>	<i>332</i>	<i>526</i>

43. Henkilöstökulut

	Kunta	
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	16 619 316,89	24 589 219,74
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>16 619 316,89</i>	<i>24 589 219,74</i>

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2023	2022
Hattulan Keskusta	1 519,00	1 779,50
Hattulan Kokoomus ry	5 107,91	5 865,25
Hattulan Kristillisdemokraatit	558,39	975,39
Hattulan Sosiaalidemokraatit	4 470,50	5 195,50
Hattulan Perussuomalaiset ry	2 737,75	2 984,25
Hämeen Vihreät ry	0,00	7,50
Hattulan Vasemmistoliitto	1 939,39	1 845,01
Janakkalan Vihreät ry	726,39	982,50
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	<i>17 059,33</i>	<i>19 634,90</i>

45. Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2023	2022
BDO Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	11 672,00	14 802,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	3 150,00	6 180,00
Muut palkkiot	27 923,15	10 309,48
<i>Palkkiot yhteensä</i>	<i>42 745,15</i>	<i>31 291,48</i>

Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Liitetietona on esitettävä tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Liitetietona esitetään myös tavanomaisin ehdoin intressitahojen kanssa toteutetuista toimista niiden osapuolet ja toimien arvot, jos ne ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tietoja yksittäisistä liiketoimista voidaan yhdistellä, ellei tietojen erillinen esittäminen ole välttämätöntä arvioitaessa liiketoimen vaikutusta kunnan taloudelliseen asemaan.

Intressitahoilla tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on kunnan kanssa:

- 1) määräysvaltasuhteessa; tai
- 2) osakkuusyrityssuhteessa.

Intressitahoihin luetaan lisäksi:

- 1) kunnanjohtaja;
- 2) kunnanhallituksen jäsen ja varajäsen; sekä
- 3) kunnan muiden toimielinten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä johtavat viranhaltijat.

Kunnanvaltuuston myönsi tilikauden aikana Hattula-Kiinteistöt Oy:lle enintään 90 000 euron omavelkaisen takauksen Kenttäkuja 1 ja 3:n energiasaneeraukseen liittyvälle korkotukilainalle, lainan koroille ja muille lainakuluille. Takauksen ehtona on, että yhtiö toimittaa kunnalle takauksen suuruiset vastavastaukset.

Kunnanvaltuusto täydensi 18.5.2022 myöntämäänsä omavelkaista takausta Hattula-Kiinteistöt Oy:lle Kinnalantie 8:n energiasaneeraukseen liittyvälle enintään 126 285 korkotukilainalle. Täydennys koski päätöksen sanamuotoja.

Valtuusto päätti 13.12.2023 tehdä 40 000 euron sijoituksen Hattulan Kehitys Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

KIRJANPITOKIRJAT

Tasekirja
Päiväkirja
Pääkirja

SÄILYTYSTAPA

Sidottu kirja
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi

APUKIRJAT

Myyntireskontra
Ostoreskontra
Käyttöomaisuus
Konsemikirjanpito

SÄILYTYSTAPA

Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä,
paperitulosteet

TOSITELAJIT

Kirjanpito

AIF
AKT
ALV
AS
KPA
Muistio
MuistioE
MuistSisLa
Palkka
Pankki
Perhehlto

TAPAHTUMA

AIF tositekonsersio
Aktivoinnit
ALV-maksuajo
Alkusaldo
Kirjanpitotapahtuman palautustapahtuma
Muistiotositteet Kuntaxissa
Muistiotositteet Excelistä
Muistiotositteet Sisäinen laskutus
Palkat Populus
Pankkitositteet
Effic a kp-aineisto

SÄILYTYSTAPA

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Myyntireskontra

Ltappio
Man
PERINTÄ
Vii
10-93

Luottotappiokirjaus
Manuaaliset suoritukset
Perintä toimeksiantoliittymä
Viitesuoritukset
Laskulajit 10-93

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Ostoreskontra

OL
OM
ORK

Ostolaskut
Ostoreskontran maksut
Ostoreskontran kohdistustapahtumat
maksutosite

Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Käyttöomaisuus

KOM
XAKOM

Käyttöomaisuus
Kom-konsersio

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Tilinpäätös

Liitetietotositteet

Paperituloste

10 ALLEKIRJOITUKSET

Hattulassa 25.3.2024

Ellen Rydbeck, puheenjohtaja
(poissa, ei varajäsentä paikalla)

Tuula Mäenpää, 1. vpj

Seppo Kopra

Pasi Niemi

Markus Rantsi

Anne Riihilahti

Ellen Rydbeck

Mirka Saarinen

Lauri Siukola

Pekka Järvi, kunnanjohtaja

11 TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Hattulassa 21/5 2024

KPMG Oy Ab
tilintarkastusyhteisö

Topi Katajala
JHT

12 LIITE: Toimielinten jäsenet vuonna 2023

12 LIITE: Toimielinten jäsenet vuonna 2023

Toimielin	Nimi	Rooli	Henkilökohtaiset varajäsenet
Kunnanvaltuusto			
	Aitola Nina		-
	Hallenberg Reijo		-
	Höijer Jenni		-
	Jokinen Hanna		-
	Kattelus Jiri	1. vpj 1.6.2023 lähtien	-
	Kopra Seppo		-
	Lilja Lasse J.		-
	Lokinperä Pirkko		-
	Luopajarvi Päivi	2. vpj 1.6.2023 lähtien	-
	Miettinen Heimo		-
	Monto Mari		-
	Myllymäki Ville		-
	Mäenpää Tuula		-
	Niemi Pasi		-
	Nieminen Tuomas	3. vpj 1.6.2023 lähtien	-
	Nordenswan Kaj		-
	Ojanen Timo		-
	Perälä Vesa		-
	Pietilä Pentti		-
	Puotila Matti		-
	Rantsi Markus	2. vpj 31.5.2023 asti	-
	Riihilahti Anne		-
	Rydbeck Ellen		-
	Saarin Mirka		-
	Sabel Mikko	3. vpj 31.5.2023 asti	-
	Salvisto Teemu		-
	Sarusto Ari		-
	Siukola Lauri		-
	Söderlund Seppo		-
	Vekka-Pirhonen Teija		-

Ventola Kari	-	
Viitanen Ville	-	
Yli-Pirilä Pia	-	

pj

1. vpj 31.5.2023 asti

Kunnanvaltuusto varajäsenet

Aronen Riikka	-	
Herranen Pete	-	
Hurme Arja	-	
Hämäläinen Antti	-	
Hämäläinen Lauri	-	
Immonen Petri	-	
Jauhola Timo	-	
Kamppinen Kari	-	
Karvinen Ville	-	
Koskinen Timo	-	
Kujanpää Sari	-	
Laine Jaana	-	
Lankinen Suvi	-	
Leppäkorpi Esko	-	
Mäkitalo Hannele	-	
Palo Marjo	-	
Pelkonen Matti	-	
Pitkänen Pentti	-	
Pullola Sami-Petteri	-	
Rajala Satu	-	
Rantalainen Elisa	-	
Roosendaal Johanna	-	
Sabel Suvi-Maria	-	
Salonen Vesa	-	
Siren Harri	-	
Sirkka Tapu	-	
Tuovinen Ari	-	
Uschanov Anna	-	

Valo Jarmo
Viitala Ari
Virtanen Kari
Vuoritaival Petri

-
-
-
-

Kunnanhallitus 31.5.2023 asti

Jokinen Hanna
Kattelus Jiri
Kopra Seppo
Lokinperä Pirkko
Myllymäki Ville
Mäenpää Tuula
Niemi Pasi
Puotila Matti
Rydbeck Ellen

Monto Mari
Hallenberg Reijo
Laine Jaana
Riihilahti Anne
Ojanen Timo
Hämäläinen Matti
Söderlund Seppo
Aitola Nina
Yli-Pirilä Pia

1. vpj
2. vpj

pj

Kunnanhallitus 1.6.2023 lähtien

Kopra Seppo
Myllymäki Ville
Mäenpää Tuula
Niemi Pasi
Rantsi Markus
Riihilahti Anne
Rydbeck Ellen
Saarinen Mirka
Siukola Lauri

Laine Jaana
Ojanen Timo
Hämäläinen Matti
Söderlund Seppo
Herranen Pete
Lokinperä Pirkko
Vekka-Pirhonen Teija
Sabel Mikko
Aitola Nina

1. vpj
2. vpj

pj

Keskusvaalilautakunta

Heikkilä Taina
Hänninen Kauko
Käki Mirja
Perälä Vesa
Viitala Jaakko

vpj

pj

Keskusvaalilautakunta varajäsenet

Honkasaari Juha-Pekka
Kaikkonen Leila
Laine Jaana
Pajuoja Heikki
Peltotalo Veli

Tarkastuslautakunta

Immonen Petri
Joutsenlahti Riitta-Liisa
Klaasio Virva
Lilja Lasse J.
Nordenswan Kaj

vpj
pj

Tuovinen Ari
Kamppinen Kari
Vanhanen Kati
Leino Tapio
Kujanpää Sari

Elinvoimalautakunta 31.5.2023 asti

Aitola Nina
Laine Jaana
Monto Mari
Ojanen Timo
Pietilä Pentti
Salvisto Teemu
Siukola Lauri
Vekka-Pirhonen Teija
Viitanen Ville

Jokinen Hanna
Salonen Vesa
Koskinen Timo
Käki Mirja
Sarusto Ari
Hämäläinen Lauri
Uschanov Anna
Leppäkorpi Esko
Palo Marjo

vpj
pj

Elinvoimalautakunta 1.6.2023 lähtien

Aitola Nina
Kattelus Jiri
Laine Jaana
Monto Mari
Ojanen Timo
Pietilä Pentti

Mäkitalo Hannele
Hallenberg Reijo
Miettinen Heimo
Koskinen Timo
Käki Mirja
Salonen Vesa

pj

Viranomaisjaosto 31.5.2023 asti

Salvisto Teemu		Hämäläinen Lauri
Uschanov Anna		Lankinen Suvi
Viitanen Ville	vpj	Palo Marjo

Aronen Riikka		Mäkitalo Hannele
Pelkonen Matti	vpj	Viitala Ari
Saarinen Mirka		Koskinen Timo
Salonen Vesa	pj	Jaakonsaari Riitta
Salvisto Teemu		Laine Jaana
Uschanov Anna		Valo Jarmo
Vuoritaival Petri		Pakarinen Kari

Viranomaisjaosto 1.6.2023 lähtien

Aitola Nina	vpj	Pullola Sami-Petteri
Aronen Riikka		Joutsenlahti Riitta-Liisa
Koskinen Timo		Kaikkonen Leila
Pelkonen Matti		Hallenberg Reijo
Sabel Suvi-Maria		Sabel Mikko
Salonen Vesa		Laine Jaana
Salvisto Teemu	pj	Jaakonsaari Riitta

**Sivistys- ja hyvinvointilautakunta
31.5.2023 asti**

Kopra Seppo	vpj	Immonen Petri
Luopajarvi Päivi		Vahlman Mikko
Miettinen Heimo		Aitola Nina
Nieminen Tuomas		Jokinen Hanna
Perälä Vesa		Salonen Vesa
Rantalainen Elisa		Vekka-Pirhonen Teija
Rantsi Markus	pj	Viitala Ari
Sabel Suvi-Maria		Saarinen Mirka

Alla oleva dokumentti on digitaalisesti allekirjoitettu. Allekirjoittajien ja dokumenttien tiedot

Dokumentti

Tilinpäätös_hallituksen
hyväksymä_25_3_2023.pdf
Tiedosto

ccc4e12d7e4a5e08069727635f0c59ba1feaaafa0bf7304db2f6676d75b75a72dd25
a1a3e5a1106994698b39a563bc9ca727f601721a411106087a25a19b6b33
Tarkistesumma

Allekirjoittajat

Tuula Mäenpää Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	28.3.2024 Päivämäärä
Pasi Petteri Niemi Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	28.3.2024 Päivämäärä
Seppo Ilmari Kopra Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	3.4.2024 Päivämäärä
Ville Veikko Myllymäki Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	28.3.2024 Päivämäärä
Rantsi Markus Karinpoika Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	28.3.2024 Päivämäärä
Anne Marjut Riihilahti Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	28.3.2024 Päivämäärä
Mirka Saarinen Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	28.3.2024 Päivämäärä
Lauri Artturi Siukola Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	2.4.2024 Päivämäärä
Pekka Juhani Järvi Nimi Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen Allekirjoitustapa: Genericoidc	2.4.2024 Päivämäärä

Dokumenttien aitouden varmentaminen

Prosessin luontihetkellä kaikista allekirjoitukseen liitetyistä dokumenteista on laskettu tarkistesumma SHA-512 algoritmilla. Varmennuslinkki ohjaa sivulle jossa voitte selvittää onko hallussanne oleva dokumentti sama joka prosessiin on alun perin liitetty ja se jonka olette allekirjoittaneet.

<https://turvaposti.hattula.fi/verify.cgi?link=jyzYsOVjtaX0qyfHb9CqfNsYz7bW9YBHtNepvF4nkOZGU8KvKa>